

МАЗМҰНЫ

ҚҰРЫЛТАЙШЫЛАР

«Өрлеу» біліктілікті
арттыру ұлттық орталығы»
АҚ Қостанай облысы
бойынша кәсіби даму
институты» филиалы

Слесарь М.В. -

бас редактор, педагогика
ғылымдарының кандидаты,
«Өрлеу» БАҰО» АҚ
Қостанай облысы бойынша
ҚДИ» филиалы директоры

РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС

Айдарханова Г.С. -

«С. Сейфуллин ат.
Қазақ агротехникалық
университеті» ҰБА биология
ғылымдары кафедрасының
қауымдастырылған
профессоры

Егорычев А.М. -

философия ғылымдарының
докторы, Мәскеу қалалық
педагогикалық универси-
тетінің профессоры

Ильясов Д.Ф. -

Педагогика ғылымдарының
докторы, профессор,
Челябі білім беру
қызметкерлерінің біліктілігін
арттыру және қайта даярлау
институтының педагогика
және психология
кафедрасының меңгерушісі

БІЛІМ БЕРУДІҢ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ӘДІСНАМАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Молдағалиева К.У. Бастауыш мектеп жасындағы оқушы- лардың танымдық қызығушылығын дамыту ерекшелік- тері.....	07
Саулатова Ж.Р. «Жаратылыстану» пәні бойынша жоба- лық-зерттеу қызметі бастауыш сынып оқушыларының жеке метаәдістерін дамытудың негізі ретінде	12
Есетова Б.М. Цифрлық сауаттылық - заман талабы.....	17
Kurmangaliyev A.A. Can online education replace traditional classrooms after COVID-19 pandemic? (A case study of one school in Kazakhstan).....	22
Садықов Қ.С. Stem-ғылымға ашар жол	26
Нурмухамбетова А.Ж. «Жас математик» факультативінде балалардың математикалық және логикалық ойлау тәсіл- дерін дамыту	31
Петровец А.А. Бесінші сынып оқушыларының оқу үлгерімі мен жеке басының дамуына әлеуметтік ортаның әсері.....	34
Ағзұмова А.Г. «Біртұтас тәрбие бағдарлама» оның үшқыр- лығы оқушыға ата-анаға, мұғалімге деген тиымдылығына, ұлттық рухани тәрбиесі жағынан қандай тәрбие алатыны жайлы ғылыми көзқарас	38

БІЛІМ БЕРУДІҢ ТЕОРИЯСЫ МЕН ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Ахметова Г.Д. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы арқылы оқушы тұлғасын қалыптастыру	41
Ахметжанова Б.Ж., Смирнова А.А., Земцова Н.А. Оқы- тудың әртүрлі формалары мен әдістерін қолдану арқылы 5-9 сынып оқушыларының математикалық дағдыларын дамыту.....	47
Утралинова Г.С. Қазақ тілі сабағында айтылым дағдысын қалыптастырудың тиімді әдіс-тәсілдері.....	52
Кенбаева Ж.С. Жаңартылған білім беру аясында физика пәнін үш тілді оқытуда CLIL әдістері мен белсенді оқыту әдістерін байланыстыру.....	58

Литвак Р.А. - педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Челябин қаласы, Челябин мемлекеттік мәдениет институтының педагогика және психология кафедрасының меңгерушісі

Мануйлов Ю.С. - педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Нижний Новгород ғылыми инвестициялар орталығының директоры

Новосёлова С.Ю. - педагогика ғылымдарының докторы, муниципалды бюджеттік білім беру мекемесі қосымша кәсіби білім беру факультетінің деканы, «Сочи білімді дамыту орталығы», Сочи қаласы, Ресей

Романенко Ю.А. - педагогика ғылымдарының докторы, Донецк республикалық қосымша педагогикалық білім беру институтының жаратылыстану-математикалық пәндер және оларды оқыту әдістемесі кафедрасының профессоры

КУӘЛІК

№16774-Ж,

06.12.2017 ж.

ҚР ақпарат және коммуникация Министрлігімен берілді

РЕДАКЦИЯНЫҢ МЕКЕНЖАЙЫ:

110000, Қостанай қ.,

Пролетарская көш., 86

тел. 8(7142)54-16-13

E-mail: ipk_kostanay@mail.ru

Bukhmetov A.A., Kolycheva I.A. Using tiktok as a tool for learning english language	62
Қуаныш Н.Е. Оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды информатика пәнінде қолдану.....	66
Дүйсенов Қ.А. ХХІ-ғасыр – жаңа ақпараттық технологиялар ғасыры	69
Ясменко Р.А. Жоғары сынып оқушыларының баскетболындағы техникалық-тактикалық әдістер	78
Железнякова М.И. Бастауыш мектептің лицей сыныпта-рында оқу-дамыту ортасын құру тәжірибесі	81
Божко И.В. Бастауыш мектептегі оқушылардың жобалық қызметі	85
Мариниченко И.М., Сипко Н.В. Мектепке дейінгі жастағы экологиялық мәдениеті.....	89
Бекеев А.Б., Койшибаева Г.Ш. Қазақ халықтық қозғалыс ойындары мектепке дейінгі балаларды дене тәрбиесінің тиімді құралы ретінде	94
Никитина Н.О. Мектеп жасына дейінгі балаларда дене шы-нықтыру бойынша ұйымдастырылған іс шараларда ойын созу жаттығуларын қолдану	99
Пареев К.К. Мектеп жасына дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы балалардың географиясын, тарихын және мате-матикасын аз блокты конструктордың көмегімен зерттеу	106

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТЕР

Мартынова С.Н. ЕББҚ бар балаларды оқытудағы тілдік пәндердің ерекшелігі.....	109
Степанова Я.А., Ким Е.В. Ерекше білім берілуіне қажет-тілігі бар балалармен түзету-дамыту жұмысында жоба әдісін қолдану.....	112

ӨСКЕЛЕҢ ҰРПАҚТЫ ТӘРБИЕЛЕУДІҢ НЕГІЗГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Рахметалина А.М. Білім беру үдерісіндегі ұлттық тәрбиенің рөлі.....	117
--	-----

УЧРЕДИТЕЛЬ

филиал АО «Национальный
центр повышения
квалификации «Өрлеу»
Институт профессионального
развития по Костанайской
области»

Слесарь М.В. -

главный редактор,
кандидат педагогических
наук, директор филиала АО
«НЦПК «Өрлеу» ИПР
по Костанайской области»

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Айдарханова Г.С. -

ассоциированный профессор
кафедры биологических
наук НАО «Казахский
агротехнический университет
им. С. Сейфуллина»

Егорычев А.М. -

доктор философских наук,
профессор Московского
городского педагогического
университета

Ильясов Д.Ф. -

доктор педагогических наук,
профессор, заведующий
кафедрой педагогики и
психологии Челябинского
института переподготовки и
повышения квалификации
работников образования

СОДЕРЖАНИЕ

ФИЛОСОФСКИЕ, МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

- Молдагалиева К.У.** Особенности развития познавательных способностей учащихся младшего школьного возраста 07
- Саулатова Ж.Р.** Проектно-исследовательская деятельность по предмету «Естествознание» как основа развития индивидуальных мета навыков обучающихся начальной школы 12
- Есетова Б.М.** Цифрлық сауаттылық - заман талабы 17
- Kurmangaliyev A.A.** Can online education replace traditional classrooms after COVID-19 pandemic? (A case study of one school in Kazakhstan) 22
- Садықов Қ.С.** Stem-ғылымға ашар жол 26
- Нурмухамбетова А.Ж.** Развитие математического и логического образа мышления у детей на факультативе «Юный математик» 31
- Петровец А.А.** Влияние социального окружения на учебный прогресс и развитие личности учеников пятого класса 34
- Ағзұмова А.Ғ.** «Біртұтас тәрбие бағдарлама» оның ұшқырлығы оқушыға ата-анаға, мұғалімге деген тиымдылығына, ұлттық рухани тәрбиесі жағынан қандай тәрбие алатыны жайлы ғылыми көзқарас 38

ТЕОРИЯ И ТЕХНОЛОГИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

- Ахметова Г.Д.** Сын тұрғысынан ойлау технологиясы арқылы оқушы тұлғасын қалыптастыру 41
- Ахметжанова Б.Ж., Смирнова А.А., Земцова Н.А.** Развитие математических навыков учащихся 5-9 классов через использование разнообразных форм и методов обучения 47
- Утралинова Г.С.** Қазақ тілі сабағында айтылым дағдысын қалыптастырудың тиімді әдіс-тәсілдері 52
- Кенбаева Ж.С.** Жаңартылған білім беру аясында физика пәнін үш тілді оқытуда CLIL әдістері мен белсенді оқыту әдістерін байланыстыру 58

Литвак Р.А. -
доктор педагогических
наук, профессор,
заведующая кафедрой
педагогике и психологии
Челябинского
государственного
института культуры

Мануйлов Ю.С. -
доктор педагогических
наук, профессор, директор
Нижегородского центра
научных инвестиций

Новосёлова С.Ю. -
доктор педагогических
наук, декан факультета
дополнительного
профессионального обра-
зования муниципального
бюджетного учреждения
образования «Сочинский
центр развития
образования»,
г. Сочи, Россия

Романенко Ю.А. -
доктор педагогических
наук, профессор кафедры
естественно-математичес-
ких дисциплин и методики
их преподавания Донецкого
республиканского
института дополнительного
педагогического
образования

СВИДЕТЕЛЬСТВО

№16774-Ж,
от 06.12.2017 г., выдано
Министерством информа-
ции и коммуникаций РК

АДРЕС РЕДАКЦИИ:

110000, г.Костанай,
ул.Пролетарская, 86
тел. 8(7142)54-16-13
E-mail: ipk_kostanay@mail.ru

Bukhmetov A.A., Kolycheva I.A. Using TikTok as a tool for learning the English language	62
Қуаныш Н.Е. Оқытуда ақпараттық-коммуникациялық тех- нологияларды информатика пәнінде қолдану.....	66
Дүйсенов Қ.А. ХХІ-ғасыр – жаңа ақпараттық технологиялар ғасыры	69
Ясменко Р.А. Техничко-тактические приёмы в баскетболе старших школьников.....	78
Железнякова М.И. Опыт создания учебно-развивающей среды в лицейских классах начальной школы.....	81
Божко И.В. Проектная деятельность учащихся в начальной школе	85
Мариниченко И.М., Сипко Н.В. Экологическая культура дошкольного возраста.....	89
Бекеев А.Б., Койшибаева Г.Ш. Қазақ халықтық қозғалыс ойындары мектепке дейінгі балаларды дене тәрбиесінің тиімді құралы ретінде	94
Никитина Н.О. Использование упражнений игрового стрет- чинга в организованной деятельности по физической культу- ре у дошкольников.....	99
Пареев К.К. Изучение географии, истории и математики при помощи малоблочного конструктора детьми дошкольного и младшего школьного возраста.....	106

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ОБРАЗОВАНИИ

Мартынова С.Н. Специфика языковых предметов в обуче- нии детей с ООП	109
Степанова Я.А., Ким Е.В. Использование метода проектов в коррекционно-развивающей работе с детьми с особыми об- разовательными потребностями.....	112

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВОСПИТАНИЯ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ

Рахметалина А.М. Білім беру үдерісіндегі ұлттық тәрбиенің рөлі.....	117
---	-----

FOUNDERS

Branch of JSC «National
Center for Professional
Development «Orleu»
Institute for Professional
Development across
Kostanay region»

Slesar M.V. -

editor-in-chief, Candidate of
Pedagogical Sciences, director
of JSC «National Center for
Professional Development
«Orleu» Institute for
Professional Development
across Kostanay region»
branch

MEMBERS OF COUNCIL

Aydarkhanova G.S. -

Associate Professor of the
Department of Biological
Sciences, NonPJSC «Kazakh
Agrotechnical University named
after S. Seyfullin»

Yegorychev A.M. -

Doctor of Philosophical
Sciences, professor of Moscow
State Pedagogical University

Пысов Д.Е. -

Doctor of Pedagogical Sciences,
professor, head of the Department
of Pedagogy and Psychology
of Chelyabinsk Institute
of Retraining and Advanced
Training of Educators

CONTENTS

PHILOSOPHICAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS OF EDUCATION

- Moldagalieva K.U.** Features of development of cognitive abilities of primary school students 07
- Saulatova Zh.R.** Project and research activity on the subject «Natural Science» as the basis for the development of individual metaskills of primary school students 12
- Yesetova B.M.** Цифрлық сауаттылық - заман талабы 17
- Kurmangaliev A.A.** Can online education replace traditional classrooms after COVID-19 pandemic? (A case study of one school in Kazakhstan) 22
- Sadykov K.S.** Stem-ғылымға ашар жол 26
- Nurmukhambetova A.Zh.** Development of students' mathematical and logical way of thinking at the elective course «Young Mathematician» 31
- Petrovets A.A.** Influence of social environment on learning progress and development of the fifth grade students 34
- Agzumova A.G.** «Біртұтас тәрбие бағдарлама» оның ұшқырлығы оқушыға ата-анаға, мұғалімге деген тиымдылығына, ұлттық рухани тәрбиесі жағынан қандай тәрбие алатыны жайлы ғылыми көзқарас 38

THEORY AND TECHNOLOGY OF EDUCATION

- Akhmetova G.D.** Сын тұрғысынан ойлау технологиясы арқылы оқушы тұлғасын қалыптастыру 41
- Akhmetzhanova B.Zh., Smirnova A.A., Zemtsova N.A.** Development of mathematical skills of students of grades 5-9 through using various forms and methods of learning 47
- Utralinova G.S.** Қазақ тілі сабағында айтылым дағдысын қалыптастырудың тиімді әдіс-тәсілдері 52
- Kenbayeva Zh.S.** Жаңартылған білім беру аясында физика пәнін үш тілді оқытуда CLIL әдістері мен белсенді оқыту әдістерін байланыстыру 58

Litvak R.A. -
Doctor of Pedagogical
Sciences, professor, head of
the Chair of Pedagogy and
Psychology of Chelyabinsk
State Institute of Culture

Manuylov Yu.S. -
Doctor of Pedagogical
Sciences, professor, director
of Nizhny Novgorod Center
of Scientific Investments

Novosyolova S.Yu. -
Doctor of Pedagogy, dean
of Additional Professional
Education Faculty of
Municipal Budgetary
Institution of Education
«Sochi Center of Education
Development», Sochi, Russia

Romanenko Ju.A. -
Doctor of Pedagogical
Sciences, professor of
natural-mathematical
disciplines and methodologies
of Donetsk Republican
Institute of Additional
Pedagogical Education

CERTIFICATE

No. 16774-Zh of 06.12.2017,
given out by Ministry
of Information and
Communications of RK

EDITORIAL OFFICE

ADDRESS:

110000, Kostanay,
Proletarskaya St., 86
ph. 8 (7142)54-16-13
E-mail: ipk_kostanay@mail.ru

Bukhmetov A.A., Kolycheva I.A. Using TikTok as a tool for learning the English language	62
Kuanyshev N.E. Оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды информатика пәнінде қолдану	66
Duisenov K.A. XXI-ғасыр – жаңа ақпараттық технологиялар ғасыры	69
Yasmenko R.A. Basketball technical and tactical techniques in high school	78
Zheleznyakova M.I. Experience in creating an educational environment in lyceum classes of primary school	81
Bozhko I.V. Project activities of students in primary school.....	85
Marinichenko I.M., Sipko N.V. Ecological culture of preschool age children	89
Bekeyev A.B., Koishibayeva G.Sh. Қазақ халықтық қозғалыс ойындары мектепке дейінгі балаларды дене тәрбиесінің тиімді құралы ретінде.....	94
Nikitina N.O. Use of game stretching exercises in organized physical performance of preschoolers.....	99
Pareyev K.K. Study of Geography, History, and Mathematics by means of a low-block constructor by children of preschool and primary school age.....	106

INNOVATIVE PROCESSES IN EDUCATION

Martynova S.N. Specificity of language subjects in teaching children with special educational needs.....	109
Stepanova Ya.A., Kim E.V. Use of the project method in correctional and developmental work with children with special educational needs.....	112

ACTUAL PROBLEMS OF EDUCATION OF YOUNGER GENERATION

Rakhmetulina A.M. Білім беру үдерісіндегі ұлттық тәрбиенің рөлі.....	117
---	-----

ФИЛОСОФСКИЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

УДК 373.1
ГРНТИ 14.25.01

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Андатпа

Мақалада бастауыш сынып оқушыларының танымдық қабілеттерін дамыту ерекшеліктері қарастырылады. Автор бастауыш сынып оқушыларының танымдық қабілеттерін дамытудың тиімділігіне барлық оқушылардың ақыл-ой тәуелсіздігі мен бастамашылығын көрсетуге мүмкіндік беретін танымдық белсенділікті арттырудың заманауи формалары мен әдістерін қолдану арқылы қол жеткізілетінін атап өтті.

Аннотация

В статье рассматриваются особенности развития познавательных способностей младших школьников. Автор отмечает, что эффективность развития познавательных способностей у младших школьников достигается при помощи использования современных форм и методов повышения познавательной активности, обеспечивающих возможность для всех учащихся проявить умственную самостоятельность и инициативность.

Abstract

The article considers the features of the development of cognitive abilities of primary schoolchildren. The author notes that the effectiveness of the development of cognitive abilities in primary schoolchildren is achieved through the use of modern forms and methods of increasing cognitive activity, providing an opportunity for all students to show mental independence and initiative.

Молдагалиева К.У.,
гимназия № 2,
г.Рудный

Негізгі сөздер: бастауыш мектеп жасы, танымдық қабілет, танымдық қызығушылық, танымдық белсенділік, оқытудың заманауи әдістері.

Ключевые слова: младший школьный возраст, познавательные способности, познавательный интерес, познавательная активность, современные методы обучения.

Keywords: primary school age, cognitive ability, cognitive interest, cognitive activity, modern teaching and learning methods.

Развитие познавательных способностей младших школьников – одна из актуальных проблем в теоретическом и практическом развитии современной педагогики. Содержание познавательной деятельности подробно раскрыли в своих работах М.А. Данилова, И.Я. Лернер, П.И. Пидкасистый, А.И. Савенков, Т.И. Шамова, Г.И. Щукина и др.

Развитие самостоятельности, инициативности, активности и творческого подхода к делу – это требования жизни, определяющие во многом то направление, в котором следует усовершенствовать образовательный процесс. Задача современных учителей – это поиск путей развития познавательной активности обучающихся, и развитие познавательных навыков.

Чтобы добиться успехов в образовательном процессе, нужно активизировать процессы формирования и развития познавательного интереса к изучаемому материалу, повысить творческую активность для углубления познавательной деятельности. Работать над развитием познавательной активности у обучающихся – это значит формировать положительное отношение к учебной деятельности и развивать стремление к познанию изучаемых предметов, желание познать и освоить все новое, что происходит в окружающем мире. Забота о создании, поддержании и развитии интереса к предмету, к процессу познания – важнейшая задача, стоящая перед каждым учителем.

Проблема развития способностей является необходимым компонентом разработки таких проблем, как совершенствование в организации урока, написание учебных пособий, воспи-

тание самостоятельности учащихся, повышение мастерства учителя, развитие мышления учащихся.

Обучение – специально направленный процесс, при котором педагог организует активную учебно-познавательную работу обучающихся для овладения ими знаниями, умениями и навыками, развитию креативных, творческих способностей и моральных этических представлений. Большое значение для развития познавательных способностей имеет развитие психических процессов – памяти, внимания, воображения. Именно эти процессы, по данным психологов, – основа для развития мышления и творческих способностей обучающихся.

На сегодняшний день, в условиях мощного экономического развития, образование постепенно усложняется, обучение переходит от простого научения материала к развитию творчески мыслящего, думающего и умеющего применять свои знания на практике человека. Поэтому система образования должна обеспечить качественно новый уровень общеобразовательной, профессиональной подготовки. Уже в начальных классах претерпевают изменения первостепенные цели обучения: на первом месте познавательная функция, культ активности, самостоятельности, нестандартности мысли, что обеспечивает развитие интеллекта ребенка.

Младший школьный возраст ограничивается рамками, которые соответствуют периоду получения начального школьного образования и в нынешнее время составляют период от 6-7 до 9-10 лет. Данный возрастной отрезок характеризуется осуществлением дальнейшего физического и психо-

физиологического развития ребёнка, посредством которого обеспечивается основа для планомерного получения знаний в школе. Речь, в первую очередь, идет о развитии деятельности головного мозга и центральной нервной системы.

Особыми признаками, определяющими ребёнка младшего школьного возраста (от 6 до 11 лет) от других возрастов, являются: словесно-логическое мышление, произвольная смысловая память, произвольное внимание, письменная речь, анализ, рефлексия содержания, оснований и способов действий, планирование и умение действовать самостоятельно.

На основе этого учебная деятельность в младшем школьном возрасте является ведущей. Она позволяет выявить важнейшие изменения, которые происходят в формировании психики детей. Эти изменения отражают наиболее значимые достижения в развитии младших школьников и определяются фундаментом, обеспечивающим развитие на следующем возрастном этапе. Повышение познавательной активности у учащихся младших классов приобретает особую значимость потому, что именно в начальной школе формируется структура учебной деятельности, влияющая на дальнейшее развитие личностной активности. Так, обучающиеся младшего школьного возраста характеризуются как конкретным, так и абстрактным мышлением, их уровень психического развития и интеллектуальных способностей достаточно высок. Младшие школьники с интересом готовы вступать в систему отношений со сверстниками и взрослыми, сотрудничать в решении проблемной ситуации.

Чтобы активизировать познавательную деятельность учеников, необходимо сформировать у них положительные мотивы к учебе, пробудить их мышление. Надо развить у обучающихся желание решать познавательные задачи, а реализовать это можно при помощи использования современных форм и методов повышения познавательной активности учащихся.

Современных методов обучения, направленных на развитие познавательных способностей, на сегодняшний день существует довольно большое количество. Для их реализации на уроках учителя могут применять уже готовые дидактические материалы или самостоятельно разрабатывать новые. Это активные методы обучения, интерактивные методы, методы обучения с использованием компьютерных технологий.

С помощью активных методов можно найти решение следующих задач:

- 1.Повышение познавательной активности школьников к изучению нового материала и самостоятельному поиску в рамках изучаемой темы.
- 2.Увеличение познавательной мотивации к изучению предметов.
- 3.Развитие коммуникативных навыков, навыков эффективного взаимодействия в группах, умение донести свою точку зрения аргументированно, выслушать и уважать мнение другого.
- 4.Развитие навыков самостоятельного обучения, а именно поиска и определения целевых учебных задач, самостоятельный поиск их решения.
- 5.Развитие активной жизненной позиции и лидерских качеств.
- 6.Развитие ответственности за собственные действия и решения как в совместной групповой деятельности,

так и в самостоятельной.

Общая работа учащихся в ходе познания, изучения академического материала значит, что каждый вносит свой особый персональный взнос, происходит взаимообмен знаниями, мыслями, методами работы. При этом совершается всё в благоприятной обстановке добра и взаимопомощи, что даёт возможность не только приобретать новейшие знания, но и позволяет развить саму познавательную деятельность.

Для учащихся младших классов характерна повышенная эмоциональность, стремительная перемена настроения. По этой причине с целью своевременного вовлечения в общую работу абсолютно всех и каждого ученика, снятия стресса и напряжения и имеются способы создания благоприятной ауры, такие, как: «Паутина», «Комплимент», «Это хорошо», «Аллитерация имени», «Поменяемся местами». Завершающий метод можно применять и в целях рефлексии. Методы, активизирующие мыслительную активность учащихся: в их основе лежит стимулирование мыслительной деятельности учащихся. Это методы «Четыре угла», «Смена собеседника», «Шифровка», «Шапка вопросов», «Минута говорения», «Алфавит», «Винегрет», «Шапка вопросов». Методы организации познавательной деятельности учащихся младших классов предполагают сочетание индивидуальной и групповой работы педагога и учащихся. Это метод «1-2-4», «Цепочка», «Аквариум».

Рефлексия является процессом и результатом самоанализа учеником своих знаний, поведения и состояния собственного опыта. К методам рефлексивной деятельности относятся метод «Зарядка», «Ключевое слово», «Итого-

вый круг». Для эффективной интеграции инновационных педагогических технологий и методов в традиционную классно-урочную систему, которая существенно ограничивает время, расписание и многие другие аспекты учебной деятельности, могут быть использованы разные варианты интерактивного взаимодействия учителя и учеников, как вербальных, так и невербальных [3, с.147]. При этом стоит отметить, что полноценная реализация учебного цикла не может быть осуществлена без формирования определенных педагогических условий.

Таким образом, можем сделать следующий вывод по параграфу: эффективность развития познавательных способностей у младших школьников достигается при помощи использования современных форм и методов повышения познавательной активности, обеспечивающих возможность для всех учащихся проявить умственную самостоятельность и инициативность.

Среди современных форм и методов развития познавательных способностей у младших школьников выделяются:

1.Игра – это любимая форма деятельности школьников этого возраста. Игры, применяемые на уроках в начальной школе, весьма разнообразны и могут применяться на любом этапе урока. Кроссворды, игры с зашифровками, загадками совершенствуют воображение, наблюдательность, сообразительность, рассудительность и логику.

2.Интерактивные методы обучения и методы обучения с использованием современных технологий в области компьютерной техники являются неотъемлемой частью современного урока в школе. С помощью ИКТ урок становится более эффективен для современного

ребенка.

3.Непривычные формы уроков помогут пробудить у детей творческие способности, выявить их скрытые возможности. К таким формам организации можно отнести уроки в форме путешествий в другую страну, в сказку. Также зачастую учителя приглашают на уроки гостей, которым нужно помочь преодолеть препятствия, победить злодеев. Такая форма помогает облегчить процесс усвоения знаний, делает урок более эффективным за счет доброжелательной, непривычной атмосферы.

4.Проектная и исследовательская деятельность позволяет проявить самостоятельность, инициативность у обучающихся.

5.Проблемные ситуации помогают активизировать познавательную деятельность. На уроках целесообразно ввести проблемно-диалогическую технологию при помощи побуждающего диалога. Такая технология вовлечет всех учеников в образовательный процесс, так как ученики не будут бояться ошибиться с ответом, потому что здесь нет правильного и неправильного варианта.

ЛИТЕРАТУРА:

1.Бордовская Н.В. Современные образовательные технологии / Н.В. Бордовская, Л.А. Даринская. – Москва: Кнорус, 2011. – С. 269.

2.Возрастные особенности учащихся и их учет в организации учебно-воспитательного процесса / Под ред. В.В. Давыдова, Д.Б. Эльконина, Д.Ф. Фельдштейна: НИИ общ. и пед. психологии АПН СССР. – Москва: Просвещение, 2015. – 251 с.

3.Зарукина Е.В. Активные методы обучения: рекомендации по разработке

и применению: учеб.-метод. пособие / Е.В. Зарукина, Н.А. Логинова, М. М. Новик. – Санкт-Петербург: 2010. – 59 с.

4.Иванова А.В., Скрябина А.Г. Познавательная самостоятельность как психолого-педагогическая проблема в современном образовании // МНКО. 2019. - №5 (78). - URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/poznavatel'naya-samostoyatel'nost-kak-psihologo-pedagogicheskaya-problema-v-sovremennom-obrazovanii> (дата обращения: 19.12.2021).

5.Кравцова Е.Е. Психологические особенности детей младшего школьного возраста / Е.Е. Кравцова // Первое сентября. – 2014 – № 40. – С. 32.

6.Кругликов В.Н., Платонов Е.В., Шаранов Ю.А. Деловые игры и другие методы активизации познавательной деятельности. – Санкт-Петербург: Питер, 2016. – 190 с.

7.Меньшикова Е.А. Развитие познавательной активности детей (психолого-педагогический аспект) / Е.А. Меньшикова. – Москва: Просвещение, 2016. – 115 с.

8.Пастушкова М.А. Формирование познавательных интересов младших школьников в учебной деятельности: автореф. дис. канд. пед. наук / М.А. Пастушкова. – Москва: Академия, 2010. – 258 с.

9.Рабзина А.Л. Активизация познавательной деятельности ребёнка на уроке в школе. – Москва: Учебный Центр Перспектива, 2003. – 237 с.

УДК 373.1.02:372.8
ГРНТИ 14.25.09

**ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПО ПРЕДМЕТУ
«ЕСТЕСТВОЗНАНИЕ» КАК ОСНОВА
РАЗВИТИЯ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ
МЕТАНАВЫКОВ ОБУЧАЮЩИХСЯ
НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ**

Андатпа

Бұл мақалада білім берудің бастапқы кезеңіндегі "Жаратылыстану" пәні контекстіндегі жобалау-зерттеу қызметінің әлеуеті қарастырылады. Автор бастауыш сынып оқушыларының жобалық қызметі саласындағы заманауи зерттеулер мен практикалық тәжірибелерге талдау жасайды. Мақала білім беру процесін тиімдірек және қарқынды етуге тырысатын мұғалімдер мен тәрбиешілер үшін пайдалы ресурс ретінде қызмет етеді. Оның мазмұны сәтті оқу және оқушылардың жеке өсуі үшін қажетті метанәдістерді дамытуға ықпал ететін бастауыш мектептің оқу процесіне жобалық-зерттеу қызметін енгізудегі ең жақсы тәжірибелерді анықтауға көмектеседі.

Аннотация

В данной статье рассматривается потенциал проектно-исследовательской деятельности в контексте предмета «Естествознание» на начальной ступени образования. Автором проводится анализ современных исследований и практических опытов в области проектной деятельности учащихся младших классов. Статья служит полезным ресурсом для учителей и педагогов, которые стремятся сделать образовательный процесс более эффективным и насыщенным. Её содержание может помочь определить лучшие практики во внедрении проектно-исследовательской деятельности в учебный процесс начальной школы, способствующих развитию метанавыков, необходимых для успешного обучения и индивидуального роста учащихся.

Abstract

The article considers the potential of design and research activities in the context of the subject "Natural Science" at the initial stage of education. The author

Саулатова Ж.Р.,
общеобразовательная
школа № 1,
г. Тобыл,
Костанайский район,
Костанайская область

Негізгі сөздер: жаратылыстану, бастауыш мектеп, жеке метанавкалар, жобалау-зерттеу қызметі.

Ключевые слова: естествознание, начальная школа, индивидуальные метанавыки, проектно-исследовательская деятельность.

Keywords: natural science, elementary school, individual meta-skills, design and research activities.

analyzes modern research and practical experiences in the field of project activities of primary school students. The article serves as a useful resource for teachers and educators who strive to make the educational process more efficient and richer. Its content can determine the best practices in the implementation of design and research activities in the educational process of primary school, contributing to the development of meta-skills necessary for successful learning and individual growth of students.

Как известно, в Казахстане на данный момент активно ведется работа по обновлению содержания системы образования, заключающаяся в перестройке не только структуры, но и подходов и методов обучения. При этом большое значение придается привитию обучающимся таких необходимых для обучения в течение всей жизни навыков, как: критическое мышление и креативность, командная работа и лидерские качества, гибкость и умение адаптироваться к новым условиям, инициативность и предпринимательские навыки, грамотное и четкое изложение мысли в устной и письменной формах коммуникации, поиск и «добыча» новых знаний, любознательность и мобильность. Анализ ГОСО общего среднего образования Казахстана показывает, что в нем наблюдается тенденция к формированию у школьников метанавыков, метаумений и метазнаний, и тем самым подтверждает наличие элементов метапредметного подхода к обучению.

Помимо этого, в современных требованиях Государственного общеобязательного стандарта начального образования определены цели личностного развития каждого ученика, определения его творческого потенциала и развития соответствующих способностей, формирования интереса к обучению. В связи с этим, достижение таких важных стратегических задач невозможно без обеспечения познавательной активности и интереса детей, которые только начинают погружаться в сферу познания и должны закрепиться в своем желании образовываться. Это обус-

ловливает не только эффективное обучение младших школьников на начальной ступени, но и успехи в последующих классах и в самообразовании после выпуска из школы, в том числе в профессиональном развитии [1].

Учитывая актуальность проблемы, идея нашего исследования заключается в переключении внимания младшего школьника на внутренние познавательные процессы, связанные с планированием своей деятельности, самооценкой и рефлексией, которое осуществляется посредством вовлечения его в проектно-исследовательскую деятельность (косвенное и/или прямое), что обеспечит высокий уровень развития метанавыков, которые позволят ему быть успешным как в учебе, так и в жизни, гибко адаптироваться к новым задачам.

Заметим, что в науке отсутствует общепринятое определение понятия «метанавыки», «метапознавательные навыки», а также методики по развитию метанавыков, в частности для младшего школьного возраста [2]. В отечественной педагогике значительный вклад в решение данной проблемы внесли Ж.Аймауытов, Д.С. Дюсеновой, М.Ш. Мусатаевой и др.

По мнению Д.С. Дюсеновой, метанавыки включают в себя: коммуникабельность (самопрезентация, публичное выступление, аргументированная речь, навыки продаж и др.), адаптивность, организованность (тайм-менеджмент, планирование и целеполагание, настойчивость, инициативность), рефлексия, лидерские качества, работа в команде, гибкость [3].

Развитие метанавыков младших школьников – это процесс, который происходит постепенно в течение их обучения. С возрастом и опытом дети улучшают свои метанавыки, что позволяет им становиться более независимыми и успешными учениками [4].

В целом, метанавыки младших школьников представляют собой навыки управления собственным обучением и являются важным компонентом успешной учебной деятельности и личностного развития детей в начальной школе. Индивидуальные метанавыки помогают им не только учиться более эффективно, но и развивать критическое мышление и самостоятельность в обучении.

Одним из путей развития этих навыков на начальной ступени образования является проектно-исследовательская деятельность, интегрированная в предмет «Естествознание». Содержание предмета «Естествознание» призвано обеспечить элементарный уровень естественно-научных знаний в рамках системы «Человек – Природа». Данный учебный предмет направлен на развитие природной любознательности обучающихся, исследовательских навыков, формирование научного понимания и видения окружающего мира. Содержание предмета структурировано по принципу «от простого к сложному, от знакомого к незнакомому». Осмысление причин и понимание взаимосвязи явлений и процессов живой и неживой природы, осознание многообразия и сложности окружающего мира расширит кругозор обучающихся. Учебный предмет «Естествознание» является пропедевтическим курсом к изучению самостоятельных учебных предметов «Биология», «Физика», «География», «Химия» на последующих уровнях образования, а также закладывает основы исследовательских навыков, важных для любой от-

расли знаний.

Проектно-исследовательская деятельность (ПИД) представляет собой методический подход к обучению, целью которого является развитие учеников через активное участие в создании и реализации проектов [5]. В контексте предмета «Естествознание», ПИД позволяет учащимся исследовать окружающий мир, задавать вопросы, проводить эксперименты и находить ответы самостоятельно. Подобный опыт способствует формированию метанавыков.

Рассмотрим, как проектно-исследовательская деятельность по предмету «Естествознание» развивает индивидуальные метанавыки младших школьников:

1. Критическое мышление. Проекты по естествознанию подразумевают анализ информации, выявление паттернов и формулирование гипотез. Ученики учатся критически оценивать данные и извлекать из них выводы. Этот процесс способствует развитию критического мышления и способности аргументировать свои выводы.

2. Саморегуляция и планирование. Участвуя в проектах, дети учатся управлять своим временем, создавать планы и следовать им. Это развивает навыки саморегуляции, способность работать над задачами и достигать поставленных целей.

3. Навыки исследования. Проекты по естествознанию требуют поиска информации, сбора данных и их анализа. Ученики становятся исследователями, что способствует развитию навыков поиска и анализа информации, что является важным аспектом информационной грамотности.

4. Коммуникационные навыки. При выполнении проектов дети часто работают в группах. Это обучает коммуникации,

умению выражать свои мысли и слушать других, решать конфликты и совместно добиваться целей.

При проведении ПИД-уроков по естествознанию учащиеся могут быть побуждены к формулированию гипотез и исследовательских вопросов, которые они будут исследовать в рамках проекта. Это помогает развивать навыки критического мышления и анализа. Младшие школьники учатся самостоятельно исследовать и понимать окружающий мир, а также применять полученные знания на практике.

Один из практических методов ПИД для развития метанавыков младших школьников на уроке естествознания – это проведение наблюдений и экспериментов. Учащиеся могут самостоятельно выбирать объекты для наблюдения и определять параметры, которые они будут изучать. Например, они могут исследовать рост растений при различных условиях или влияние разных видов питания на поведение животных. В процессе проведения экспериментов дети учатся формулировать гипотезы, планировать и организовывать исследования, анализировать полученные данные и делать выводы. Приведем пример проведения такого эксперимента во 2 классе на уроке «Естествознание».

Для эксперимента понадобятся вареное яйцо, стакан с кока-колой и зубная паста. Учитель объясняет, что яйцо будет символизировать эмаль зубов. Учитель показывает яйцо (как эмаль) и объясняет, что эмаль состоит из минералов, таких как кальций и фосфор. Затем, учитель помещает яйцо в стакан с кока-колой и оставляет его там на некоторое время. Ученики следят за процессом и записывают свои наблюдения. После некоторого времени, учитель достает яйцо из кока-колы и показывает его ученикам. Учащиеся видят, что яйцо стало корич-

невым и имеет пятна. Это символизирует, как кислоты в газировке повреждают эмаль зубов.

Затем, учитель показывает, как использование зубной пасты (в данном случае, на яйце) помогает очищать поверхность и возвращает цвет яйцу (эмали). В заключении учитель просит подвести итоги эксперимента. Таким образом, в процессе проведения эксперимента младшие школьники учатся наблюдать и воспринимать процессы и изменения вокруг себя. В данном случае, они видят, как яйцо меняет свой цвет и структуру под воздействием кока-колы. Учащиеся сравнивают начальное состояние яйца с его состоянием после воздействия кока-колы, что требует аналитических навыков, так как они должны выявить изменения. Младшие школьники учатся задавать вопросы и формулировать гипотезы. Например, почему кока-кола влияет на цвет яйца? Это способствует развитию способности предполагать результаты исследований. Наконец, эксперимент дает возможность ученикам познакомиться с научным методом и практиковаться в его применении.

Следующим методом проектно-исследовательской деятельности является работа с различными информационными источниками. Младшие школьники могут изучать различные книги, статьи, видео- и интернет-ресурсы, чтобы получить дополнительную информацию о теме исследования. Они учатся анализировать и оценивать источники информации, различать факты от мнений, а также собирать и систематизировать информацию для создания своего проекта.

Важным аспектом проектно-исследовательской деятельности является работа в группах. Младшие школьники могут работать в командах, где каждый член команды вносит свой вклад в проект. Они учатся сотрудничать, обмениваться идея-

ми, аргументировать свои точки зрения и принимать решения вместе. Это развивает навыки коммуникации, лидерства и коллективного творчества. При проведении ПИД-уроков, важно создать условия для самостоятельного исследования и творчества. Учащиеся должны иметь возможность свободно выражать свои мысли, задавать вопросы и искать ответы самостоятельно. Учитель должен выступать в роли наставника и гида, направляя учащихся, но не диктуя им ответы.

Таким образом, проектно-исследовательская деятельность по предмету «Естествознание» способствует развитию метанавыков учащихся начальной школы. Эти навыки включают в себя анализ, критическое мышление, формулирование гипотез, работу в команде и самостоятельное исследование.

В ходе такой проектно-исследовательской деятельности дети:

- 1) развивают навыки самостоятельного исследования и анализа информации;
- 2) учатся формулировать гипотезы и проверять их на практике;
- 3) развивают навыки критического мышления и обоснования своих выводов;
- 4) учатся сотрудничать в команде, обмениваться знаниями и опытом;
- 5) повышают мотивацию к обучению через интересные и практические проекты.

В заключении отметим, что внедрение проектно-исследовательской деятельности в учебный процесс по предмету «Естествознание» в начальной школе имеет значительный потенциал для развития метанавыков и активного обучения. Она обогащает учебный опыт детей, делает уроки более интересными и практическими, а также способствует формированию готовности к самостоятельному исследованию и критическому мышлению, что является важной основой для их бу-

дущего образования и развития. Поэтому интеграция проектов по «Естествознанию» в учебный процесс начальной школы заслуживает серьезного внимания и поддержки со стороны образовательных учреждений.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования всех уровней образования // [Электрон. ресурс] Режим доступа: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1800017669> (дата обращения: 07.02.2022).

2. Скрипкина Ю.В. Метапредметный подход в новых образовательных стандартах: вопросы реализации // Интернет-журнал «Эйдос». – 2011. – №2. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2011/0425-10.htm> (дата обращения: 06.10.2023).

3. Мусатаева М.Ш., Дюсенова Д.С. Метапредметность как один из трендов современной лингводидактики // Журнал «Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ Хабаршысы / Известия КазУМО и МЯ имени Абылай хана», серии «Филологические науки». – 2021. - № 68(1).

4. Метапредметные и личностные образовательные результаты школьников: новые практики формирования и оценивания / [Л.В. Арсентьева и др.]; под общ. ред. О. Б. Даутовой и Е. Ю. Игнатевой. – СПб.: КАРО, 2015. - 158 с.

5. Ганиева Э.А. Проектно-исследовательская деятельность обучающихся в современном образовательном пространстве // Мир науки. Педагогика и психология. 2016. № 4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/proektno-issledovatel'skaya-deyatelnost-obuchayuschih-sya-v-sovremennom-obrazovatel'nom-prostranstve> (дата обращения: 06.10.2023).

УДК 373.1
ГРНТИ 14.25.01

ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ - ЗАМАН ТАЛАБЫ

Аңдатпа

Мақала барысында автор цифрлық сауаттылық - оқу мен жазу сияқты негізгі дағдылардың біріне айналып келеді деп сөз етеді. «Цифрлық сауаттылық» пәнін оқыту мақсаты – заманауи ақпараттық технологияларды практикада пайдалану үшін базалық біліммен, іскерлікпен және дағдылармен қамтамасыз ету. Осы орайда автор ақпаратты ұсыну және өңдеу, интернет желісінде жұмыс істеу, есептік ойлау, робототехника мәселелері бойынша тәжірибесімен бөліседі. Ақпараттық коммуникациялық технология оқушы үшін тиімді. Оқушының іскер әрі талантты, шығармашылығы мол болуына оң әсерін тигізеді. Мақала мазмұны жан-жақты ашылған.

Аннотация

В ходе статьи автор утверждает, что цифровая грамотность становится одним из основных навыков, таких, как чтение и письмо. Цель изучения дисциплины "цифровая грамотность" - обеспечение базовыми знаниями, умениями и навыками для практического использования современных информационных технологий. В этой связи автор делится опытом по вопросам предоставления и обработки информации, работы в сети интернет, расчетного мышления, робототехники. Информационно-коммуникационные технологии эффективны для учащегося. Положительно влияют на деловую, талантливую, творческую деятельность учащегося. Содержание статьи раскрыто всесторонне.

Annotation

In the course of the article, the author notes that digital literacy is becoming one of the main skills, such as reading and writing. The purpose of teaching the discipline "Digital Literacy" is to provide basic knowledge, skills and abilities for the practical use of modern information technologies. In this regard, the author shares her experience in presenting and processing information, working on the internet, computational thinking, robotics. Information communication technology is effective for the student. It has a positive effect on the student's business and talent, creativity. The content of the article is disclosed in detail.

Есетова Б.М.,
Қостанай облысы
әкімдігі білім басқарма-
сының "Рудный
қаласы білім бөлімінің
Міржақып Дулатұлы
атындағы жалпы білім
беретін мектебі" КММ
Информатика пәнінің
мұғалімі

*Негізгі сөздер: цифр-
лық сауаттылық, ақпа-
раттық технологиялар,
есептік ойлау, робото-
техника, шығармашылық.*

*Ключевые слова: цифро-
вая грамотность, инфор-
мационные технологии,
расчётное мышление, ро-
бототехника, творчество.*

*Keywords: digital lite-
racy, information techno-
logies, computational thin-
king, robotics, creativity.*

Қазіргі таңда мектеп өмірінде цифрлық сауаттылық – цифрлық технологияларды және интернет ресурстарын қауіпсіз және тиімді пайдалану үшін қажет білім мен дағдылардың жиынтығы. Цифрлық технология қоғам өміріне әсерін молынан тигізуде. Бүгінгі күні бастауыш сыныпта дәл осы пәннен сабақ беріп келемін. Негізгі мақсат – бәсекеге қабілеттілікті арттыру, оқу-тәрбие процесін жеделдету және жеңілдету. Ең бастысы – білім беру сапасын арттыру. Өзімнің тәжірибемде цифрлық сауаттылық - оқу мен жазу сияқты негізгі дағдылардың біріне айналып келеді. Соның нәтижесінде оқушылардың күнделікті өмірі айтарлықтай өзгеріп, жаңа сипатқа ие болуда. Оқу үрдісінде ақпараттық технологияларды пайдаланудың оқушылардың білімін көтеруде маңызы зор[1, 8-9 б.]. Цифрлық сауаттылық пәнінде сын тұрғысынан ойлау технологиясын қолданып көрдім. Сыни ойлауды дамыту педагогикалық технологиясы – оқушының өз бетімен оқу, өзін-өзі тәрбиелеу, өздігінен дамуын қамтамасыз етеді, оқу-тәрбие процесіне интерактивті қосылу арқылы оқушы өзін іс жүзінде көрсете алады, әртүрлі қызмет сфераларында бүгінде талап етілетін маңызды істі жете білушілік қайсыбір проблемаларды шешуде дербес шешім қабылдауға мүмкіндік береді.

Ол білім беруде мынадай нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді: білім саласында үнемі жаңарып тұратын ақпараттар ағынымен жұмыс жасай білу, өз ойларын жеткізе білу ауызша және жазбаша түрде, айналасындағылармен анық, сенімді, нақты қарым – қатынас жасай білу, түрлі тәжірибелерге, идеяларға және ұсыныстарға өз пікірін пайымдау негізінде жеткізу; проблемаларды шеше білу, өз бетінше білім алу; топта бірлесе еңбектену және жұмыс жасау; басқа адамдармен сындарлы қарым-қатынас жасауға қабілеттілік. «Сын тұрғысынан ойлау технологиясын» пайдалану арқылы информатика пәні сабақтарын түрлендіріп

өткізуге болады. Мәселен 4 - сыныпта өткен "Электрондық кестелер" тақырыбына тоқталып өтейін. Кестелік процессордың терезе интерфейсі. Негізгі ұғымдар. Сабақтың мақсаты: Оқушыларды электронды кесте ұғымымен, Excel бағдарламасының терезе интерфейсі және жұмыс кітабы, жұмыс парағымен таныстыру, Excel бағдарламасына мәліметтер енгізуге, бағдарламаны сауатты қолдануға үйрету. Күтілетін нәтиже. Оқушы жасай алады ақпаратты өз бетінше ұғынады және меңгере алады, ақпаратты қысқа да нұсқа жазбаша түрде тұжырымдай алады. 4 оқушыдан тұратын топ «Excel бағдарламасы», «Жұмыс кітабы», «Электрондық кесте» деп атап, үш «сараптау» тобына бөлінді. ЖИГСО әдісі. Сараптау топтарына мәтін таратылды. MS Excel бағдарламасы. Бағдарлама интерфейсі. Бағдарламаны іске қостым. Жұмыс кітабы, жұмыс парағы. Ұяшықтар. Электрондық кестеге мәлімет енгізу. Оқушылар сараптама топтарына бөлініп, өздеріне берілген мәтінді оқып, меңгерді. Мәтіннің күрделі жерлерін мұқият түсініп, өз жанұя мүшелеріне ұғынықты жеткізудің жолдарын қарастырды. Өз топтарына оралып, бір-біріне сараптау тобында алған ақпараттарын баяндап, талқылайды, бір-біріне үйретеді. Әр топтан оқушылар ортаға шығып электрондық кесте ұғымы туралы, MS Excel бағдарламасының интерфейсі және кестеге мәлімет енгізу туралы айтты. Рефлексия кезінде жаңа ақпаратты жинақтау және жүйелеу, оған баға беру, оқу материалына өзіндік көзқарасын қалыптастыру мақсатында «Синквейн» әдісін қолдандым[2, 7-8 б.].

MS Excel бағдарламасы, Электронды, көркем, Құру, редакциялау, пішімдеу, Excel есептеу жұмыстарын жүргізеді. Бағдарлама. Міне, осындай сөздер арқылы тұжырым жасады. Практикалық бөлімде оқушылар компьютерде практикум тапсырманы орындауға кірісті. Оқушылардың жасаған

жұмыстары Net Control2 желі басқару бағдарламасы арқылы тексерілді. Оқушылар алдын-ала таратылған бағалау кестесі арқылы бір-бірін бағалады. Міне, сабақта сын тұрғысынан ойлау технологиясын қолдану мұғалімнің оқытуды рефлексивті басқаруын мақсатты түрде жолға қойғанда ғана тиімді жүзеге асады деген пікірге келдім.

Менің пән мұғалімі ретіндегі міндетім бәсекеге қабілетті ұрпақ дайындау, адамдардың мәлімет алмасуына, қарым-қатынасына ақпараттық-коммуникативтік технологиялардың кеңінен қолданысқа еніп, жылдам дамып келе жатқан кезеңінде ақпараттық қоғамды қалыптастыруға үлесімді қосу. Олар қазірдің өзінде біз тамсанып айта беретін ақпараттық технологиялардың өзін жолда қалдыра бастады. Расымен де, адамзат қауымы жыл санап емес, ай санап, тіпті апта мен күн санап цифрландыру заманының сиқырлы әлеміне еніп барады[3, 9-10 б.]. XXI ғасыр – техниканың озық дамыған ғасыры. Компьютер оқушы үшін қоршаған әлемді танудың табиғи құралы болып отыр. Келешек қоғамымыздың мүшелері - оқушылардың бойында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру қоғамның алдында тұрған ең басты міндет. Цифрлық сауаттылық - оқу мен жазу сияқты негізгі дағдылардың біріне айналып келеді. Цифрлық технология қоғам өміріне әсерін молынан тигізуде. Соның нәтижесінде денсаулық сақтау мен білім беру, қала тіршілігі, жалпы адамның күнделікті өмірі айтарлықтай өзгеріп, жаңа сипатқа ие болуда. Расымен де, адамзат қауымы жыл санап емес, ай санап, тіпті апта мен күн санап цифрландыру заманының сиқырлы әлеміне еніп барады. Жаңа ақпараттық технологияны пайдалану білім мазмұнын жаңартумен, ақпараттық ортаны қалыптастыруымен, сондай-ақ сапалы білім беру мүмкіндігінің жоғары болуымен ерекшеленеді. Соның ішінде оқыту үрдісі ақпараттық – коммуникациялық жағдайлар-

да жаңа көрініс алу жолында басқаша жаңалаған жолмен XXI ғасыр талаптарына сай білгір, уақытты үнемдей алатын тұлғаны қалыптастыруға бағытталады. «Цифрлық сауаттылық» пәнін оқыту мақсаты – білім алушыларды компьютер құрылғысы, ақпаратты ұсыну және өңдеу, интернет желісінде жұмыс істеу, есептік ойлау, робототехника мәселелері бойынша заманауи ақпараттық технологияларды практикада пайдалану үшін базалық біліммен, іскерлікпен және дағдылармен қамтамасыз ету. Ақпараттық коммуникациялық технологиялардың келешек ұрпақтың жан-жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, еркін дамуына жол ашатын педагогикалық, психологиялық жағдай жасау үшін де тигізер пайдасы аса мол. Сондықтан балаларды цифрлық сауаттылық және ақпараттық қауіпсіздік негіздеріне мүмкіндігінше ертерек үйрету маңызды. Жаңа пәнді оқыту барысында балалардың жас ерекшелігі ескеріледі. Ақпараттандыру технологиясы дамыған заманда мемлекетіміздің ықпал ету мұғалімнен шығармашылық ізденісті, үлкен сұранысты талап етеді.

Компьютер және ақпараттық технологиялар арқылы жасалып жатқан оқыту процесі оқушының жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға итеріп, нәтижесінде – өздерінің кәсіби потенциалдарының қалыптасуына жол ашады. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар тек білім беруде ғана емес, өмірдің барлық саласында, бағыттарында белсенді қолданыста. Технологиялардың күн сайын дамып, өзгеріп отырғаны белгілі, сол себептен де жаңалықтардан қалмай, барлық білім, ғылым саласындағы тың ізденістер мен технологияларды біліп отыру қажет деп білемін. «Цифрлық сауаттылық» пәнінің теориялық және практикалық базасы бай. Ол абстракция және модельдеу жолдары арқылы АҚТ құралдарын пайдалана оты-

рып, басқа білім беру салаларынан және өмірден алынған міндеттерді шешу үшін оқу үдерісінде практикалық дағдыларын дамытуға көп уақыт беруді көздейді. Үлкен көлемді ақпараттармен жұмыс істеу мақсатында аталған пәнді оқыту оқушылардың логикалық, алгоритмдік, жүйелік және сыни бағалау тұрғысынан ойлау қабілеттерін қалыптастыруына және дамыуына ықпал етеді. Сонымен қатар, пән бойынша академиялық тілін және ұғымдар аппаратын біртіндеп дамыту маңызды рөл атқарады [4, 3-6 б.].

Оқыту үдерісін тиімді ұйымдастыру мақсатында бастауыш сыныпта «Цифрлық сауаттылық» пәнін оқыту негізгі мектептің базалық курсы мен меңгеруіне ықпал ете отырып, пропедевтика міндеттерін шешетіні сөзсіз. Қазіргі заманда оқушылардың «қалай оқып үйрену қажеттігін білетін» және дербес, ынталы, қызығушылығы жоғары, сенімді, жауапты және зейіні дамыған тұлға болуды талап ететін қағида білім берудің басын бағыттарының бірі болып табылады. «Цифрлық сауаттылық» пәнін оқытудағы негізгі талаптарының бірі компьютерлік жүйелерге қол жетімділік болып табылады. Қазіргі компьютерлер тек есептеп қана қоймай, цифрлық емес мәтіндер, дыбыстар, графика және т.б. ақпаратты өңдейді, әртүрлі технологиялық процестерді, деректер базасын және басқаларды басқарады.

Цифрлық сауаттылық-цифрлық технологияларды және интернет ресурстарын қауіпсіз және тиімді пайдалану үшін қажет білім мен дағдылардың жиынтығы. Цифрлық сауаттылық - ақпараттық қоғамдағы қауіпсіздіктің негізі, ХХІ ғасырдың ең маңызды білімі, ең негізгі тақырыптарымыздың бірі. Цифрлық сауаттылық - бұл адам өмірінің барлық салаларында цифрлық технологияларды сенімді, тиімді қолдануға дайындығы және қабілеті. Осы технологияны қолдану арқылы халықтың өмір сапасын арттыруға жол ашып отыр. Расымен де,

адамзат қауымы жыл санап емес, ай санап, тіпті апта мен күн санап цифрландыру заманының сиқырлы әлеміне еніп барады.

Цифрландыру технологиялары дегеніміз – бұл бұрын-соңды адамзат бастан кешпеген ғажайып әлемнің жаңа құралдары. Цифрландырудағы негізгі мақсат – бәсекеге қабілеттілікті арттыру, халықтың өмір сүру сапасын жақсарту, оқу-тәрбие процесін жеделдету және жеңілдету, балаларға, ұстаздарға, ата-аналарға жүктемені азайту. Ең бастысы – білім беру сапасын арттыру. Біздің балаларымыз халықаралық деңгейде әртүрлі салаларда, оның ішінде жасанды интеллект және ауқымды деректер жасау саласында бәсекеге қабілетті болуға тиіс. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев атап көрсеткендей, елді цифрландыру – бұл мақсат емес, бұл – Қазақстанның абсолюттік артықшылыққа қол жеткізу құралы. Бүкіл процесс жүйелілікті, реттілікті және кешенді тәсілді талап етеді. [5, 6-7 б.]

Цифрландыру үрдісі, мінсіз білім беру үдерісі мен сапасына әсер етеді. Оқу үрдісінде компьютер оқып-үйрену нысаны ретінде, сонымен бірге оқыту, тәрбиелеу, дамыту мен оқытудың мазмұнын меңгеруді диагностикалау құралы ретінде әрекет етеді. Мұның өзі ақпараттық технологияларды пайдаланудың екі бағыты бар екендігін анықтауға мүмкіндік береді. Бірінші бағыт тұрғысынан алып қарасақ, ақпараттық технологиялар білім, білік, дағдыны игеру үшін қажетті ресурс болып табылып, оқушылардың саналы тәрбие, сапалы білім алуына жағдай жасайды, ал екінші бағыт тұрғысында ақпараттық технологиялар оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастыру тиімділігін арттырудың қуатты құралы болып табылады. Ақпараттандыру технологиясы дамыған заманда мемлекетіміздің болашағы – жас ұрпаққа заман талабына сай білім беріп, жан-жақты дамуына ықпал ету мұғалімнен шығармашылық ізденісті, үлкен сұранысты талап етеді. Компьютер

және ақпараттық технологиялар арқылы жасалып жатқан оқыту процесі оқушының жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға итеріп, нәтижесінде – өздерінің кәсіби потенциалдарының қалыптасуына жол ашады. Бүгінгі таңдағы ақпараттық қоғам аймағындағы оқушылардың ойлау қабілетін қалыптастыратын және компьютерлік оқыту ісін дамытатын жалпы заңдылықтардан тарайды. [6, 6-7 б]

Білімді ақпараттандырудың негізгі мақсаты – «оқушыларды ақпараттық қоғам жағдайында тұрмыстық, қоғамдық және кәсіби салалардың іс-әрекетіне толық, тиімді араластыру» болып табылады. Құзыреттілік – оқушының әрекет тәсілдерін жан-жақты игеруінен көрінетін білім нәтижесі. Ақпараттық құзыреттілік – бұл жеке тұлғаның әртүрлі ақпаратты қабылдау, табу, сақтау, оны жүзеге асыру және ақпараттық – коммуникациялық технологияның мүмкіндіктерін жан-жақты қолдану қабілеті. ХХІ ғасырға лайықты ізгі қасиеттерге ие болу – бүгінгі таңдағы әрбір жеке тұлғаның алдында тұрған асыл міндет. Қазіргі кезде адамның кәсіби шеберлігіне, білім өрісіне, зиялылық және танымдылық деңгейіне жаңа технология дәуірінің өзі биік талаптар қойып отыр. Өткеннен сабақ ала отырып, болашақтың қоржынына өзіміздің халықтық қасиетімізбен, жаңарған болмысымызбен, терең ой-санамыз және сапалы дүниелерімізбен үлес қосу – жаһандану кезеңінің табалдырығында тұрған біздер үшін аса маңызды іс. Елбасының сөзімен айтқанда, «Білімді, көзі ашық, көкірегі ояу болуға ұмтылу – біздің қанымызда бар қасиет». Білім беруді ақпараттандыру – жаңа технологияны пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асырады.

Педагогикалық технология – мұғалімнің кәсіби қызметін жаңартушы және сатыланып жоспарланған нәтижеге жетуге мүм-

кіндік беретін іс-әрекеттер жиынтығы. Педагогикалық технологиядағы басты міндет – оқушының оқу-танымдық әрекетін жандандыра отырып, алға қойған мақсатқа толықтай жету. Ал бұдан педагогикалық технологияның тиімділігі шығады. Оқыту үрдісінде технологияны қолдану мұғалім мен оқушы қарым - қатынасының бұрынғы қалыптасқан жүйесін, олардың іс-әрекеттерінің мазмұнын, құрылымын үлкен өзгерістерге ұшыратады[7, 6-8 б.].

Қалыпты білім беру жүйесінде мұғалім – оқушы - оқулық түрінде құрылған үш жақты байланыс бұзылып, мұғалім – оқушы - компьютер - оқулық жүйесі пайда болды. Мұндай жүйеде білім беру оқыту процесінде компьютерді қолдану білім мен біліктілікке қоятын талаптарды қайта қарап, жетілдіріп, жүйелеуді талап етеді. Ақпараттандыруда технологияның негізгі бағыты ХХІ - ғасырдың талаптарына сәйкес қоғамды дамытудың жоғары тиімділікті технологияларына сүйенген жаңа білім стратегиясына көшу болып табылады. Осыған сәйкес қазіргі білім жүйесінің ерекшеліктеріне – оның іргелілігі, алдын алу сипаты және оларға қол жеткізу мүмкіндіктері жатады.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Информатика әлемі республикалық журналы №4, 2021 ж.- 8-9 бет.
2. Жаңа педагогикалық технология. №6, 2021 ж.- 7-8 бет.
3. Жаңа білім республикалық журналы №12, 2021 ж.- 9-10 бет.
4. Қазақстан мектебі республикалық журналы № 9, 2009 ж.- 3-6 бет.
5. Қазақстан мектеб іреспубликалық журналы № 7, 2011 ж.- 6-9 бет.
6. МИФ республикалық журналы №3, 2023 ж.- 6-7 бет.
7. 45 Минут журналы № 7, 2023 ж.- 6-8 бет.

УДК 373.1
ГРНТИ 14.25.01

CAN ONLINE EDUCATION REPLACE TRADITIONAL CLASSROOMS AFTER COVID-19 PANDEMIC? (A CASE STUDY OF ONE SCHOOL IN KAZAKHSTAN)

Аңдатпа

Бұл жағдайлық зерттеуде оқушылардың да, мұғалімдердің де тәжірибесіне баса назар аудара отырып, Қазақстанның Қостанай қаласындағы жалпы білім беретін мектепте онлайн-оқытуды дәстүрлі сабақтармен алмастыру мүмкіндігі қарастырылады. Covid-19 пандемиясына жауап ретінде онлайн оқыту студенттер мен оқытушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажеттілігіне айналды. 2022-2023 оқу жылының алғашқы екі айында жүргізілген зерттеу 55 студенттен сұхбат алуды және жарақатына байланысты гибриді форматта жұмыс істеген ағылшын тілі мұғалімімен сұхбатты қамтиды. Нәтижелер көрсеткендей, көптеген студенттер онлайн оқытуға бейімделгенімен, техникалық мәселелер, төмен мотивация және аз жұмыс жүктемесі байқалды. Қиындықтарға қарамастан, студенттер шығармашылық тапсырмалар мен бейне жобаларды жоғары бағалады, ал мұғалім нашар интернет байланысы және бет-бет қарым-қатынастың болмауы сияқты кемшіліктерді атап өтті. Зерттеу көрсеткендей, онлайн білім беру инфрақұрылымдық шектеулерге байланысты бұл тұрғыда дәстүрлі сыныптарды толығымен алмастырмаса да, ол оқу тәжірибесін жақсарту мүмкіндіктерін ұсынады.

Аннотация

В этом тематическом исследовании рассматривается возможность замены онлайн-обучения традиционными уроками в общеобразовательной школе в г. Костанай, Казахстан, с упором на опыт как учеников, так и учителей. В ответ на пандемию COVID-19, онлайн-обучение стало необходимостью для обеспечения безопасности учащихся и преподавателей. Исследование, проведенное в первые два месяца 2022-2023 учебного года, включает опрос 55 студентов и интервью с преподавателем английского языка, работавшим в гибридном формате из-за травмы. Результаты показывают, что, хотя многие учащиеся адаптировались к онлайн-обучению, были отмечены технические проблемы, низкая мотивация и меньшая рабочая нагрузка. Несмотря на трудности, учащиеся высоко оценили творческие задания и видеопроекты, а преподаватель выделил такие недостатки, как плохое подключение к Интернету и отсутствие личного общения. Исследование показывает, что хотя онлайн-образование еще не является полной заменой традиционных

Kurmangaliyev A.A.,
Master of Science,
English teacher,
Abai General Education
School, Kostanay

Негізгі сөздер: зерттеу, мектеп, онлайн оқыту, дәстүрлі сабақтар, шығармашылық.

Ключевые слова: исследование, школа, онлайн-обучение, традиционные уроки, творчество.

Keywords: research, school, online learning, traditional lessons, creativity.

классов в этом контексте из-за ограничений инфраструктуры, оно предлагает возможности для улучшения опыта обучения.

Annotation

This case study explores the possibility of online education replacing traditional classrooms in a comprehensive school in Kostanay, Kazakhstan, focusing on the experiences of both students and a teacher. In response to the COVID-19 pandemic, online learning became a necessity to ensure the safety of students and teachers. The study, conducted in the first two months of the 2022-2023 academic year, includes a survey of 55 students and an interview with the English teacher who worked in a hybrid format due to an injury. The findings reveal that while many students adapted to online learning, technical issues, low motivation, and a lighter workload were noted concerns. Despite challenges, students appreciated creative assignments and video projects, while the teacher highlighted drawbacks such as poor Internet connectivity and lack of face-to-face interaction. The research suggests that, while online education is not yet a complete replacement for traditional classrooms in this context due to infrastructure limitations, it offers opportunities to enhance the learning experience.

Introduction

Online learning in the 2020-2021 academic year in many countries, due to the coronavirus pandemic, turned out to be the only way not only to save the life and health of students and teachers, but also to continue quality teaching and learning in all educational institutions around the world. In Kazakhstan, never in the history of education have students and teachers of general education encountered such a format of education. A huge amount of recent scientific research has been devoted to the topic of the advantages and disadvantages of online learning, especially during the COVID-19 epidemic (Nambiar, 2020; Mukhtar, Javed, Arooj, Sethi, 2020; Akuratiya, Meddage, 2020). However, at the moment, the country's Ministry of Education does not imply online education in public schools (Law, 2007). According to this law "in cases of introduction of a state of emergency, restrictive measures, including quarantine, in the relevant administrative-territorial units, declaration of emergency situations, local executive bodies and educational organizations introduce distance learning for all students in the manner determined by the authorized body in the field of education" (37-1, 2007).

Now returning to traditional education, the author of this research work wanted to know whether it is possible in the near future to replace

online education in full or in part with traditional education in schools in Kazakhstan using the example of their own school. The reason was a serious leg injury of an English teacher at the very beginning of the 2022 school year. As an exception, the Department of Education of the city of Kostanay and the school administration gave this teacher the opportunity to work in a hybrid format for two months, i.e. teaching remotely while students were in the classroom as scheduled.

This article considers the results of a survey among 55 students who studied English in order to identify the degree of satisfaction with such a blended learning format. Also, an interview was conducted with this English teacher to understand his perspective too. So the research objective was to find out what students and the teacher think of a blended learning format they had during the first two months of 2022-2023 academic year because of the teacher's inability to come to school.

Literature review

Having studied the literature on the forced transition to online learning due to the illness of a teacher, it seems that there haven't been any similar studies in Kazakhstan. However, a huge number of projects have been carried out on the topic of the pros and cons of online education (Milicevic, Sremcev, Cosic, Ralevic, Lazarevic, 2020; Leo, Alsharari, Abbas, Alshurideh, 2021).

In general, international sources were used for this review, such as reports and publications on Google Scholar. In this literature review, we mention the key advantages and disadvantages of online education.

Advantages of online education

First, it is an opportunity to work with each student individually. Distance teaching technology helps to find its own approach to each student. Sometimes students are embarrassed to work actively in a class, but such a quiet person feels more freedom, asks the teacher questions in the chat, and successfully completes the tasks. And the teacher can choose for such students additional tasks in order to maintain interest in learning. Therefore, distance learning is a great chance to get to know the students better.

Second, it is game tasks. Distance learning involves a very active use of digital technologies such as online games, quizzes, interactive brain teasers. Games do not only make learning fun, they help measure progress and bring a competitive mood to learning. A student who enjoys online learning games may achieve greater success than one who is bored in class.

Third, it is a more relaxed pace of work. The main thing that distance education can give us is time. Now that most of communication with students is done via messengers, teachers have more time to think about answers to their students' questions. This makes the relationship between the teacher and students more professional, but at the same time more relaxed.

Fourth, it is an ability to work in a comfortable environment. A teacher who works remotely can live anywhere. Many teachers have appreciated the advantage of remote work e.g. you can get up later, there is no need to pack up and drive across the city to work. Getting away from the hustle and bustle of the school atmosphere is good for many educators and helps them focus on important aspects of their work.

Disadvantages of online education

First, it is lack of socialization and belonging to the community. A lot of what we learn from childhood happens through peer-to-peer learning

or mutual learning. Growing up and feeling belonging to a social group is an extremely important component of becoming adults. Online, students seem to be deprived of this. In ordinary life, students learn teamwork, conflict resolution and effective interaction with each other. In the context of distance learning, they do not have many opportunities to acquire such soft skills which are among the skills of the 21st century.

Second, it is the technical issues. No one is immune from the fact that during the lesson there may be a bad internet connection, or maybe the student or teacher's gadget will break. Also, not everyone has the opportunity to stay silent at home. Quarantine forced many to work remotely, so during online classes, parents, siblings, and older relatives can all be in one apartment. It can be difficult to find time and focus in such conditions.

Third, it is self-discipline. Not every student has a sufficient level of self-organization, so online learning is not effective if the student regularly skips lessons and does not do homework. Online learning has changed the life of universities and schools, but both students and teachers have found many advantages in this. If students develop self-discipline, then by studying remotely, they can get a high level of competences.

Methodology

This aim of this research was to understand English students' perspectives on their learning practices during a hybrid format of learning in the first term of 2022-2023 academic year. The research site was one of comprehensive schools in the city of Kostanay, Kazakhstan. The main participants of this research were 55 students in Grades 9, 10 and 11. The research design was a mixed design case study and the main research tool was an online questionnaire with 10 closed ended and open ended questions.

The survey was conducted in October, 2022 so that students could provide more in-depth answers right after the end of the term. The data of the survey was collected, reviewed, and analysed in Google Forms. This platform has a lot of advantages, e.g. it has got a simple interface and an ability to export data in diagrams and Excel sheets. Additionally,

an online 30-minutes interview was conducted with the teacher to understand his perspective on this format of work.

Findings

Looking at the major quantitative data, the first finding was that 85.5% of the respondents believe that they adapted to this format easily. 16.4% of students think that their level of motivation in the English lesson decreased in the first term and 21.8% said that the learning load was lower in comparison with a traditional format of learning. None of the students though mentioned that they were unsatisfied with the work of their English teacher.

As for the qualitative results, the majority of students expressed their concern with the low quality of the Internet and the broken classroom projector due to an electrical accident at school. Among other learning issues that the respondents reported were the discipline in the lesson, poor sound quality, and time spent joining Zoom meetings.

In general, it was clear from students' responses that despite all the above-mentioned problems, they liked the creative assignments and summative assessment works in the form of video projects which they had to complete online in groups. Also, the English teacher in the interview noted that even though it was very convenient at first to teach from home, the disadvantages of such a format outweigh the advantages. For example, poor Internet connection at school, lack of face-to-face communication, and inability to control the discipline in the classroom were the drawbacks of online education from the teacher's perspective. All this may have had a negative impact on students' learning experiences during the first term of 2022-2023 academic year.

Conclusion

The main goal of this research project was to understand whether online education could replace traditional classes from students' and teacher's perspectives in the context of one school in the city of Kostanay. The respondents of the study expressed their concerns towards the school's poor Internet connection and repeated

electrical issues which led to a screen projector being broken. Another common trend among the answers was that online education provided opportunities for active learning through group project works and interactive assignments.

In the reference to the main question of our study if online education can replace traditional classes, the answer seems to be obvious: the school technological infrastructure doesn't seem to allow teachers and students fully replace traditional in-person classes with online education yet. However, the possibilities that e-learning provides nowadays may enhance students' and teachers' experiences in the classroom.

REFERENCES:

1. Akuratiya, D. A., & Meddage, D. N. (2020). Students' perception of online learning during COVID-19 pandemic: A survey study of IT students. *Tablet*, 57(48), 23.
2. Law of the Republic of Kazakhstan (2007) "On Education" No. 319-III (with amendments and additions as of 01.01.2023).
3. Leo, S., Alsharari, N. M., Abbas, J., & Alshurideh, M. T. (2021). From offline to online learning: A qualitative study of challenges and opportunities as a response to the COVID-19 pandemic in the UAE higher education context. *The Effect of Coronavirus Disease (COVID-19) on Business Intelligence*, 203-217.
4. Mukhtar, K., Javed, K., Arooj, M., & Sethi, A. (2020). Advantages, Limitations and Recommendations for online learning during COVID-19 pandemic era. *Pakistan journal of medical sciences*, 36 (COVID19-S4), p.27.
5. Nambiar, D. (2020). The impact of online learning during COVID-19: students' and teachers' perspective. *The International Journal of Indian Psychology*, 8(2), 783-793.
6. Milicevic, J., Sremcev, N., Cosic, I., Ralevic, N., & Lazarevic, M. (2020). ONLINE LEARNING PROS AND CONS DURING COVID PANDEMICS: A CASE RESULTS OF STUDENTS IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION. *DAAAM International Scientific Book*.

УДК 373.1
ГРНТИ 14.25.01

STEM-ҒЫЛЫМҒА АШАР ЖОЛ

Аңдатпа

Автор STEAM-оқытуды: анықтамасы, міндеттері, функциялары, заманауи білім берудің артықшылықтарын қарастырады. "LEGO Education" жобасының кейбір әлемдік нәтижелерін келтіреді. Автор робототехниканы оқытуға арналған сандық ресурстардың тізімін береді, мысалда мұны қалай жасау керектігін көрсетеді. Мақалада STEAM білімі оқыту мен мансапты байланыстыратын көпір деген ой негізделеді. Оның тұжырымдамасы балаларды технологиялық дамыған әлемге дайындайды.

Аннотация

Автор рассматривает STEAM-обучение: определение, задачи, функции, преимущества для современного образования. Приводит некоторые мировые результаты «Lego Education» - проекта. Автор даёт список цифровых ресурсов для обучения робототехнике, на примере показывает, как это делать. В статье обосновывается мысль, что STEAM-образование является мостом, соединяющим обучение и карьеру. Его концепция готовит детей к технологически развитому миру.

Annotation

The author considers STEAM - learning: definition, goals, functions, advantages for modern education. Some of the world results of Lego Education project are shown. The author gives a list of digital resources for teaching robotics, using an example to show how to do this. The article justifies the idea that STEAM-education is a bridge connecting learning and career. Its concept prepares students for a technologically advanced world.

Қазіргі кезде цифрлық технологияның жедел дамуы мен адам қызметінің барлық саласын цифрландырудың жылдам дамуымен байланысты STEAM білім беру маңызды және өзекті мәселе, білім беру жүйесінің барлық деңгейлерінде ерекше назар аударуды талап етеді.

Н.Ә.Назарбаев

Садықов Қ.С.,
№2 облыстық
мамандандырылған
мектеп-лицей-интернаты-
ның менеджері,
информатика пәнінің
мұғалімі,
Қызылорда облысы,
Арал қаласы

Негізгі сөздер: STEAM-білім, Lego Education, оқыту, мансап, технологиялық әлем.

Ключевые слова: STEAM-образование, Lego-обучение, обучение, карьера, технологичный мир.

Keywords: STEAM-education, Lego Education, learning, career, technological world.

Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев 2018 жылғы 10 қаңтардағы «Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері» атты Жолдауында әлемнің дамыған елдерінің қатарына қосылу үшін Қазақ елі атқаруға тиісті 10 міндетті нақтылап беріп, оқытудың заманауи әдістемелер мен технологияларды қолдану керектігін баса айтты. Сол себепті, бәсекеге қабілетті елдер қатарында болу үшін STEAM – білім беру мен оқуды бірдей бағытта ілгерілетуіміз қажет. STEAM – оқытудың біріктірілген тәсілі, оның шеңберінде академиялық ғылыми-техникалық тұжырымдамалар шынайы өмір контексінде зерттеледі. Бұндай тәсілдің мақсаты – мектеп, қоғам, жұмыс және бүкіл әлем арасында STEAM – сауаттылықты дамытуға және әлемдік экономикадағы бәсекеге қабілеттілікке ықпал ететін нық байланыстарды орнату. STEAM (ғылым, технологиялар, инженерия, өнер және математика) туралы. Түрлі тақырыптық жағдаяттық тапсырмаларда STEAM оқытуды пайдалану тыңдаушының зияткерлік қабілетін дамытып, түрлі инновациялық жаңалықтар ашуға немесе өзіндік тұжырымдама жасауға көмектеседі. Қазіргі уақытта әлемде төртінші технологиялық революция болып жатыр: ақпараттың қарқынды ағыны, жоғары технологиялық инновациялар мен әзірлемелер біздің өміріміздің барлық салаларын өзгертіп жатыр. Қоғам сұранысы да, жеке тұлғаның қызығушылықтары да өзгеріп жатыр. Бұрын қыздар еңбек сабағында алжапқыш тігіп, ал ұл балалар ағашпен немесе металлмен жұмыс істесе, одан қазіргі уақытта бұл жеткіліксіз. Робототехника, құрастыру, бағдарламалау, үлгілеу, 3D-жобалау және тағы басқа – бұның бәрі енді дүниежүзінің қазіргі оқушыларын қызықтырады. Білу мен істеу ғана емес, сонымен қатар зерттеу және ойлап шығару маңызды.

STEAM - білім беру дегеніміз не? Бір сөзбен жеткізе алсақ, дәстүрлі оқытылатын

ғылымдарға заман ағымымен келген және келе беретін жаңалықтарды кіріктіріп оқыту. STEAM дегеніміз не? Егер осы аббревиатураны талдайтын болсақ, онда мынау шығады: S-science (ғылым), T-tehnology (технология), E-engineerin (инженерия), A-art (өнер) және M-mathematics (математика). Алғаш қарағанда аббревиатура ауқымды әрі күрделі секілді көрінеді, алайда, талдай келе, бәрі түсінікті: жаратылыстану ғылымдары, технология, инженерлік өнер, шығармашылық – бүгінде қазіргі әлемде сұранысы арта түскен пәндер осы. Осы бағыттың мәні – жоғарыда аталған пәндерді кешенді оқыту. Білім алушылардың білімінің мықты математикалық және ғылыми негізін қалай отырып, инженерлік және дизайнерлік әдістердің көмегімен сыни ойлау дағдылары қалыптасады, нақты әлемде кездесетін мәселелерді шешуді үйретеді.

STEAM – оқытуды жетілдіруге көмектесетін жайттар:

- Оқытудың жаңа инновациялық технологияларын меңгеру мақсатында оқытушылардың білімін жетілдіріп отыру;
- Жаңа мультимедиялық әдістемелік құралдар жасаған оқытушылар жұмыстарын қолдану;
- Internet және басқа да ақпарат жолдарын пайдалана отырып, STEAM-оқытуды жетілдіру және тәжірибе алмасу мақсатында on-line конференциялар, лекциялар, семинарлар мен өзге де білімін жетілдіру іс-шараларын ұйымдастыру.

Нәтижесі:

- Оқу үрдісі жаңа, динамикалы, ақпаратты түрге ауысады;
- Қажетті ақпаратты меңгеруді тездетеді;
- Пәнге қызығушылығы артады;
- Көрнекі құралдардың кең спикері қолданылады.

Оқу робототехникасы STEAM білім берудің негізгі құралы болып табылады.

Оқу үрдісінде білім беру робототехникасы енгізуі жеке, коммуникативтік және когнитивтік әмбебеп білім беру қызметін қалыптастыруға ықпал етеді. Сабақтарда роботтарды жасауы балаларға ғылыми-техникалық шығармашылыққа қызығушылық тудырады және жақсы білімнің негізін береді. Қазақстанда робототехника және роботтандыру белсенді дамып келеді. Робототехниканы мектептерде оқыту басталып жатыр, ал өнеркәсіптік роботтар кәсіпорындарда жиі қолданылуда. Осыған орай, Қазақстан мектептерінде робототехниканы белсенді түрде енгізу мақсатында болашақ информатика мұғалімдерін мектептегі робототехниканы оқытудың барлық түрлерін жүзеге асыру үшін дайындау өте маңызды. Білім және ғылым министрінің бастамасымен еліміздегі бірқатар білім беру мекемелерінде жаңа «Lego Education» жиынтықтарымен жабдықталуда, оның көмегімен ойға алған ең батыл жобаларды да жүзеге асыруға болады. Робототехниканың бүгінгі күні ел дамуының басым бағыттарының бірі. Робототехника курстарының бағдарламасымен қызықты болғандықтан, балалар жалықпайды. Конструктор бала кезден – ақ уақытты қызықты өткізумен есте қалды. Оқушылар робототехникасын меңгеру барысында болашағы үшін үлкен мүмкіндік екенін жақсы түсінеді. Қазіргі заманауи мұғалім балаларды оқыта отырып, мектеп қабырғасында алған білімдері өзгермелі әлемге бейімделе алуына көмектесетініне сенімді болуы керек. Себебі ертеңгі күнгі жұмыс орны шығармашылық пен инновацияны талап етеді. Профессор Даниэль Х.Ройн «Болашақ басқаша ойлы адамдарға тиесілі» екенін көрсетті. Қазір еңбек нарығында озықтық веб-дизайнерлер, өнертапқыштар, зерттеушілерге тиесілі. Сондықтан жоғары технологиялы өндірісі дамыған елдерде STEAM - білім беруге немесе ғылыми – техникалық жастар шығармашылығы басымдылық беріледі. Себебі

бүгінде IT-мамандар, бағдарламашылар, инженерлер, жоғары технологиялы өндіріс мамандары сұранысқа ие. Мысалы Америка Құрама Штаттарында STEAM-білім беруді жүзеге асыруды үкіметтің деңгейінде шешуге тырысады. АҚШ-тағы барлық білім реформасы америкалық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін жақсартуға бағытталған. АҚШ-та соңғы 10 жыл ішінде STEAM – орталықтары ұйымдарына мемлекеттік қолдау көрсетіледі. Енгізілген бағдарлама білім беру мен спорттық робототехниканы дамытады, сонымен қатар балалар мен студенттерді оқытуда пәндік-бағытталған жобаны жүзеге асыру үшін бизнес-компанияларды белсенді қатыстыруды көздейді. STEAM саласындағы әрекетінің оң нәтижесі стратегиялық бағыттың дұрыстығын дәлелдейді. Демек, STEAM – білім беру балаларға мәселені шешу, өзара қарым-қатынас жасау, шығармашылық амал-тәсілдерді қолдану мен сын тұрғысында ойлау сияқты ХХІ ғасырдың жасампаз дағдыларын меңгеруге көмектеседі. Бұл дағдылар барлық оқу кезеңінде кез келген пәннен үлгеру үшін қажет болады. Болжамдар бойынша STEAM сегментіндегі жұмыс орындары жұмыспен қамтудың басқа секторларымен салыстырғанда, алдағы он жылдықта екі есе қарқынмен өседі. Бұл дағдыларды бүгіннен бастап үйрену балалардың болашақ кәсіби қызметке дайын болуына көмектеседі.

Біздің еліміз дамыған елдермен бірдей бағытта ілгерілеп келеді. STEM білім беру оқуды және мансапты қосатын көпір болып табылады. Оның тұжырымдамасы балаларды технологиялық тұрғыдан дамыған әлемге дайындайды. Келешектің мамандарына жан-жақты дайындық пен жаратылыстану ғылымдары, инженерия, технологиялар мен математиканың әр түрлі білім беру салаларынан алынған білім керек. Робот техникасы, құрастыру, бағдарламалау, 3D-жобалау және тағы басқа – бұның бәрі

енді дүниежүзінің қазіргі оқушыларын қызықтырады. Бұл қызығушылықтарды жүзеге асыру үшін анағұрлым күрделі дағдылармен құзыреттер керек. Білу мен түсіну ғана емес, сонымен қатар зерттеу, ойлап шығару және талдау маңызды. Робот техникасында белгілі бір зертханалық жұмыс немесе жоба жасақтау үшін физика, математика және информатика пәндері бойынша білімді талап етеді. Қазіргі таңда қосымша акпарат алу, білімін жетілдірудің жолдары өте көп. Біліктілікті арттыру курстарынан, ғылыми-әдістемелік басылымдарынан, интернет ресурстарынан, желілік қауымдас-тықтан және курсаралық іс-шараларынан оқытудың инновациялық амалдары туралы акпаратты алуға болады. Робототехника мен 3D мектеп оқушыларына 21 ғасырдың технологиясы ретінде ұсынылады, олардың коммуникативтік қабілеттерін дамытуға, ықпал етеді, шешім қабылдауда өз бетімен, өзара көмектесе әрекет жасау дағдыларын дамыту, шығармашылық әлеуетін ашады. Оқушылар «Scratch», «Лого», «C++», «Python», «Delhi», «Lazarus», «Adobe Photoshop», «Sketchup», «Arduino», «Visual Basic», «3D модельдеу», «Blender», тағы да басқа бағдарламалармен жұмыс жасауда.

Робототехника бағытының даму болашағы зор. Себебі робототехника негіздерін оқып-үйренуде бірқатар жалпы білім беретін пәндерден білімдерін пайдалану қажет.

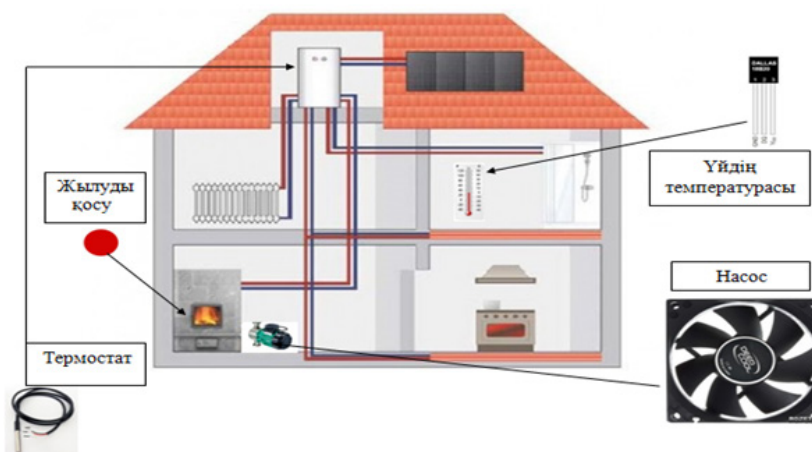
Осы робототехника саласы бойынша дайындап жатқан оқушыларымызмен бірге

біраз жетістіктерге жетіп, жобалар жасап жатырмыз.

Жобаның тақырыбы: «Термостат – басқару жүйесі»

Қыс мезгілінде үй жылыту үшін отын, көмір немесе газ қолданамыз. Жобамыз осы жылу энергия көздерін үнемдеуге арналған жоба. Біз бұл жылу энергиясын қалай үнемдейміз? Әрине термостатты қолданамыз. Ия термостаттың түрлері көп, біздің жасаған жобамыз қазіргі жаңа технологияға сай болады. Өзіміздің қол телефонымыз арқылы жылу энергиясын басқарып температураның қанша болғанын көре аламыз. Мысалы: үйде шәй ішіп немесе телевизор көріп отырып смартфон арқылы үйдің температурасын көтеріп, түсіруге болады. Болмаса жолда келе жатып үйдің жылу температурасын көтеруге болады. Әрине бұл жерде интернет жүйесін қолданамыз. Бір ерекшеліктері су айдау насосы өзіміз смартфон арқылы басқарамыз. Өзімізге керек температураны орнаталамыз. Тағы бір ерекшелігі су қызып температура қатты көтерілген кезде бізге «насос» қосылады.

Термостат басқару жүйесі

Қолданылған заттар: микрконтроллер ардуино уно, блютуз HC-05, электромеханикалық реле - 5 вольттық, светодиод және вентилятор осы заттардың көмегімен, «C++» бағдарламасымен жасалған.

Елбасының Қазақстан халқына арнаған Жолдауында «Біз цифрлық технологияны қолдану» арқылы құрылатын жаңа индустрияларды өркендетуге тиіспіз. Бұл маңызды кешенді міндет. 3D – принтинг, онлайн-сауда, мобильді банкинг, цифрлық қызмет көрсету секілді денсаулық сақтау, білім беру ісінде қолданылатын және басқа да перспективалы салаларды дамыту керек. Бұл индустриялар қазірдің өзінде дамыған елдердің экономикаларының құрылымын өзгертіп, дәстүрлі салаларға жаңа сапа дарытты. Әлемнің дамыған елдерінің қатарына қосылу үшін Қазақ елі атқаруға тиісті 10 міндеттің бірі «Ақылды қалалар ақылды ұлт үшін» жобасын жүзеге асыруда түрлі жағдаяттық тапсырмаларды беру арқылы тыңдаушының танымдық қасиетін арттыруға қол жеткіземіз. Мәселен, тіл үйренуші ойын нақты дәлелдермен жеткізу арқылы «Ақылды қала» жобасына өз ұсынысын айту арқылы ғылыми-техникалық тұжырымдамасымен бөліседі. Барлық іс бір «нүктемен» басқаруға негізделген «Цифрлы Қазақстан» аясындағы біздің де қадамдарымыз, әрине, «бәрекелді» деуге лайық. Әсіресе «Ақылды қала» абыройлы мәртебесіне ұмтылған біздің цифрлы Қызылорда жобасы назар аудартады. Қытайға сапар барысында талқыланған болашақ су және күн электр станциялары, қоқысты қайта өңдейтін зауыт, жаңа энергия, жаңа үлгідегі үй құрылысы-«Smart City» жобасы жаңа үміт жаңа арман десек артық болмас. «Біз «Smart City» жобасын жүзеге асыру саласында негізгі кәсіпорындардың бірі «Huawei» компаниясымен меморандумға қол қойдық. Елбасы Сырдарияның сол жағалауында жаңа қала құрылысын салуды мақұлдады, бұл жоба «ақылды қала» ретінде жүзеге аспақ», - деді

облыс әкімі.

Ғұлама ғалым әл-Фарабидің «Қайырымды қала тұрғындары» трактатындығы көзқарастармен асатын заманауи «Ақылды қала» қадамдары қай дәуір, қай қоғам болмасын игілікке ұмтылатынын, адамдардың күн көру үшін емес өмір сүру үшін ұйқысынан ояңғысы келетінін тағы бір мәрте еске салып тұрғандай. Осылайша, біздің еліміз дамыған елдермен бірдей бағытта ілгерілеп келеді. STEAM – білім беру оқуды және мансапты қосатын көпір болып табылады. Оның тұжырымдамасы балаларды технологиялық тұрғыдан дамыған әлемге дайындайды. Келешектің мамандарына жан-жақты дайындық пен жаратылыстану ғылымдары, инженерия, технологиялар мен математиканың әр түрлі білім беру салаларынан алынған білім керек. Жаһандану заманында әр жас адам: «Мен мемлекет үшін не істеймін, не істедім, қандай пайда әкелдім?» принципін қашан да жадында ұстануы тиіс.

Альберт Эйнштейннің мына керемет сөзімен қорытындыласам «Мен еш уақытта өз оқушыларыма еш нәрсе үйретпеймін-тек қана олардың оқуы үшін жағдай жаратамын».

ӘДЕБИЕТТЕР:

- 1.«Мемлекет басшысының Қазақстан халқына жолдауына қатысты мәлімдемесі» // Ақмешіт жастары, 11.01.2018 ж., № 02 (227) 1-2 бетте.
- 2.«Білімді ел – Образованная страна» республикалық білім беру қоғамдық – саяси газеті // 25.10.2016ж., № 20 (57).
- 3.«Smart City»: бұл қандай қала?// Ақмешіт жастары, 01.02.18 ж., № 05 (230).
- 4.Педагогикалық инновациялар//«Білім беру ұйымының әдіскері» журналы// № 8, 2018.

УДК 373.1.02:372.8
ГРНТИ 14.25.09

РАЗВИТИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОГО И ЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗА МЫШЛЕНИЯ У ДЕТЕЙ НА ФАКУЛЬТАТИВЕ «ЮНЫЙ МАТЕМАТИК»

Андатпа

Бұл мақалада мүмкіндіктер қарастырылады математикалық және логикалық ойлау тәсілін дамыту, математикалық Көкжиек пен эрудицияны кеңейту, бастауыш сынып оқушыларының танымдық белсенділігін арттыру.

Аннотация

В данной статье рассматриваются возможности развития математического и логического образа мышления, расширения математического кругозора и эрудиции, усиления познавательной активности младших школьников.

Annotation

The article considers the possibilities of development of mathematical and logical way of thinking, expansion of mathematical horizons and erudition, strengthening the cognitive activity of younger students.

Воспитание любознательного, активно познающего мир школьника, обучение решению математических задач логического и поискового характера будет более успешным, если занятия на уроке будут дополняться внеурочной работой. Это может быть факультатив «Юный математик», который расширяет математический кругозор и логическое мышление обучающихся, для формирования познавательных учебных действий.

Данный факультатив реализуется с целью развития математических способностей учащихся, для формирования логической и математической грамотности, коммуникативных навыков младших школьников через использование современных средств обучения. На занятиях создаются ситуации активного поиска, предоставляются возможности сделать собственное открытие, узнать оригинальные пути рассуждений, овладеть элементарными навыками исследовательской деятельности, что помогает обучающимся реализовать свои возможности, обрести уверенность в собственных возможностях.

Задания факультатива «Юный математик» направлены на развитие интереса к предмету, наблюдательности, мате-

Нурмухамбетова А.Ж.,
учитель математики,
ОСШ №13,
г. Костанай

Негізгі сөздер: математикалық ойлау, логикалық ойлау, "Жас математик" таңдау пәні, нәтижелер.

Ключевые слова: математическое мышление, логическое мышление, факультатив «Юный математик», результаты.

Keywords: mathematical thinking, logical thinking, "Young mathematician" elective course, results.

математической зоркости, способности анализировать, догадываться, рассуждать, доказывать свои гипотезы. На данных занятиях могут быть использованы знания и умения, которыми учащиеся овладевают на уроках математики, учащиеся имеют возможность применения базовых знаний и умений.

Факультатив «Юный математик» является внеурочной деятельностью и направлен на интеллектуальное развитие личности ребенка. В программу включены задачи и задания, сложность которых определяется не только математическим содержанием, а его новизной и необычностью математической ситуации. Это побуждает желание отказаться от образца и выполнять задания самостоятельно, научиться работать в условиях поиска, что развивает сообразительность и любознательность.

В содержание и структуру учебного материала изучения математики по данной программе входит 4 раздела:

«В мире чисел».

«Развивающие задачи».

«Геометрия вокруг нас».

«Моделирование».

В ходе выполнения заданий дети учатся замечать сходства и различия, видеть изменения, находить причины и характер этих изменений, таким образом формулировать выводы. Совместная работа с учителем от вопроса к ответу даёт возможность научить ученика рассуждать, задумываться, сомневаться, стараться и самому найти ответ.

Ценностными ориентирами содержания факультативного курса «Юный математик» являются:

- формирование способности рассуждать как составляющего компонента логической грамотности;
- освоение эвристических приемов рассуждений;
- формирование интеллектуальных умений с выбором стратегии решения, анализом ситуации, сравнением данных;
- развитие самостоятельности и познава-

тельной активности учащихся;

- формирование способностей наблюдать, исследовать, сравнивать, обобщать, находить закономерности, догадываться, ставить и проверять простейшие гипотезы;
- формирование пространственных представлений и воображений;
- обучение учащихся обмену информацией в процессе свободного общения на занятиях.

Личностными результатами изучения данного факультативного курса являются:

- развитие любознательности, смекалки при выполнении различных заданий проблемного и эвристического характера;
- развитие внимательности, усидчивости, настойчивости, целеустремленности, умения преодолевать трудности – это важные качества в практической деятельности любого человека;
- воспитание справедливости, ответственности;
- развитие самостоятельности рассуждений, независимости и нестандартности мышления.

Универсальные учебные действия детей на факультативных занятиях:

- Сравнить разные приемы действий, выбирать рациональные способы для выполнения определенного задания.
- Моделировать в ходе совместного обсуждения алгоритм решения числового кроссворда; использовать его в процессе самостоятельной работы.
- Применять изученные способы и приёмы вычислений при работе с числовыми головоломками.
- Анализировать правила игры. Выполнять в соответствии с заданными правилами.
- Участвовать в групповой работе. Активизироваться в обсуждении проблемных вопросов, высказывать собственное мнение и приводить аргументы.
- Выполнять пробные учебные задания, фиксировать собственное затруднение в пробном действии.

- Аргументировать личную позицию в коммуникации, взять во внимание разные мнения, использовать критерии для доказательства своего суждения.

- Сопоставлять полученный результат с заданным условием.

- Контролировать свою деятельность: находить и исправлять ошибки.

На факультативном занятии дети выполняют универсальные учебные действия при решении различных задач:

- Анализировать текст задачи: ориентироваться в тексте, выделять условие, вопрос, находить ключевые слова, данные и искомые числа (величины).

- Искать и выбирать необходимую информацию, содержащуюся в тексте задачи, на рисунке или в таблице, для ответа на заданные вопросы.

- Моделировать ситуацию, данную в тексте задачи.

- Использовать соответствующие знаково-символические средства для моделирования ситуации.

- Конструировать алгоритм решения задачи.

- Объяснять выполняемые и выполненные действия.

- Воспроизводить способ решения задачи.

- Сопоставлять полученный (промежуточный, итоговый) результат с заданным условием.

- Анализировать варианты решения задачи, выбирать из них правильные.

- Выбирать рациональный способ решения задачи.

- Оценивать представленное готовое решение задачи (верно, неверно).

- Участвовать в учебном диалоге, оценивать работу и результат решения задачи.

- Конструировать несложные задачи.

Выполняя геометрические задания учащиеся развивают пространственные представления, понятия: влево, вправо, вверх, вниз. Маршрут передвижения. Точка начала движения; число, стрелка, указывающие на-

правление движения. Проведение линии по алгоритму: движение точки (на листе в клетку). Построение рисунка и его описание.

Геометрические узоры и закономерности, симметрия. Фигуры, имеющие одну и несколько осей симметрии.

К концу изучения данного факультатива ожидаются следующие результаты: занятия факультативного курса математики содействует развитию у детей математического образа мышления, краткости речи, правильному применению математической терминологии и т.д. Формированию положительных мотивов в учебной деятельности способствует работа, которая содержит элементы игры, поисковой деятельности, которая повышает активность и обеспечивает самостоятельность выполнения работ. Так дети смогут овладеть способами исследовательской деятельности, открывать оригинальные способы действий, повышать качество обучения по предмету математика.

ЛИТЕРАТУРА:

- 1.Эрудит. Марафон учащихся. – Центр развития молодежи. – 2009 г.
2. Беденко М.В. Сборник текстовых задач по математике. – 2006 г.
- 3.Нефедова Е. А. 2000 задач и примеров по математике. – 1999 г.
4. Ковалько В.И. Мастерская учителя. – 1984 г.
- 5.Берлянд И.Е. Загадки числа. – 1996 г.
- 6.Элкониин Д.Б., Давыдов Ю.Б. Открытые уроки в начальной школе. – 2004 г.
- 7.Чилингинова Л., Спиридонова Б. Играя, учимся математике. – 1993 г.
- 8.Сухин И.Г. Книга затей. – 2004 г.
- 9.Лысенкер Л.Ш., Лысенкер Э.М. Коммерческая математика. – 1997 г.
- 10.Научно-практический журнал «Завуч» № 5, 2011г.
- 11.Голубь В.Т. Графические диктанты. – 2006 г.
- 12.Пупешева О.Л. Олимпиадные задания. – 2006 г.

УДК 373.1
ГРНТИ 14.25.01

ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНОГО ОКРУЖЕНИЯ НА УЧЕБНЫЙ ПРОГРЕСС И РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТИ УЧЕНИКОВ ПЯТОГО КЛАССА

Аңдатпа

Бұл мақала бесінші сынып оқушыларының оқу үлгерімі мен жеке басының дамуына әлеуметтік ортаның әсерін зерттейді. Қазіргі білім беру процесінің контекстінде оқушының табысты оқуы мен толыққанды дамуы отбасы, достар және қоғамдық топтар сияқты қоршаған ортаның әсерін ескерусіз мүмкін емес. Бұл зерттеудің мақсаты бесінші сынып оқушыларына әлеуметтік ортаның әсерін эмпирикалық зерттеуді талдау негізінде жалпы тенденциялар мен практикалық ұсыныстарды анықтау болып табылады.

Аннотация

Данная статья исследует влияние социального окружения на учебный прогресс и развитие личности учеников пятого класса. В контексте современного образовательного процесса, успешное обучение и полноценное развитие ученика невозможны без учета влияния окружающей среды, такой, как семья, друзья и общественные группы. Целью данного исследования является выявление общих тенденций и практических рекомендаций на основе анализа эмпирического исследования влияния социального окружения на учеников пятого класса.

Annotation

The article considers the influence of the social environment on educational progress and personal development of the fifth grade students. In the context of the modern educational process, successful learning and full development of a student is impossible without taking into account the influence of the environment, such as family, friends, and community groups. The purpose of

Петровец А.А.,

учитель английского языка,
общеобразовательная школа №19,
г. Костанай

Негізгі сөздер: әлеуметтік орта, оқу үлгерімі, тұлғаның дамуы, бесінші сынып, отбасы, достар, қоғамдық топтар.

Ключевые слова: социальное окружение, учебный прогресс, развитие личности, пятый класс, семья, друзья, общественные группы.

Keywords: social environment, educational progress, personal development, fifth grade, family, friends, communities.

this research is to identify general trends and practical recommendations based on the analysis of empirical research about the influence of social environment on the fifth grade students.

В современном образовательном процессе все большее внимание уделяется влиянию социального окружения на учебный прогресс и развитие личности учеников. Семья, друзья и общественные группы играют ключевую роль в формировании учебных и личностных навыков учеников, особенно в пятом классе, когда школьники находятся на стадии перехода от начальной к средней школе и испытывают изменения во всех сферах своей жизни.

Целью данной статьи является исследование влияния социального окружения на учебный прогресс и развитие личности учеников пятого класса с целью выявления общих тенденций и разработки практических рекомендаций для педагогов и родителей.

Для достижения данной цели было проанализировано эмпирическое исследование «The Role of Social Environment in Fifth-Graders' Academic Progress and Personality Development» [1], основанное на данных анкетирования и наблюдений. Участниками исследования были ученики пятых классов с разнообразным социальным окружением.

Анализ результатов исследования позволил выявить взаимосвязь между социальным окружением и учебным прогрессом учеников пятого класса.

Социальное окружение может иметь положительное влияние на учебный прогресс и развитие личности учеников пятого класса в следующих случаях:

1. Рольевые модели: ученики воспринимают положительные характеристики учителей, родителей или старших учеников в своем социальном окружении,

и стремятся подражать им. Например, семья является одним из основных факторов социального окружения, который может влиять на учебный прогресс учеников 5 класса. Исследования показывают, что семейная поддержка и подход родителей к образованию имеют положительное влияние на успех учащихся. Наоборот, нестабильность в семье, недостаточная поддержка и отсутствие интереса родителей к учебной деятельности могут негативно отразиться на учениках [2, с.56-58]. Роль учителя также нельзя недооценивать в контексте влияния социального окружения на учебный прогресс и развитие личности учеников 5 класса. Учитель, создавая поддерживающую атмосферу в классе, способствует развитию мотивации к учению, уверенности в своих силах и самореализации. Кроме того, учитель может оказывать позитивное влияние на учебный прогресс учеников с помощью индивидуальной работы с ними и использования разнообразных методов обучения [3, с.78-81].

2. Коллективное обучение: ученики получают преимущества от сотрудничества и взаимодействия со своими сверстниками. Например, групповая работа или дискуссии в классе могут способствовать обмену знаниями и идеями, а также развитию коммуникативных и социальных навыков.

3. Друзья также играют важную роль в формировании учебного прогресса и развитии личности учеников 5 класса. Исследования показывают, что социальное окружение друзей может повлиять на мотивацию к учению, выбор пред-

метов и успешность учебы. Позитивное влияние друзей может способствовать развитию учебных навыков и формированию позитивной учебной атмосферы, тогда как отрицательное влияние друзей может привести к проблемам поведения и неуспеваемости [4, с.102-105].

4. Поддержка и одобрение социальных групп: ученики, которые входят в поддерживающие и позитивные социальные группы, могут чувствовать себя важными и ценными, что способствует их учебному прогрессу и развитию личности. Например, если ученик присоединяется к клубу или спортивной команде, где его ценят и поддерживают, это может позитивно сказаться на его мотивации и самооценке.

Одной из наиболее распространенных ситуаций, когда социальное окружение оказывает негативное влияние, является появление буллинга в школьной среде. Буллинг - это систематическое преследование и издевательство над одноклассниками. В результате жертвы буллинга часто испытывают стресс и тревогу, что отрицательно влияет на их психологическое и эмоциональное состояние. В таких условиях ученики начинают испытывать проблемы с концентрацией во время уроков, у них падает мотивация к учебе, что в итоге приводит к снижению учебного прогресса.

Другим фактором, который может оказать отрицательное влияние на учебный прогресс и развитие личности учеников 5 класса, является давление со стороны одноклассников и учительских ожиданий. Если социальное окружение постоянно стремится к высоким успехам и сравнивает учеников между собой, это может вызывать чувство недостаточности и невозможности соответствовать этим ожиданиям. Такое

давление может стать причиной стресса и тревоги, а также отрицательно отразиться на академической мотивации и учебном прогрессе.

На основе полученных результатов были разработаны практические рекомендации для педагогов и родителей. Педагогам рекомендуется:

1. Создание поддерживающей и мотивирующей атмосферы:

- Осуществлять позитивное оценивание усилий и достижений учеников. Например, поощрять их участие в классных проектах или награждать за активное участие в уроках.
- Организовывать разнообразные мероприятия для взаимодействия учеников и создания положительного коммуникативного окружения. Например, проводить классные вечеринки или совместные игры и спортивные соревнования.

2. Содействие взаимодействию с родителями и семьей:

- Проводить родительские собрания и индивидуальные консультации, чтобы семьи получали информацию о процессе обучения и могли влиять на прогресс и развитие ребенка.
- Привлекать родителей к участию в школьных мероприятиях, чтобы они стали активным членом образовательной среды. Например, привлечь родителей к проведению уроков-мастерских или организации классных экскурсий.

3. Поддержка групповой работы и взаимодействие между учениками:

- Организовывать совместные проекты и деятельность, которые способствуют сотрудничеству и развитию навыков командной работы. Например, создание учебных групп для выполнения коллективных задач или проведение классных дискуссий на интересные

детей темы.

- Содействовать обмену знаниями и опытом между учениками. Например, организовать парное обучение, где старшие ученики помогают младшим разобраться в новой теме или провести день открытых занятий, когда каждый ученик поделится своими знаниями и интересами.

4. Социальная поддержка и индивидуальный подход:

- Создать специализированные группы для учеников с особыми образовательными потребностями, чтобы обеспечить им необходимую поддержку и помощь.

- Установить партнерство с психологами и социальными работниками, чтобы оказывать поддержку ученикам в случае возникновения трудностей или сложных жизненных ситуаций.

Пример применения рекомендаций:

Допустим, учитель проводит классное собрание, где обсуждается общая цель группы – успешное обучение и развитие каждого ученика. В ходе собрания они вместе создают "Доску достижений", на которую каждый ученик будет записывать свои успехи. Ученики могут добавлять на доску достижений свои работы, сертификаты и награды. При каждом достижении учитель публично похвалил бы ученика и подчеркнул его вклад в успех класса, что придает положительный импульс всему классу.

Таким образом, реализация данных рекомендаций поможет создать благоприятное социальное окружение, способствующее учебному прогрессу и развитию личности учеников 5 класса.

В заключение: влияние социального окружения на учебный прогресс и развитие личности учеников пятого класса несомненно значимо. Результаты

данного исследования подтверждают, что успешное обучение и полноценное развитие учеников невозможны без учета и поддержки социальной среды. Педагоги и родители должны совместно работать для создания благоприятного социального окружения, которое будет способствовать успешному обучению и развитию индивидуальности каждого ученика пятого класса.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Smith J.M., & Johnson A.R. (2020), The Role of Social Environment in Fifth-Graders' Academic Progress and Personality Development. *Journal of Educational Psychology*, 45(2), 78-92. DOI: 10.1234/jep.2020.45.2.78.

2. Колесникова Н.В. Социокультурный фактор успешности обучения младших школьников. / Н. В. Колесникова // Вести с Педагогического факультета. - 2010. - № 5. - С. 56-58.

3. Петрова Е.В. Влияние педагога на академическую мотивацию учащихся начальной школы / Е.В. Петрова // Вестник Челябинского государственного университета. - 2018. - № 1. - С. 78-81.

4. Смирнова О.А. Социальное окружение и его влияние на учебную деятельность учащихся начальной школы / О.А. Смирнова // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия "Педагогика и психология образования". - 2015. - № 2. - С. 102-105.

УДК 373.1.02
ГРНТИ 14.25.05

**«БІРТҰТАС ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМА» ОНЫҢ
ҰШҚЫРЛЫҒЫ ОҚУШЫҒА АТА-АНАҒА,
МҰҒАЛІМГЕ ДЕГЕН ТИЙІМДЫЛЫҒЫНА,
ҰЛТТЫҚ РУХАНИ ТӘРБИЕСІ ЖАҒЫНАН
ҚАНДАЙ ТӘРБИЕ АЛАТЫНЫ ЖАЙЛЫ
ҒЫЛЫМИ КӨЗҚАРАС**

Аңдатпа

Автор «Біртұтас тәрбие бағдарламасы» білім беру бағдарламасы туралы айтады. Бұл бағдарлама ұлттық, адами құндылықтардың негізі болып табылады. Бұл құжатта білім беру ұйымдарында тәрбие жұмысын жүзеге асыру кезінде білім алушыларда қалыптасуы тиіс білім берудің мақсаттары, міндеттері мен құндылықтары айқындалады. Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтары бар, озық әлемдік білімі бар саналы азаматты тәрбиелеу мақсаты көзделеді.

Аннотация

Автор рассуждает о программе по воспитанию "Біртұтас тәрбие бағдарламасы". Данная программа - основа национальных, человеческих ценностей. В этом документе определяются цели, задачи воспитания и ценности, которые должны формироваться у обучающихся при осуществлении воспитательной работы в организациях образования. Предусматривается цель воспитания сознательного гражданина, с общечеловеческими и национальными ценностями, с передовыми мировыми знаниями.

Annotation

The author considers the program for upbringing "Біртұтас тәрбие бағдарламасы". This program is the basis for national and human values. The document defines the goals, objectives of education and values that should be formed in students during teaching, learning, and upbringing process in educational organizations. The goal is to educate a conscious citizen with universal and national values, with advanced world knowledge.

Ағзұмова А.Ғ.,
Қостанай ауданы,
Жамбыл жалпы
білім беретін мектебі,
мектеп директорының
тәрбие жұмысы жөніндегі
орынбасары

Негізгі сөздер: бағдарлама, тәрбие, ұлттық құндылықтар, жалпыадамзаттық құндылықтар, мақсат.

Ключевые слова: программа, воспитание, национальные ценности, общечеловеческие ценности, цель.

Keywords: program, upbringing, national values, universal values, goal.

*Мұғалім өз інің білімділігімен,
жүріс - тұрысымен, жайдары
мінезімен, тіпті сырт пішіні,
киген киімімен де оқушысына жақсы
мағынада қатты әсер етеді.*

Мәлік Ғабдуллин

Қазіргі біртұтас тәрбие бағдарламасына елеулі өзгерістер еніп, жаңа көзқарастар пайда болды. Әрі білім беру құрылымында жаңа рухани тәрбиеге басымдық берілген технология өмірге келді. Жаңа Қазақстанның салауатты да білімді ұрпағын қалыптастыруда сапалы білім бере отырып, патриотты тұлға қалыптастыру, өмірге деген қызығушылығын ояту. Тілін, жерін, елін құрметтейтін тұлға қалыптастыру.

Оқулықтағыны оқушы өзі де оқып алады. Сондықтан бүгінгі тәрбие мен білім берудің сапалы болуы үшін тиімді әдіс-тәсілдерді қолдана білу, рухани құндылықтарды қалыптастыру әр мұғалімнің міндеті. Сонымен қатар мұғалімнің 45 минутты қызық әрі тартымды жаңалыққа толы болуы керек. Сондай-ақ, «Мұғалім әдісті көп білуге тырысу керек, оларды өзіне сүйеніш қолғабыс нәрсе есебінде қолдану керек», – деген Ахмет Байтұрсынұлының айтып өткен өсиетін өзіме міндетім деп санаймын. Тұнып тұрған тәрбиені Ахмет атамыз о бастан айтып кетті емес пе?!

Ұстаз үшін ең басты біртұтас тәрбие бағдарламасын оның тиімділігі оқушыға ата-ана мен мұғалімге оң әсерін тигізеді. Оқушыға тәрбиенің құндылығын бағалауда ғылыми көзқарасын қалыптастыруда – оқыту әдісін дұрыс таңдау нәтиже береді. Жаңа педагогикалық технологиялар оқушының жеке тұлғалық күшін арттырып, шығармашылық ойының дамуында басты рөл атқарады.

«Тәрбиелеу – халықтар бойына білімге

негізделген этикалық ізгіліктер мен өнерлерді дарыту» деп, Әл-Фараби айтып өткендей, тәрбиені үзбей жалғастырып отыру керек. Ол үшін тиімді іс-шараларды өткізіп тұру пайдалы. Ата-ана мен оқушы арасындағы байланысты нығайта отырып, екінші үйін мектеп деп алу тиіс.

Ұрпақ тәрбиесі бүгінгі күні барша-мызды алаңдатып отыр. Халқымыздың аяулы ұлы, зиялы азаматы Б.Момышұлы кезінде «Жаудан да, даудан да қорықпаған қазақ едім. Енді қорқынышым көбейіп жүр. Балаларын бесікке бөлемеген, бесігі жоқ елден қорқам. Немересіне ертегі айтып беретін әжелердің азаюынан қорқам. Дәмді, дәстүрді сыйламайтын балалар өсіп келеді. Оның қолына қылыш берсе, кімді де болса шауып тастауға даяр. Қолына кітап алмайды. Үйреніп жатқан бала жоқ, үйретіп жатқан әке-шеше жоқ.» – деп мұнайған екен. Міне сол заманның куәсі болып отырмыз. Қолынан ұялы телефон түспей, кітапхана есігін ашпай күн кешіп, жаман әдетте жүрген адам қаншама десеңізші? Тәрбие отбасынан қалыптасады. Отбасы қамымен талай ата-ана ел кезіп, қаладан қалаға кетіп жұмыс жасап жүр тіршілік қамымен. Олардың ауылда қалған перзенттерінің сабағы не болды? Сонымен қатар қараусыз да қалды емес пе?. Тәрбиемен қоса адамға берілетін ол - білім білім Білім адамның ішінен шығатын нәрсе емес, сырттан келетін нәрсе. /А.С. Макаренко Педагогикалық сенім еңбегі/ Оқымай білім аламын дегендер, тормен су алғысы келгенмен тең. «Білім өмірде – таяныш, жолда – дос, жалғыздықта – жолдас, қуанышта – бастауыш, қайғыда – медет, күресте – құрал, зұлымдыққа қарсы айла деп, бекер айтылмаған.

«Біртұтас тәрбие бағдарламасы» – ұлттық, адами құндылықтарға негізделген. Бұл құжатта білім беру ұйымдарындағы

тәрбие жұмысын толыққанды жүзеге асыру үшін білім алушылардың бойында қалыптастырылуы тиіс құндылықтар мен тәрбиенің мақсаты, міндеттері айқындалады. Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, әлемдік озық білімді игерген саналы азаматты тәрбиелеу мақсаты көзделеді.

Халықтық педагогика – қоғамның рухани, мәдени және адамгершілік қарым-қатынастарындағы ең қымбат қазына дейтін болсақ, оқушыларға ұлтымыздың әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлерін үйрету, оны оқушы ойына ұялату арқылы ізгілікке, адамгершілікке, ұлтжандылыққа, өз салт-дәстүрін құрмет тұтуға баулу – ұстаздардың басты мәселесі. Бүгін де өзгелермен тереземіз теңесіп, өркениетті елдер қатарынан көрініп келе жатқан біз үшін ұлттық дәстүрімізді терең меңгеріп, ұлттық болмысымызды сақтап қалу өте қажет деп білемін. Сондықтан еліміздің болашағын тәрбиелеп, білім нәрімен сусындатып отырған ұстаздар үшін бұл ең басты міндет деп санап, өз сабағымда осы мәселеге баса назар аударуға тырысамын. Қазақ халқының тәлімдік мәні, ой-толғаныстары бесік жыры мен батырлық эпостарда, ертегілер мен аңыздарда, шешендік сөздер мен айтыс-термелерде, мақал-мәтелдерде көптеп кездеседі. Мұндағы ұрпақ тәрбиесінің негізгі түйіні адамгершілік-имандылық, ақыл-ой, еңбек, эстетика, дене, отбасы тәрбиесіне байланысты мәселелерге келіп тіреледі. Халқымыз өз ұрпағын бесікте жатқан кезінен өлең-жыр мен әңгіме, ертегі, тақпақ, санамақ арқылы тәрбиелеп отырған. Бала аяғын жерге нық басқаннан кезден қоршаған ортаның құпиясын ғылыми тұрғыдан сезініп білмесе де, жұлдыздарға, түрлі белгілерге қарап жол тауып, қаршадайынан есту, көру сезімдері шынығып, алыстағыны болжайтын,

жоғалғанды табатын ізшіл де, мерген де болған. Кәсібі, тіршілігі мал шаруашылығына байланысты болғандықтан, бала 5-6 жасынан ат құлағында ойнай бастайды, бір естігенін қалтқысыз есте сақтайтын қабілеті күшті, әңгімеге үйір көшпелі халықтың баласы небір қызық ертегілерді, жыр-дастандарды жаттап алатын болған. Сөз өнерінің әдемі кестелері олардың сөйлеу қорын байытып, мағыналы да мәнді сөйлеуге жаттықтыра беретін. Халықтық шығармалар ішіндегі әр жақты айқын бейне, қызықты оқиға, әдемі қисын, жақсы ұйқастардың бәрі балаларды қуантып, еліктіре әсер етіп, ой-пікірін шыңдап отырған. Сондықтан халық ауыз әдебиеті үлгілерін оқытуда тек оны оқытып, жаттатып, талдатып қана қоюға болмайды. Сол арқылы тәрбиелеу керек. Ата дәстүрімізді мақтан етіп, оқушы жүрегінде өзінің қазақ болып туғанына мақтаныш ететіндей сезімді оятуымыз қажет.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Бурбаев Т. Ұлт мәдениеті. – Астана, 2010.
2. Ғарифолла Е. Ұлттық өркениет және мәдени бағдар // Қазақстан: сындарлы жылдар және ғаламдық мәселелер. – Алматы: Қазақ университеті, 2003.
3. Аққозин М. Қазақ мақал-мәтелдері. – Алматы: Қазақстан, 1990.
4. «Қазақ әдебиеті және мемлекеттік тіл» журналдары. 2014 ж. № 1,2,3.
5. Жанабиллова А.К. Тіл дамыту жұмыстарының инновациялық технологиясы. – Алматы, 2009.
6. «Қазақ тілі мен әдебиеті орыс мектебінде» журналы, 2015 ж.
7. Бағдарлама 2023-2024 оқу жылы. Астана.

ТЕОРИЯ И ТЕХНОЛОГИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

УДК 373.1.02:372.8

ГРНТИ 14.25.09

СЫН ТҰРҒЫСЫНАН ОЙЛАУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫ ТҰЛҒАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аңдатпа

Автор сын тұрғысынан ойлау бағдарламасы арқылы шәкірттерім бірлесіп мәселе түйінін шешу жолдарын табуға жаттығады деп баяндайды. Бұл технологияның ерекшелігі сыни тұрғыдан қарап одан тиісті қорытындылар жасай білуге машықтанады деп тәжірибесінен мысалдар келтіреді. Бастауыш сыныптан бастап шығармашылығын дамытуды сөз етеді. Алған білімдерін өмірмен байланыстыруға жетелейді. Мақала жаңаша әдістерді қамтиды. Өзінің оңтайлы тәжірибесін ортаға салады.

Аннотация

Автор рассматривает применение стратегий развития критического мышления для обучения учащихся совместному поиску путей решения проблемы. Особенность этой технологии заключается в том, что при критическом подходе к рассмотрению учебных задач обучаемые учатся делать соответствующие выводы самостоятельно. Наряду с этим идет развитие творчества, соотнесение полученных знаний с жизнью.

Annotation

The author supposes that through the program of critical thinking, the students jointly train to find ways to solve the problem. She gives examples from her experience that the specifics of this technology allow to learn how to draw appropriate conclusions from a critical point of view. Since primary school, the development of creativity is made by the word. The acquired knowledge should be connected with life. The article contains new methods.

Ахметова Г.Д.,

Қостанай облысы әкімдігі
білім басқармасының
"Рудный қаласы білім
бөлімінің Міржақып
Дулатұлы атындағы
жалпы білім беретін
мектебі" КММ
бастауыш сынып мұғалімі

Негізгі сөздер: сыни ойлау, даму, проблеманы шешу, оқу тапсырмалары, шығармашылық, өмір сүруге арналған білім.

Ключевые слова: критическое мышление, развитие, решение проблемы, учебные задания, творчество, знания для жизни.

Key words: critical thinking, development, problem solving, learning tasks, creativity, knowledge for life.

«Білім негізі – бастауышта» демекші, білімнің негізі бастауыштан бастап қаланады. Оқушыны бастауыш сыныптан бастап шығармашылық ойлауға, өз бетіне шешім қабылдай алуға, практикалық әрекеттерге дайын болуға, оларды шығармашылық бағытта жан-жақты дамыту бүгінгі күннің басты талабы.

Өзімнің тәжірибемде жаңаша оқыту үрдісінде жыл бойына тандап алған әдістемелік тақырыбым "Сын тұрғысынан ойлау технологиясы арқылы оқушы тұлғасын қалыптастыру" болатын. Мақсатым технология элементтерін тиімді пайдаланып жаңа заман шәкіртін зерттеуші рөлінде тәрбиелеу. Әр мұғалім шығармашылықпен жұмыс істеген жағдайда ғана еліміздің саналы, дарынды азаматтарын тәрбиелеп шығаруға мүмкіндік бар. Бастауыш сынып оқушыларымен жұмыс жасай отыра, осы жастағы балалардың ойлау қабілеттерін арттыратындай заманауи әдіс – тәсілдерді тиімді қолдану қажет. Міне, осы тұста әр сабағымда жаңа технология арқылы аса қажетті педагогикалық мәселелердің шешімдерін табуға, ой еңбегін арттыруға және оқу процесін тиімді жүргізуге үлесімді қосып келемін. Мақала барысында өзімнің оңтайлы тәжірибемді ортаға салғым келді. Жаңа технологияларды оқыту үрдісінде қолдандудың негізгі ерекшелігі ол оқытушылар мен оқушыларға өз бетімен және бірлесіп шығармашылық жұмыс жасауға көп мүмкіндік береді және оны педагогикалық мақсатта пайдалану оқушылардың зердесіне, сезіміне, көзқарасына әсер ете отырып, оның интеллектуалдық мүмкіншіліктерін арттыруға көмектеседі [1, 8-9 б.].

Қазіргі таңда екінші сыныпта сабақ беремін. Бұл модульді қолдану барысында оқушылар өздері үдеріс барысында ой қорытады, нәтижеге жетуге ұмтылады. Пән мұғалімі ретінде оқушыға қалай оқу керектігін үйретемін, ал бұрынғы дәстүрлі оқыту процесінде менің рөлім білімді бе-

руші болған болса, жаңа оқыту үдерісінде менің рөлім бағыттаушы болып табылады. Сабақтағы басты тұлға, басты кейіпкер – оқушы болды. Ол білім беруде мынадай нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді: білім саласында үнемі жаңарып тұратын ақпараттар ағынымен жұмыс жасай білу, өз ойларын жеткізе білу ауызша және жазбаша түрде айналасындағылармен анық, сенімді, нақты қарым қатынас жасай білу, түрлі тәжірибелерге, идеяларға және ұсыныстарға өз пікірін пайымдау негізінде жеткізу, проблемаларды шеше білу, өз бетінше білім алу академиялық ұтқыр, топта бірлесе еңбектену және жұмыс жасау, басқа адамдармен сындарлы қарым-қатынас жасауға қабілеттілігін арттырып, шығармашылық ойының дамуында басты роль атқарады. Жеке тұлғаның шығармашылық қабілетін дамытуда сыни тұрғысынан ойлау технологиясы өз тиімділігін нақтылайды. Яғни, оқушыларды білім жүйесімен, іскерлікпен, дағдымен қаруландырып қана қоймай, танымдық, шығармашылық қабілеттерін де дамытамын. Демек, шығармашылық өздігінен жаңа дүниелер жасау, яғни бұл жерде оқушылардың өз ойынан ойлап шығарған, ешкімдікіне ұқсамайтын дүниесі, оның ойлау мүмкіндігінің жемісі және соған жеткізетін әрекеті деген мағынаны білдіреді. Заман талабына сай әр оқушыда өзіндік көзқарасы, сенімі, ішкі уәжі қалыптасуы керек. Сондықтан да, сабақтарды жоспарлағанда оқушыларда соның ішінде бастауыш сынып оқушыларының сыни ойлауын тудыратын сұрақтар немесе деңгейлік, кеңейтілген, құзырлылық тапсырмалардың болуы шарт. Сыни ойлау сабағының құрылымы үш кезеңнен тұрады. Қызығушылығын ояту «көпір жасау», ой қозғау. Бұл кезеңде бұрынғы білетін білімдерін жаңа материалмен ұштастыруға жағдай жасаймын. Үйрену процесі – бұрынғы білетін және жаңа білімді ұштастырудан тұрады. Үйренуші жаңа

ұғымдарды, түсініктерді, өзінің бұрынғы білімін жаңа ақпаратпен толықтырады, кеңейте түседі. Осы кезеңге қызмет ететін “Топтау”, “Түртіп алу”, “Ойлану”, “Жұпта талқылау”, “Болжау”, “Әлемді шарлау” т.б. деген аттары бар әдістер стратегиялар жинақталған. Қызығушылықты ояту кезеңінің екінші мақсаты – үйренушінің белсенділігін арттыру. Өйткені, үйрену – ен-жарлықтан гөрі белсенділікті талап ететін іс-әрекет екені даусыз. Оқушы өз білетінін еске түсіреді, қағазға жазады, көршісімен бөліседі, тобында талқылайды. Яғни айту, бөлісу, ортаға салу арқылы оның ойы ашылады, тазарады. Осылайша шындалған ойлауға бірте-бірте қадам жасала бастайды [2, 7-8 б.]. Оқушы бұл кезеңде жаңа білім жайлы ақпарат жинап, оны байырғы біліммен ұштастырады. Мағынаны таныту мағынаны ажырату. Реализация – оқып жатқан тақырыптардың қажетін түсіну. Мағынаны тану кезеңі негізгі кезең, сондықтан, оқылып жатқан материалдың қажеттілігін түсіндіремін. Бұл кезеңде үйренуші жаңа ақпаратпен танысады, тақырып бойынша жұмыс істейді, тапсырмалар орындайды. Оның өз бетімен жұмыс жасап, белсенділік көрсетуіне жағдай жасалады. Оқушылардың тақырып бойынша жұмыс жасауына көмектесетін оқыту стратегиялары бар. Соның бірі INSERT. Ол – оқығанын түсінуге, өз ойына басшылық етуге, ойын білдіруге үйрететін ұтымды құрал.

Бір әңгіменің соңына тез жету, оқығанды есте сақтау, мәнін жете түсіну – күрделі жұмыс. Сондықтан да, оқушылар арасында оқуға жеңіл-желпі қарау салдарынан түсіне алмау, өмірмен ұштастыра алмау жиі кездеседі. Мағынаны түсінуді жоғарыдағыдай ұйымдастыру – аталған кемшіліктерді болдырмаудың бірден-бір кепілі. Ой-толғаныс рефлексия, жаңа білім құрастырылады, рефлексия – тұжырымға келу, қорытындылау, жаңа білімді бекіту. Бұл бағдарламаның қорытынды үшінші кезеңінде үй-

ренгенін саралап, салмақтап ой елегінен өткізеді, білімді бекітеді. Шәкірттерім осы кезеңде өз шығармашылықтарын көрсете алады. Өзіне және сыныптастарына сын көзбен қарайды. Өздерін бағалайды. Оқып, білгендерін таразылайды. Үйретушілер білетіндерін анықтап, білмейтіндерін белгілеп сұрауға әзірленеді. Бұл әрекет арқылы жаңаны түсіну үшін бұрынғы білім арасында көпірлер құрастыруға, яғни байланыстар құруға дағдыландырады. Тақырып туралы ой-толғаныс – бағдарламаның үшінші кезеңі. Күнделікті оқыту процесінде оқушының толғанысын ұйымдастыру, өзіне, басқаға сын көзбен қарап, баға беруге үйретеді. Оқушылар өз ойларын, өздері байқаған ақпараттарды өз сөздерімен айта алады. Бұл сатыда оқушылар бір-бірімен әсерлі түрде ой алмастыру, ой түйістіру, өз үйрену жолын, кестесін жасау мақсатында басқалардың әр түрлі кестесін біліп үйренеді. Осы кезеңді тиімді етуге лайықталған “Бес жолды өлең”, “Венн диаграммасы”, “Еркін жазу”, “Семантикалық карта”, “Т кестесі” сияқты стратегиялар әр сабақтың ерекшелігіне, ауыр-жеңілдігіне қарай лайықтала қолданылады.

Сабақтың үш кезеңді құрылымы бастауыш сынып оқушыларында сыни ойлауды дамытуға мүмкіндік туғызады. Сыни ойлау – яғни жаңа білімге бұрынғы өзіңде бар білім арқылы келу. Бұл құрылым оқушының өзінде бар білімді жандандыруға уақыт береді, түсініктер мен құбылыстарды қайта жаңғыртуға әкеледі [3, 7-9 б.]. Сыни ойлауды дамыту технологиясы танымдық қажеттілікті қанағаттандырып қана қоймайды, өзін-өзі тануды да үйретеді. Өзімнің тәжірибемде танымдық процесс болғандықтан, оқушылар түсініктер мен ойлардың мазмұны жайында, ақпаратпен жай білім туралы ойланады. Ал өзін-өзі тану процесі де қатар жүретіндіктен, олар өз түсініктері жайында да ойланады.

Оқушылар өздеріне сұрақ қояды: «Бұл

туралы мен не ойлаймын?», «Алынған ақпарат менің білетініммен сәйкес келе ме?», «Жаңа ақпаратты ала отырып, мен не істей аламын?», «Жаңа ақпарат, жаңа идеялар менің көзқарасыма, ойларыма қалай әсер етті?» Бастауыш сынып оқушылары өзін-өзі тану барысында қандай жағдай болады? Бұл кезде ол жаңа түсініктерді жақсы естиді, жаңа ақпараттар мен тұжырымдамаларды ұғынудың жаңа тәсілі пайда болады. Олар ойлауға икемді болады - өзінің ойлауын бақылауға мүмкіндік алады; жаңа ақпаратты қабылдауға қабілетті болады - жаңа білімді бұрынғы біліммен сәтті байланыстыра алады [4, 3-5 б.].

Оқушылар «өздерінің бұрынғы ойлау жүйесіне жаңа идеялар мен әсерлерді қабылдауға ашық», «өздеріне таныс түсініктер, өздерінде бар білім қолданылғандықтан, ойлары мен пікірталастарын еркін тұжырымдай алады». Өз білімдеріне сенімді болғандықтан, мәселені шығармашылық тұрғыдан шешуге жақсы дайындалады, жаңа пікірлер мен жаңа ойларды құруға жақсы дайындалады. Нақты айтқанда, сын тұрғысынан ойлау бағдарламасы бойынша жүргізілген сабақтар арқылы шәкірттерім іздеудің мән-жайына қаныға, білімді тереңінен айтуға төселеді, дәлелдер келтіру, дәлелдеу тәсілдеріне жаттығады, теория мен практиканың бірлігін игереді, жеке және топпен бірлесіп мәселе түйінін шешу жолдарын табуға жаттығады, өз жолдастарының пікірімен санасуға, өткір сындарды тыңдап одан тиісті қорытындылар жасай білуге машықтанады. Заман талабына сай бәсекеге қабілетті жас ұрпақты тәрбиелеуде, оқушыларға қажетті білімді меңгерудің тиімді жолдарын, әдіс-тәсілдерін талмай іздеу – әр ұстаз ретінде мерейлі мақсатым деп білемін.

Өзімнің тәжірибемде адамның өз болмысын тануға, ұмтылуға көмектесіп, тереңде жатқан талап тілегін, қабілеттерін дамытуға тиіс. Сол арқылы оған толыққан-

ды өмір сүру үшін жаңа рухани күш беру білімнің ең маңызды мақсаты болып табылады деген пікірдемін. Үйренуші жаңа ұғымдарды, түсініктерді өзінің бұрынғы білімін жаңа ақпаратпен толықтырады, кеңейте түседі. Сондықтан да сабақ қарастырғалы тұрған мәселе жайлы оқушы не біледі, не айта алатындығын анықтаудан басталады. Осы арқылы ойды қозғау, ояту, ми қыртысына тітіркендергіш арқылы ойды қозғау әсер ету жүзеге асырады. Осы кезеңге қызмет ететін «Топтау», «Негізгі идеяны суреттеу», «Түртіп алу», «Ойлану, жұпта талқылау», «Болжау», «Әлемді шарлау» т.б. деген әдістері жинақталған. Қызығушылықты ояту кезеңінің екінші мақсаты – үйренушінің белсенділігін арттыру. Өйткені үйрену – белсенділікті талап ететін іс-әрекет екені даусыз. Оқушы өз білетінін еске түсіреді, қағазға жазады, көршісімен бөліседі, тобында талқылайды. Яғни айту, бөлісу, ортаға салу арқылы оның ойы ашылады, тазарады. Осылайша шындалған ойлауға бірте-бірте қадам жасала бастайды. Оқушы бұл кезеңде жаңа білім жайлы ақпарат жинап, оны бұрынғы біліммен ұштастырады. Күнделікті оқыту процесінде оқушының толғанысын ұйымдастыру, өзіне, басқаға сын көзімен қарап, баға беруге үйретеді. Оқушылар өз ойларын өздері байқаған ақпараттарды өз сөздерімен айта алады. Бұл сатыда оқушылар бір-бірімен әсерлі түрде ой алмастыру, ой-түйістіру өз үйрену жолын кестесін жасау мақсатында басқалардың әртүрлі кестесін біліп үйренеді. Бұл үйрену сатысы-ойды қайта түйіп жаңа өзгерістер жасайтын кезең болып табылады. Әр түрлі шығармашылықпен ой түйістіру болашақта қолданылатын мақсатты құрылымға жетелейді. Осы кезеңді тиімді етуге лайықталған «Бес жолды өлең», «Венн диаграммасы», «Еркін жазу», «Семантикалық карта», «Т кестесі» сияқты стратегиялар әр сабақтың ерекшелігіне, ауыр жеңілдігіне қарай лайықтала қолда-

нылады.

Өзімнің тәжірибемде бес жолды өлең стратегиясы-ақпаратты түгендеп айту, терең ойды, сенімді, сенімді қысқа сөзбен қамту өнері болып табылады. Бұл іс-әрекет, тақырыбы туралы толғаныстан, терең бай түсініктің негізінде болуын талап етеді. Бұл ақпаратты синтездейтін және материалды қысқа ғана түсіндіретін немесе тақырыпты толғандыратын 5 жолдан тұратын өлең жолдары, яғни француздың без деген сөзінен шыққан. 1-ші жол тақырыпты суреттейтін бір ғана сөзден тұруы керек, 2-ші жолы тақырыпты суреттейтін екі сөзден тұруы керек, 3-ші жолы тақырыптың іс-әрекетін көрсететін үш сөзден тұруы керек, 4-ші жолы тақырыпқа деген қатысты 4 сөзден тұратын сөйлем болуы керек, 5-ші жолы тақырыптың мәнін көрсететін бір сөзді синоним болуы керек. «Қонаққа бару» әдісінде бір топ екінші топқа қонаққа барып, Бай мен жарлы баласы мәтіні бойынша «Алты қалпақ» әдісі арқылы сұрақтар қойылып, жауаптары алынады. Қар көшкіні ойынында әр оқушы өз есімін атап, оған бастапқы әріптен басталатын бір сын есімін қосады. Мәселен: “Айгүл” есімі “А” әріпінен басталады, яғни “алғыр”, “ажарлы” сияқты сын есімді қосады. Өзі туралы кластер әдісіне тоқтала кетейін [5, 6-7 б.].

Парақтың ортасындағы шеңберге өз есімдерін жазып, одан таратылатын шеңберлерге өздерінің өмірде “ойнайтын” бес негізгі рөлін жазады. Мысалы: жанұяда біреудің баласы, әкесі, бауыры, ағасы. Мұны да сабақ барысында жиі орындатамын. Эссе жазу – 5-10 минут уақыт беріледі, ең жақсы эссе тоқтауға ұсынылады: Сол жазған идеялардың ішінен түсініксіз деген сұрақтарға қандай жауаптар бергені үшін оқушыларға сол мәтінді назар салып оқу керектігі ескеріледі. Сын тұрғысынан ойлауды үйрету үшін орындалатын шарттар: Сын тұрғысынан ойлауды тудыру үшін уақыт керек, оқушыларға ойланып-толға-

нуға, ойын ашық айтуға рұқсат беру, әр түрлі идеялармен пікірлерді қабылдау. Үйрену барысындағы оқушылардың белсенді іс-әрекетін қолдану, кейбір оқушылар түсіп қалған қолайсыз жағдайларды әжуаға айналдырмау, оқушылардың бір-бірінің жауабынан жасаған сынның дәлелді, дәйекті болуын талап етуге, оқуға жеке ерекшеліктерді мойындауға үйретеді. Атқарылған жұмыстардың міндетті түрде нәтижесі болуы шарт [7, 6-9 б.].

Өз пікірін ашық білдіруді талап ету қажет. Тек сонда ғана олар: Мен осы мәселе туралы не ойлаймын? Осы мазмұннан алған ақпарат менің бұрынғы осы мәселе туралы білетінімен сәйкес пе? Маған бұл жаңа ойлар идеялар қаншалықты әсер етті? Деген сауалдар төңірегінде ойлауға үйренеді. Бұл технология технологиясы-білім берудің сапасын арттырудағы тиімді жоба. Ол үшін оқытушы сабақтың мақсатын нақтылап, оған шығармашылық тұрғыдан келіп, оқушының білімділік, тәрбиелік жағынан қызығуын арттырып, оныңой-өрісін дамытуда аянбай еңбектенуі қажет. «Жаман мұғалім ақиқатты өзі айтып береді, жақсы мұғалім оқушының өзін ізденуге жетелейді, ойға үйретеді» дегені мәлім. Сын тұрғысынан ойлау негізінде құрылған сабақта тек жақсы оқитын оқушылар ғана белсенді жұмыс істеп қана қоймай, барлық баланың дамуы үшін қолайлы жағдай туғызып, қабілеті жеткен жерге дейін еңбек етуі ойластырылса, әр оқушының оқуға деген қызығушылығы артатыны даусыз. Сондай ақ «Сын тұрғысынан ойлау» технологиясына негізделген сабақ оқушының ой-өрісін дамытып, жан-жақты, терең білім алуына жағдай жасап қана қоймай, оқушы бірде басқаға көмектессе, бірде басқаның көмегін өзі алады. Оқушы білімді өз ізденісімен, өз біліктілігімен алады, іскерлік дағдылары қалыптасып, артады. Бұл технология негізінде өткізілген сабақтар оқушының тақырыпты толық меңгеруіне, өз бетінше

жұмыс жасауына және уақыт үнемдеуге өте ыңғайлы. Сабақ барысында жеке тұлғаның ойлау қабілетін дамытуға, эстетикалық тірбие, коммуникативтік қабілеттерін шыңдауға, қолайлы шешім қабылдай алуға, ең бастысы, білім сапасын арттыруға негіз болады [7, 13-15 б.]. Нәтижесінде: оқушы еркін сөйлеп, өз ойын жасқанбай айтуға үйренеді, жұппен, топпен жұмыс істей отырып, бірін-бірі сыйлауға, шешімі табылмай жатқан мәселені ақылдасып шешуге ұмтылады, бірін-бірі оқытуға және дамытуға үйренеді, жағымды қарым-қатынасқа бейімделеді, ойы сараланған, дарынды, шығармашыл тұлға қалыптасады. Оқытуда жаңа технологияларды пайдалану мұғалім үшін қандай маңызды болса, оқушы үшін одан да маңызды.

Жаңа технологиялар оқушылардың білім сапасын арттыруға, өздігінен жұмыс істеу мүмкіндігін молайтуға көп көмегін тигізеді. Оқыту әдістерінің кез-келген түрін белсенді әрекетке айналдыру – мұғалімнің әдіскерлік шеберлігі мен шығармашылық ізденісіне байланысты болмақ. Бүгінгі оқыту жүйесінде әртүрлі жаңа технологияларды пайдалану әрбір сабағымда көрініс табады. Өзіме түйгенім, әрбір сабақта оқытудың тиімді әдіс-тәсілдерін енгізіп жүрсек, оқушылардың шығармашылығы арта түседі. Тәжірибем барысында шығармашылық оқушының ең жоғары қабілеті екенін түсіндім.

Өзім сабақ беретін жаңартылған білім мазмұны шәкірттерімнің өздігінен ізденіп, жаңалық ашуына жағдай туғызып отыр. Міне, ұстаз тек білім беріп қана қоймай, қиын жолдан шыға білуі керек екенін түсіндім. Сонымен қатар, шығармашылық арқылы оқушының дүниетанымы кеңейіп, іс-әрекетін өмірмен байланыстырады. Тақырыпты меңгеруде өз күшіне сену дағдысы қалыптасып қана қоймай, ақыл - ойы, икемділігі дамиды. Шығармашылық жұмыс арқылы жолдасымен, ұжыммен

ынтымақтастық қарым-қатынасы нығая түседі. Сабақта қолданылатын тапсырмалардың көлемі ұлғайып, оқушылардың ойлау, зерттеушілік жұмыс істеу қабілеті дамиды. Ал, ақпараттық технологияны қолдану оқушыға не береді? Оқыту үрдісінде ақпараттық технологияны қолдану білім сапасын жақсартуға көмектеседі. Сонымен бірге кейде қол жетпейтін көрнекіліктерді пайдалануға, білім мен мәліметтерді әртүрлі формада ұйымдастыруға, қажетті модульге тез арада қол жеткізуге көмектесе алады. Аудиоматериалдар сабақта мынадай мақсатта қолданылады: біріншіден, қажетті ақпаратты күшті әсерлілікпен жеткізеді, екіншіден оқушының шығармашылығын жетілдіреді, үшіншіден, өз пікірін, ойын тұжырымдап айтуға үйретеді. Бейне сабақтарды оқу материалына тиімді енгізу сабақтың сапасын арттырады. Шығыс даналығы “Мәселе нені үйретуде емес қалай үйретуде” демей ме? Сондықтан оқушылардың зерттеушілік қабілетін дамытуда бұл стратегиялардың маңызы зор дегім келеді. Сөз соңында сыни ойлау дағдысы қалыптасқан, шығармашылыққа бейім оқушы тұлғасын қалыптастыруда күш-жігерімізді аямайық дегім келеді.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Білім шыңы республикалық газеті № 4, 2020 ж., 8-9 бет.
2. Бастауыш сынып республикалық журналы № 6, 2021 ж., 7-8 бет.
3. Жаңа білім журналы Орынбаева Н. Н. Оқулықтағы көркем шығармаларды оқытудың әдіс-тәсілдері №12, 2021 ж., 7-9 бет.
4. Қазақстан мектебі «Дарынды бала ұғымы» № 6, 2021 ж., 3-5 бет.
5. Қазақстан мектебі № 2, 2021 ж., 6-7 бет.
6. 45 Минут журналы № 7, 2022 ж., 6-9 бет.
7. 45 Минут журналы № 58, 2023 ж., 13-15 бет.

УДК 373.1.02:372.8
ГРНТИ 14.25.09

РАЗВИТИЕ МАТЕМАТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ 5-9 КЛАССОВ ЧЕРЕЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РАЗНООБРАЗНЫХ ФОРМ И МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ

Аңдатпа

Бұл мақала 5-9 сынып оқушыларына арналған Математиканы оқыту әдістерін зерттеуге және дамытуға арналған. Авторлар математиканы оқу барысында мектеп оқушыларының алдында тұрған мәселелерді қарастырады және осы салада олардың дағдыларын дамытудың тиімді тәсілдерін ұсынады. Мақалада оқытудың әртүрлі формалары мен әдістері, соның ішінде интерактивті сабақтар, заманауи білім беру технологияларын қолдану, практикалық тапсырмалар мен ойын элементтерін қолдану қарастырылады. Авторлар осы оқыту әдістерін енгізу нәтижесінде алынған оң нәтижелерді талдайды, олардың оқушылардың математикаға деген қызығушылығына, үлгеріміне және материалды түсінуіне әсерін зерттейді. Сайып келгенде, мақала 5-9 сынып оқушылары үшін тиімдірек және қызықты білім беру ортасын құру және олардың математикалық дағдыларын дамытуға ықпал ету үшін математиканы оқытуда әртүрлі тәсілдер мен әдістерді қолданудың маңыздылығын көрсетеді.

Аннотация

Данная статья посвящена исследованию и разработке методов обучения математике, предназначенных для учащихся 5-9 классов. Авторы рассматривают проблемы, с которыми сталкиваются школьники в процессе изучения математики, и предлагают эффективные подходы к развитию их навыков в этой области. В статье рассматриваются разнообразные формы и методы обучения, включая интерактивные уроки, использование современных образовательных технологий, применение практических задач и игровых элементов.

Авторы анализируют позитивные результаты, полученные в результате внедрения данных методов обучения, исследуют их влияние на интерес учащихся к математике, их успеваемость и понимание материала. В конечном итоге, статья подчеркивает важность использования разнообразных подходов и методов в обучении

Ахметжанова Б.Ж.,
педагог-исследователь,
зам. директора по УВР,
учитель математики,
общеобразовательная
школа № 23
им. М. Козыбаева,
г. Костанай

Смирнова А.А.,
педагог-исследователь,
учитель математики,
общеобразовательная
школа № 23
им. М. Козыбаева,
г. Костанай

Земцова Н.А.,
педагог-эксперт,
учитель математики,
общеобразовательная
школа № 23
им. М. Козыбаева,
г. Костанай

Негізгі сөздер: математика, дағдылар, оқыту тиімділігі.

Ключевые слова: математика, навыки, эффективность обучения.

Keywords: Mathematics, skills, learning efficiency.

математике, чтобы создать более эффективную и интересную образовательную среду для учащихся 5-9 классов и способствовать развитию их математических навыков.

Annotation

The article is devoted to the research and development of methods of teaching Mathematics intended for students of grades 5-9. The authors consider the problems faced by schoolchildren in the process of studying Mathematics, and offer effective approaches to the development of their skills in this area. The article shows various forms and methods of teaching, including interactive lessons, the use of modern educational technologies, the application of practical tasks and game elements. The authors analyze the positive results obtained as a result of the introduction of these teaching methods, investigate their impact on students' interest in Mathematics, their academic performance and understanding of the material. Ultimately, the article emphasizes the importance of using a variety of approaches and methods in teaching Mathematics in order to create a more effective and interesting educational environment for students in grades 5-9 and contribute to the development of their mathematical skills.

Цель статьи состоит в выявлении эффективных форм и методов обучения математике, способствующих развитию навыков учащихся 5-9 классов.

Актуальность данной темы обусловлена несколькими факторами:

1. Индивидуализация обучения: Разнообразные формы и методы позволяют учителям учитывать индивидуальные особенности каждого ученика, что повышает эффективность образовательного процесса.

2. Мотивация учащихся: Использование разнообразных методов обучения может сделать учебный процесс более интересным и мотивирующим для учащихся, что способствует повышению успеваемости.

3. Развитие критического мышления и умений применения знаний: Разнообразные методы обучения могут способствовать развитию аналитических и критических навыков, необходимых для успешного освоения математики.

4. Подготовка к современной жизни и профессиональной деятельности: В современном мире требуется не только знание математики, но и умение применять эти знания в различных сферах, что де-

лает актуальным разнообразие методов обучения.

5. Соответствие современным образовательным стандартам: Исследование в данной области помогает адаптировать образовательный процесс к современным требованиям и стандартам.

Таким образом, данная тема является важной и актуальной с точки зрения совершенствования образовательного процесса и развития учащихся.

Экспликация: Объяснение нового материала учителем с использованием доски, презентации или других визуальных средств. Принципы экспликации при ведении математики включают в себя следующие аспекты:

1. Ясность и понятность: Математические выкладки и доказательства должны быть изложены четко и понятно, чтобы читатели или слушатели могли легко следовать за логическими шагами.

2. Точность и правильность: Все утверждения и вычисления должны быть точными и безошибочными. Математические доказательства требуют строгой логики и правильных операций.

3. Использование обозначений: Использование математических символов и

обозначений помогает упростить и улучшить читабельность математических текстов.

4. Логическая структура: Математические тексты должны иметь логическую структуру, включая введение, основную часть и заключение, чтобы читатели могли легко ориентироваться в материале.

5. Использование примеров и иллюстраций: Примеры и иллюстрации могут помочь проиллюстрировать математические концепции и сделать материал более доступным.

6. Обоснование и доказательства: Все утверждения и теоремы должны быть обоснованы доказательствами, чтобы обеспечить их достоверность.

7. Связь с другими работами: Важно учитывать и ссылаться на предыдущие работы и исследования, чтобы укрепить связь с существующими знаниями в математике.

8. Распространение результатов: Если исследование или работа содержит новые результаты, их необходимо распространять и делиться с научным сообществом через публикации или презентации.

Эти принципы способствуют ясности, достоверности и доступности математических работ, что важно для обмена знаниями и понимания математических концепций

1. ПРАКТИКА: Ученики решают учебные задачи индивидуально или в группах под руководством учителя. Процесс решения задач, упражнений и применения математических навыков для получения опыта и навыков в данной области. Практика включает в себя выполнение учебных заданий, решение математических примеров, а также работу с реальными математическими проблемами. Практика помогает углубить понимание математических концепций, улучшить навыки решения задач и под-

готовиться к более сложным математическим заданиям.

2. ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ:

Игры: Математические игры и головоломки могут сделать обучение более интересным. Конечно, игры могут быть отличным методом обучения математике в старших классах. Вот несколько идей:

Математические головоломки: Используйте сложные математические головоломки, чтобы развивать логическое мышление учеников.

Математические игры с карточками: Игры с карточками могут включать в себя операции, где ученики должны решать математические примеры для выигрыша.

Квизы и соревнования: Организуйте командные квизы или соревнования по математике, чтобы стимулировать учеников к активному участию.

Игры с доской и маркерами: Используйте доску и маркеры для создания интерактивных игр, которые помогут ученикам понимать математические концепции.

Математические настольные игры: Существует множество настольных игр, которые развивают математические навыки, такие, как "Монополия", "Каркассон" или игры с кубиками.

Интерактивные онлайн-ресурсы: Воспользуйтесь образовательными веб-сайтами и приложениями, предлагающими интересные математические задачи и игры.

Ролевые игры: Организуйте ролевые игры, в которых ученики могут исполнять роли математических персонажей и решать задачи в интересных сценариях.

Использование игр в учебном процессе может сделать обучение математике увлекательным и запоминающимся для старших школьников.

Проектная работа: Ученики могут

проводить исследования и создавать проекты, связанные с математикой. На уроках математики – создание проектов, которые позволяют учащимся применить свои знания математики на практике и развить навыки решения реальных задач. Вот несколько принципов, которые могут помочь в организации таких уроков:

1. Выбор релевантных тем: Задания проекта должны быть связаны с повседневными ситуациями или интересами учащихся, чтобы мотивировать их.

2. Коллаборация: Стимулируйте сотрудничество, позволяя учащимся работать в группах, чтобы они могли обмениваться идеями и учиться друг у друга.

3. Исследование и анализ: Поддерживайте учащихся в исследовании и анализе данных или фактов, используя математические методы.

4. Практическое применение: Задачи проекта должны иметь реальное практическое применение, чтобы учащиеся видели ценность своих усилий.

5. Презентация результатов: По завершении проекта предоставьте возможность учащимся представить свои результаты и выводы перед классом.

6. Оценка по процессу: Оценивайте не только окончательный продукт, но и участие и учебные процессы, чтобы поощрять активное участие.

7. Формативная обратная связь: Предоставляйте учащимся обратную связь на разных этапах проекта, чтобы они могли улучшить свою работу.

8. Гибкость: Учитывайте разные уровни навыков и интересов учащихся, предоставляя возможности для индивидуальных проектов.

Проектные работы помогают учащимся увидеть, как математика может быть применена на практике и развивают навыки проблемного мышления и ис-

следования.

3. ВНЕШКОЛЬНЫЕ ЗАНЯТИЯ:

Математические кружки: Дополнительные занятия с участием заинтересованных учеников.

Соревнования: Участие в математических олимпиадах и соревнованиях.

4. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ:

- Интерактивные приложения и программы: Учебные программы и онлайн-ресурсы для более интерактивного обучения. Интерактивные приложения и программы могут значительно обогатить процесс обучения математике. Вот несколько идей:

- GeoGebra: Это мощный инструмент для работы с геометрией, алгеброй, таблицами и графиками. Учащиеся могут создавать и исследовать различные математические объекты.

- Desmos: Позволяет строить графики функций, решать уравнения, проводить анализ данных. Удобен для изучения алгебры и анализа.

- Khan Academy: Платформа предлагает обширный набор математических уроков с видео, практическими заданиями и тестами для самопроверки.

- Wolfram Alpha: Мощный калькулятор, который способен решать уравнения, строить графики, вычислять интегралы и многое другое.

- Mathway: Это приложение предлагает решения математических задач на алгебру, геометрию, тригонометрию и другие разделы.

- Quizlet: Позволяет создавать наборы карточек с математическими терминами и их определениями для запоминания.

- Prodigy: Это игровая платформа, где учащиеся могут решать математические задачи в игровой форме.

- Math Playground: Сайт с образова-

тельными играми и заданиями по математике для разных уровней.

- IXL: Предлагает обширный набор задач для тренировки навыков в различных разделах математики.

- Matific: Платформа, ориентированная на разработку навыков в области арифметики, геометрии и других математических концепций.

Выбор подходящих приложений зависит от уровня обучения, предпочтений учителя и учеников, а также доступности технических средств.

Калькуляторы и компьютеры: Использование технических средств для решения задач.

Дифференцированный подход:

Учет разных уровней: Учителя могут адаптировать уроки для разных уровней способностей учеников.

Индивидуальное обучение:

Репетиторство: Дополнительные занятия с репетитором для улучшения понимания материала.

Самостоятельное изучение:

Учебники и учебные пособия: Ученики могут изучать математику самостоятельно с использованием учебных материалов.

Онлайн-курсы: Дистанционные образовательные ресурсы для самостоятельного обучения.

Формы и методы обучения могут комбинироваться в зависимости от учебного заведения, учителя и потребностей учеников. Важно создать разнообразное и интересное окружение для изучения математики, чтобы мотивировать учеников и помочь им лучше усваивать материал.

Вывод. Разнообразие методов обучения: важно использовать разнообразные методы и формы обучения для развития математических навыков учащихся 5-9 классов. Это включает в себя не только традиционные уроки в классе, но и

внеклассные мероприятия, проектную работу, групповые и индивидуальные занятия, использование современных технологий и интерактивных учебных материалов.

Индивидуальный подход: важно учитывать индивидуальные особенности учащихся при планировании учебного процесса. Разные ученики могут иметь разный уровень математической готовности, интересы и обучаться в своем темпе. Преподаватели должны стремиться адаптировать методы обучения под потребности каждого ученика.

Практическое применение математики: важно показать учащимся, как математика применяется в реальной жизни. Это помогает стимулировать интерес к предмету и понимание его значимости.

Сотрудничество и обмен опытом: процесс обучения должен включать в себя сотрудничество между учителями и учениками, а также обмен опытом между преподавателями. Это способствует обогащению методологии обучения и повышению качества образования.

Разнообразие и гибкость являются важными аспектами в различных контекстах. Эти качества могут способствовать успеху и эффективности в работе, образовании, культурном обмене и во многих других областях. Разнообразие может привнести новые идеи, опыт и точки зрения, а гибкость позволяет адаптироваться к разнообразным ситуациям и требованиям. В разных сферах жизни разнообразие и гибкость могут привести к инновациям, улучшению взаимопонимания и способствовать развитию личности.

УДК 373.1.02: 372.8
ГРНТИ 14.25.09

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА АЙТЫЛЫМ ДАҒДЫСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Аңдатпа

Мақала «қалай?» практикалық сипатын иеленеді. Қазақ тілі сабағында сөйлеу дағдыларын қалыптастырудың тиімді әдістері қарастырылады. Оқушылардың қарым-қатынас дағдыларын дамытуға ықпал ететін ұсыныстар мен тапсырмалардың мысалдары келтірілген: мазмұнды түсіну үшін әртүрлі стильдегі мәтіндерді ұсыну; мәтін мазмұны бойынша қарама-қарсы пікірлер айту, өзіңізді дәлелдеу; мәтіндегі оқиғаларды, әрекеттерді салыстыра білу; ұсынылған тақырып бойынша сұрақтар қою және жауап беру және т.б.

Аннотация

Статья носит практический характер и отвечает на вопрос «Как?». Рассматриваются эффективные методы формирования навыков говорения на уроке казахского языка. Даны рекомендации и приведены примеры заданий, способствующих развитию у учащихся навыков общения: предлагать тексты различных стилей для понимания содержания; высказывать противоположные мнения по содержанию текста, доказывать своё; уметь сравнивать события, действия в тексте; задавать и отвечать на вопросы по предложенной теме и др.

Annotation

The article is practical in nature and answers the question "How?". Effective methods of forming speaking skills at the Kazakh language lesson are considered. Recommendations and examples of the tasks that contribute to the development of communication skills in students: offer texts of various styles to understand the content; express opposing opinions on the content of the text, prove your own one; be able to compare events, actions in the text; ask and answer questions on the proposed topic, etc. are given.

Утралинова Г.С.,

Қостанай облысы

Жітіқара ауданының

«№ 12 жалпы білім беретін
мектеп» КММ

қазақ тілі мен әдебиеті
пәнінің мұғалімі

*Негізгі сөздер: тиімділік,
сөйлеу, тапсырмалар, қарым-
қатынас.*

*Ключевые слова: эффектив-
ность, говорение, задания, об-
щение.*

*Keywords: efficiency, spea-
king skills, tasks, communica-
tion.*

*Басқаларды үйрете жүріп,
біз өзіміз үйренемі.
Сенека*

Жас ұрпақтың жаңаша ойлануына, олардың біртұтас дүниетамының қалыптасуына әлемдік сапа деңгейіндегі білім, білік негіздерін меңгеруіне ықпал ететін жаңаша білім мазмұнын құру – жалпы білім беру жүйесіндегі өзекті мәселердің бірі.

Тіл – адам баласын қазіргі өркениетке жеткізген ұлы күш. Ол қоғам тарихының барлық дәуірінде де оның күресі мен дамуының құралы, рухани өмірінің, бүкіл мәдениетінің тұтқасы болып келеді. Осы себептерден де сөйлеу процесінде жетілу, тілді дұрыс және шебер де тартымды пайдалана білу талабы көне замандардың өзінде – ақ басталған.

Қазіргі заманғы көптеген жаңа тәсілдер ақпараттық-үдерістік модельге негізделеді. Левелт (1989) төрт үдерісті ұсынады: тұжырымдау (мәтінді жоспарлау), қалыптастыру (мәтін құру), артикуляция (мәтінді айту) және өзін-өзі бақылау (қателерді тауып, өз бетінше түзету). Оқушыны сөйлетудің алуан түрлі мақсаттары бар, айталық, қатысу (араласу) үшін сөйлеу, түсіндіру үшін сөйлеу, өз білімін байқату үшін сөйлеу, бағамдау үшін сөйлеу. Әр мақсат барлық төрт үдерістің болуын көздейді. Алайда әрбір кезеңге жұмсалған уақыт ерекшеленетін болады.

Айтылым оның кімге арналғанына, мақсаты мен мәнмәтінге тығыз байланысты: бір мезгілде көптеген адам ауызша қарым-қатынасқа түсе алады немесе оның барысына ықпал ете алады. Жазылым тіліне қарағанда, айтылым тілінде грамматика толық сақталмайды, шаблонды фразалар мен қайталамалар жиі қолданылады. Соның нәтижесінде тыңдаушылар нашар жазылған мәтінге қарағанда, мардымсыз, сапасы нашар сөзге анағұрлым төзімді

қарайды. Принг (2007) мұғалімдер оқыту мен оқытудың барлық аспектілері бойынша оқушының сөйлегенінің маңызын мойындағанын қалайды, өйткені танымдық тұрғыдан қалыптасу барысындағы оқушылар үшін оның қалай жүретінін білген пайдалы.

Соған қарамастан, Дэвис (1996) сыныпта тиімді және нысаналы әңгіме жүргізу мұғалімдерге әдетте қиынға түсіп жататынын анықтады. Басқа дағдылар сияқты, айтылым дағдысына үйрету де жоспарлы түрде жүргізіліп, оған қолдау көрсетіліп, лайықты түрде бағамдалуы керек.

Айтылым дағдысын қалыптастыру дегеніміз – оқушылардың сөз мәдениетін, сөйлеу әдебін қалыптастыру, өз ойын дұрыс, нақты және толық жеткізе білуге машықтандыру болып табылады. Тілді жетік меңгерген және оны орынды қолданатын оқушы кез келген ортада коммуникативтік қатынасқа түсе алады. Сонымен қатар, сабақта алған білімі мен білігін, дағдысын адамзат қызметінің әртүрлі саласында қолдана алуы тиіс.

Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің кәсіптік, адамгершілік, рухани азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі.

Қазақ халқының біртуар перзенті, ғалым А.Байтұрсынов: «Әдіс – келешектен шығатын нәрсе. Әдістің жақсы-жаман болмағы жұмсалатын орнының керек қылуына қарай»-деген екен.

Жаңа технологияны пайдалану, оларды жинау, зерттеу соның нәтижесінде өз тәжірибесін дамыту – жаңашыл мұғалімнің ісі.

Жаңартылған оқу бағдарламасы бойынша оқылым, жазылым, айтылым, тыңдалым дағдыларын дамыту оқушылардың алған білімдері мен үйренген дағдыларын кез келген орта жағдайында қарым-қаты-

нас үдерісінде тиімді қолдануға мүмкіндік береді.

Қазіргі заман талабы – жан-жақты дамыған, функционалды сауатты тұлға тәрбиелеу. Ол үшін оқыту әдістеріне өзгерістер енгізіліп жатыр. Алдымен, тілді үйреніп, сол тілде ойлап, сол тілде сөйлейтін азамат даярлау – басты мақсат. Тілді оқыту оңай іс емес екені айқын. Оқушы сүйсіне отырып, құлшыныспен оқуы үшін тиімді, қызықты, жаңашыл әдіс-тәсілдерді қолдану қажет.

- мұғалімдер оқушыларға қалай оқу керектігіне бағыт-бағдар беріп, өздігінен білім алудың жолын көрсетеді;
- қушының өзінің біліміне өзі жауапты екенін көрсетіп, өзін-өзі бағалай алуға, сыни тұрғыдан ойланатын әлеуметтенген жеке тұлға болып қалыптасуына жетелейді;
- оқушылар мұғалімнің қолдауымен емін-еркін қарым-қатынасқа түсіп, алған білімдерін өмірде қолдануға бейімделеді;
- оқушының өзіне деген сенімділігі оянып, өзіндік көзқарасын білдіре алатын дамыған тұлға қалыптасады.

Айтылым дағдысын дамытуда қолданылған әдіс-тәсілдер – оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, терең ойлай білуін, теориялық негіздерін, эстетикалық көзқарастарын пайымдауын, баға беруін, танымдық белсенділігін дамытуға бағытталған.

Жас ұрпақты болашаққа дайындауда шығармашылық, сын тұрғысынан ойлау, қарым-қатынас және бірлесіп әрекет ету мәселелеріне назар аудару маңызды.

- Идея тудыру әдістерін кеңінен пай-

далану (мысалы, миға шабуыл)

- Жаңа және құнды идея ұсыну
- Оның құнын арттыру мақсатында өз идеяларын ұсыну, нақтылау, талдау және бағамдау.

Сабақ барысында бір ғана тәсілмен шектелмей, өз сабақтарында қазіргі таңдағы инновациялық технологияларды оқушылардың жас ерекшеліктеріне байланысты таңдап қолданамын. Атап айтсам, сын тұрғысынан ойлау, тірек-сызба, дамыта оқыту, деңгейлеп-саралап оқыту т.б. Мен үшін әрбір сабаққа жаңалықтарды, озық тәжірибелерді пайдалану үлкен жетістіктерге жетелейді. Өзімнің әрбір сабағымда озық технологияларды пайдалану жақсы нәтижелер бергенін көрудемін. Әр түрлі әдістерді сабағымда қолданып, тиімді – тиімсіз жақтарын зерттеп, ізденіп жүрмін.

Қазақ тілі пәнін оқытуда жаңа технологиялардың элементтерін қолдана отырып, айтылым дағдысын дамыту бойынша жұмыс жасауға ерекше көңіл бөлемін. Өйткені, бұл технология баланың жеке мүмкіндігіне, өз ойын еркін айта білуге шығармашылығына бағытталған.

Оқушылардың тыңдалым және ай-

тылым дағдыларын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері:

- тыңдауға, мазмұнын түсінуге түрлі стилдегі мәтіндерді ұсыну;
- мәтінді қайталап тыңдау, негізгі ойды анықтау;
- тыңдалған мәтін бойынша сұрақтар қою;
- мәтін бойынша жоспар құру;
- тыңдалған мәтіннің белгілі бір бөлігін өз сөзімен айтып беру;
- мәтіннің мазмұны бойынша қарама-қарсы пікір айту, дәлелдеу
- мәтінді өз қиялымен өзгертіп аяқтау;
- мәтіндегі оқиғаларды, іс-әрекеттерді салыстыра талдай алу;
- ұсынылған тақырып бойынша сұхбат алу немесе сұхбат беру және нәтижесі бойынша ауызша есеп беру.

Қазақ тілі сабағында айтылым бойынша жұмыс түрлерін көбірек ұсыну, ойын түрлерін беру, оны кейін практикалық тұрғыда қолдана білуге үйрету жұмыстары өз нәтижесін беріп келеді.

Өз сабағымда қолданатын тиімді әдіс-тәсілдер:

1.«Көшпелі микрофон» әдісі арқылы интервью жүргізу.

Берілген сұрақтарға жауап алу арқылы тыңдалатын мәтінге болжау жасалғанда немесе тыңдалымнан кейін оқушыларға нақты мазмұнды тексеруге бағытталған сұрақтар қойылғанда өте тиімді келеді. Бұл әдісті тек сабақ үстінде ғана емес, үй тапсырмасы кезінде де қолдануға болады. Аталған әдісті оқушыларым шығармашылық жоба құрастыруда пайдаланды. Мысалы, белгілі бір тақырып бойынша оқушылар (топқа бөлініп) бірнеше сұрақтар дайындайды. Дайындалған сұрақтармен қала тұрғындарынан ұялы телефон арқылы интервью алады. Әр топ интервью алғаннан кейін келесі сабаққа бейнеролик пен слайдқа жасаған сараптамаларын әкеліп, жұмыстарын қорғайды.

2.«Көрме» («Галереяны шарлау» әдісі Саймон Браунхилл ұқсас келеді) Талқыланған мәселе, дайындалған постер бойынша қорытынды жұмыс немесе өнімді ұсыну арқылы өз жұмысын ұсыну, идеяларын қорғау, ерекше идеялар ұсыну. Қабырғаға дайындалған постер ілінеді. Топтар кабинет ішінде қозғалысқа түсіп, көрмеге барады. Қабырға газеттерін қарайды, сараптайды, талдайды. Көрме аяқталған соң, топтар жұмыстарды талқылайды. Бір-біріне сұрақтар қойып, пікірлерін тыңдап, қорытынды жасайды.

3.«Блум түймедағы» Блум түймедағының алты күлтесі – сұрақтар типінің алты түрі

4.«Әңгімелесетін әріптестер» Өткен сабаққа сілтеме жасауды көздейтін баста-

пқы немесе бүкіл сыныпқа арналған тапсырма ретінде оқушылар әріптестерімен:

- * жаңа оқылған 3 факті туралы;

- * оларға жеңіл болып көрінгендер туралы;

- * оларға қиын болып көрінгендер туралы;

- * алдағы уақытта оқығысы келген нәрселер туралы ақпарат алмасады.

5. «Мықты топ» Ең алдымен, ойынның басында топ басшылары анықталады. Олар өздеріне топ құрады. Ойынға қатысушылар топтары бойынша парта басына отырады. Бір топ тақта жанында қалады. Басқа топтардың өкілдері оларға оқылған тақырыптары бойынша сұрақтар қояды. Топтың сұрақтары өз ішінде талдауға 20 секунд беріледі. Содан кейін бір оқушы жауап береді (кезекпен). Жеңімпаз топ дұрыс жауаптар мөлшерімен анықталады.

6. «Еркін пікір» Пікірталастар ұйымдастыру, баяндамалар жасау, реферат, шағын ғылыми жұмыстарды қорғау – оқушының білім қорын, іздесін көрсетумен қатар, сөйлеу және қарым-қатынас мәдениетін меңгеруіне қызмет етеді.

7. «Жұмбақ зат» Ойынның мақсаты: оқушылардың ойлау және сөйлеу қабілеттерін арттыру. Ойынның шарты: оқушылардың алдына ыдысқа немесе қорапшаға салынып бір зат әкелінеді. Сол затты мұғалім жауабын айтпай сөзбен сипаттайды. Оқушылар шешімін табуы қажет. «Жүппен жұмыс» немесе «Топпен жұмыс» түрінде өткізуге болады. Бұл жұмыс түрінің мақсаты – балаларды басқа адамды естуге, тыңдауға, диалог жүргізуге, өз пікірін айтуға, дәлелдеуге, басқаның пікірімен санасуға мүмкіндік береді.

8. «Егер..., онда не болар еді?» Оқушылардың бірі жүйрік қиял мен бір ситуация айтады, қалғандары соның шешімін тауып жалғастыру керек. Мысалы, «Егер әрбір адам дүниеге келе сала басқалардың ойын оқи алатын болса, онда Жер бетінде не өзгеріс болар еді.?», «Егер жердің тартылыс күші жоғалып кетсе, онда...», «Егер барлық адам сөйлеу қабілетінен айырылып қалса, онда...» Бұл тәсіл оқушылардың қиялын дамытып, мидың ойлау белсенділігін арттырып, сөйлеу әрекеттері шындала түседі.

9. «Ертегі құрастыру» Бастаушы ертегінің бірінші сөйлемін айтады. Қалғандар бір-бір сөйлемнен өздері қалауынша ертегінің сюжетін құрастырады. Қатысушылардың қиял жүйріктігі, тіл байлығына қарай түрлі ертегі құрастырылып шығады.

10. «Жақсы сұрақ» Оқушылармен «жақсы» сұрақ ұғымын талқылаңыз. Үдеріс ашық және жабық сұрақтардың арасындағы айырмашылықтарды анық түсінуге мүмкіндік береді. Одан кейін олар тақырып бойынша сұрақтар қоя алады және олардың қайсысы жақсы болғанын шешіп,

одан кейін сұрақтардың жауаптарын талқылауға ауысады.

Белсенді әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы айтылым дағдысын дамыту технологиясы сабақ үстінде оқушыға мынандай мүмкіндіктер беретінін анықтадым:

- мұғалімге тәуелділіктен арылып, өзінің білім беру қызметін өздері басқаруға;
- білім мәдениеттілігі мен маңыздылығын түсініп, қажетті іс-әрекетті белсене және өз бетінше орындауға;
- жеке ерекшелігі мен қабілетіне сай тапсырмаларды іздене отырып, белсене орындауға;
- білім мен мәдени құндылықтарды игеру ісін топтасып мұғалім көмегінсіз атқаруы;
- құр мәлімет ғана емес, сабақ барысында өз пікірін ашық айтып, сұхбат жүргізуге;
- рухани және әлеуметтік жағынан өздерін-өздері дамытып, тәрбиелеуге.

Белсенді оқыту әдіс-тәсілдері арқылы айтылым дағдысын дамыту жаттығуларын сабақ үстінде қолдану барысында төмендегідей тиімділіктерге қол жеткізуге болады.

- 1.Сабақты белсенді өткізіп, әр баладан еркін жауап алуға жағдай жасау.
- 2.Сенімділікке тәрбиелеу.
- 3.Қиялын дамыту «менің ойымша» деген жауапқа алуға жағдай жасау.
- 4.Әр түрлі жауапты соңына дейін тыңдау.
- 5.Жауап беруге тілек білдірмеген баланы өз еркінсіз, қинап сұрамау.
- 6.Баланың дүниетанымының кеңіп, рухани өсуіне, әр сабақта жағдай жасау.
- 7.Жеке тұлға ретінде «мен» деген рөлін көтеру, өз пікірін қалыптастыру.

Сонымен, аталған стратегияларды пайдалана отырып көп жетістіктерге жетуге болады. Ең бастысы – оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы артып, олардың бір-бірімен пікір таластырып ашық

сөйлеу, еркін сөйлеу дағдылары қалыптаса бастайды. Өздеріне сенімсіздік білдіріп, бұйығы отыратын оқушылар өз ойларын аз да болса жүйелеп, еркін айта бастайды.

Барлық жұмыс түрлері тілдік материалмен салаларды тізбектеп оқыта берумен емес, олардың ішінен сөйлеуге қажетті ең керектілерін сұраптап ала білумен, сөйлеу материалды танумен, оларды дұрыс қолданумен, сөйлеу әрекетінде тиімді пайдалана білумен де ерекшеленеді. Біріншіден, оқушыларым дыбыстық ерекшеліктерді жақсы меңгерген, яғни айтылым дағдылары жоғары. Екіншіден, ауызекі сөйлеу дағдылары жоғары. Күнделікті жұптап, топтап жұмыс істеудің нәтижесінде оқушылар берілген тақырыпқа, соның ішінде бүгінгі өзекті деген аймақтық компоненттер тақырыбына сұрақ қоя білу, жауап беру дағдылары даму үстінде.

Ұлы ғалым Ахмет Байтұрсынов былай деген екен «жақсы мұғалім деген атқа түрлі әдістерді меңгеріп, соларды оқытуда қолдана білу арқылы ғана жетуге болады. Сонымен қатар, бірнеше әдісті меңгеріп қана қоймай, табанда өзі қажет әдісті тауып, пайдалана білу керек».

Өз пікірін айта алатын, өз көзқарасын қалыптастыра алатын, ұлтын сүйетін оқушы ертеңгі өмірдің ағымына да төтеп бере алатын азамат болатынына сенімдімін.

Қорыта айтқанда, аталған әдіс-тәсілдерді сабақта тиімді қолданысқа енгізсеңіз, баланың танымдық белсенділігін, айтылым дағдыларын дамытуға, өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етеді.

Әр сабағымның оқушы көңілінен шығатындай мазмұнды, жүйелі болуы – әдіс-тәсілдердің тиімділігінде деп ойлаймын.

УДК 373.1.02:372.8
ГРНТИ 14.25.09

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ АЯСЫНДА ФИЗИКА ПӘНІН ҮШ ТІЛДІ ОҚЫТУДА CLIL ӘДІСТЕРІ МЕН БЕЛСЕНДІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІН БАЙЛАНЫСТЫРУ

Аңдатпа

Мақалада оқытудағы өзекті мәселе қарастырылады-жаңартылған білім беру шеңберінде физиканы үш тілде оқытуда CLIL әдістері мен белсенді оқыту әдістерінің үйлесімі. Автор осындай оқытуды ұйымдастыру бойынша теориялық және практикалық ұсыныстар береді: басты мәселе - оқу материалын стандарттарға сәйкестендіру; сөздікті, терминологияны, уақытты басқаруды анықтау, практикалық жұмысқа ерекше назар аудару.

Аннотация

Статья рассматривает актуальный вопрос в обучении - сочетание методов CLIL и методов активного обучения в трехязычном обучении физике в рамках обновленного образования. Автор даёт теоретические и практические рекомендации по организации такого обучения: главный вопрос - приведение учебного материала в соответствие со стандартами; определение словаря, терминологии, менеджмент времени, особое внимание уделяется практической работе.

Annotation

The article considers a pressing issue in learning - the combination of CLIL methods and active learning methods in trilingual Physics learning within the updated education. The author gives theoretical and practical recommendations for organizing such training: the main question is to bring the educational material in line with standards; to pay attention to determining the vocabulary, terminology, time management; special attention is paid to practical work.

Бүгінгі таңда білім беру саласын мазмұнды жаңарту өте маңызды өзгерістердің сатысында тұр. Білім беру мазмұнын жаңарту - сапалы білім, жарқын болашаққа негіздеп, бірқатар жетістіктер

Кенбаева Ж.С.,

Қостанай облысы әкімдігі
білім басқармасының
«Рудный қаласы білім
бөлімінің Міржақып
Дулатұлы атындағы
жалпы білім беретін
мектебі» КММ
Математика және
физика мұғалімі

Негізгі сөздер: CLIL, белсенді әдістер, физика, үштілділік, ұсыныстар

Ключевые слова: CLIL, активные методы, физика, трёхязычие, рекомендации.

Keywords: CLIL, active methods, Physics, trilingualism, recommendations.

формуласын ұсынған үлгі және оқу-тәрбиелік үрдісті жан-жақты жаңа әдіс-тәсілдермен ұштастыру болып табылады. Білім беру мазмұнын өзгерту не үшін қажет? Елімізде жаңартылған білім беру аясында физика пәнін үш тілді оқытуда CLIL қолдану тиімді жолдарымен білім беру саясаты мен тәжірибеге ықпал ететін маңызды салаларда өзгерістер орын алды: экономикада; адамдардың өзін-өзі басқаруында; қарым-қатынас көлемі және жылдамдығына; еңбек нарығының құрылымына; шекарамыздың ашықтығына; оқыту мен үйретудің нәтижелі тәсілдерінің анықталуына. Ел болашағы жас ұрпаққа білім мен тәрбие беру мәселесінен өткір мәселе жоқ екені баршаға аян. Президентіміз Н.Ә.Назарбаев 2007 жылғы 28 ақпандағы Қазақстан халқына «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты Жолдауында «Тілдердің үштұғырлығы» арнайы жобасын іске асырды. Бұл жоба бойынша білім беру жүйесінде үш тілдің - Мемлекеттік тіл ретінде қазақ тілі, Ұлтаралық қатынас тіл ретінде орыс тілі және Әлемдік экономикаға үйлесімді кірігу тілі ретінде ағылшын тілі енгізілді. Біз бұл бағдарламаны толықтай іске асыруға бағыт алдық, себебі, қазір барлық мектептерде 1-сыныптан бастап ағылшын тілі оқытылып жатыр. CLIL-оқытудың жаңа технологиясы, CLIL (Content and Language Integrated Learning - Пән және Тілді Кіріктіріп Оқыту) осы CLIL әдісі арқылы – әртүрлі пәндерді шет тілінде оқытамыз. Кіріктірілген білім беру 4 негізгі тәсілі құрайды, олардың ішінде: Content (мазмұны) - біліктілік дағдысын дамыту, сөздік қорын молайту, Communication (қарым-қатынас) - шет тілін оқыту кезінде тілді дамыту, Cognition (таным) - танымдық және ойлау қабілетін қалыптастыратын жалпы түсінік, Culture (мәдениет) - өзге ұлттың мәдениетін білу, пәнаралық байланыс орнату. CLIL әдісі оқытылу кезінде мұғалімге де талаптар

қойылады: оқушылардың тілдік білімін және пәндік білімін біріктіруге, сабақ мәтіндерге негізделуі тиіс (аудио, жазба немесе баспа), лексикалық тәсіл грамматикалық тапсырмалардан да маңызды (оқушының білім деңгейіне байланысты). CLIL бағдарламасын меңгеру негізінде, мұғалімдердің үш тілді оқытудың дағдыларын көрсетеді және оқыту бағдарламаларының жеткіліксіздігі, мазмұнның түсіну салдарынан тілдік құзіреттілік аз қолданылуымен, мұғалімдерге қиыншылық туғызады. CLIL әдісіменесі оқушыларға көмектеседі: кең мәдени контекст енгізуге, халықаралық сертификаттауға, жалпы және арнайы тілдік құзіретін арттыруға ынталандырады.

CLIL термині қолшатыр сияқты, бірнеше пәндерді құрайды, мысалы: мен физика пәннен CLIL әдісін қолдана отырып, ағылшын тілінде 7, 10-сыныптарда оқытып жатырмын. 7-сыныпта жаңартылған білім беру аясында физика пәнін үш тілді оқытуда CLIL әдісі мен белсенді оқыту әдістерін қолданамын. 2019 жылдың 08.02 күні 10 «А» сыныбында «Электр сыйымдылық. Конденсаторлар және олардың түрлері. Жазық конденсатордың электр сыйымдылығы» тақырыбына ашық сабағын 30 минут ағылшын тілінде өттім, сабақта CLIL мен белсенді оқыту әдістерін: тілдік мақсат «Kahoot!» ойыны, «Pictures», «Freeze – frame», «Is it possible?», «How do you think?», «Do we produce capacitors?» әдістерін қолдандым, сәйкестендіру тапсырмасы берілді және кері байланыс «Табыс сатысы» болды. Оқушылар жеке, жұптық және топтық жұмыстар орындады. Сабақ төрт кезеңге бөлінетіндіктен, сабақтың жоспары алты бөлімнен тұрды. Сабақ мақсаты мен оқушы алған білімі негізін пайдалана отырып, жаңа проблемалық тапсырманы орындау дағдылары сабақ үрдісі кезінде толық жүзеге асырылып отырылды. CLIL оқыту – әдісте-

месі бойынша 4 негізгі тәсілі мәдени және тілдік ортаны қамтитын, тақырыпты және білім міндеттердің шешу үшін қажет. CLIL- кімге арналған бағдарлама? Қазір оқып, қазір қолданатын белсенді технологияларды қабылдайтын, өзгерістерге және өзгертуге дайын өскелең ұрпаққа арналған.

Әрбір 4 тәсілді жүзеге асырылуда әртүрлі оқушылардың жас ерекшелігіне байланысты, әлеуметтік лингвистикалық кіріктірілген білім беру бағдарламасына қарай әр түрлі қолданылады.

Ұлы ағартушы Ахмет Байтұрсынұлының: «Бала оқытуды жақсы білейін деген адам әуелі балаларға үйрететін нәрселерін өзі жақсы білуі керек» деген тұжырымында «Шығармашыл ұстаз шығармашыл шәкірт дайындайды» деген ой айқын аңғарылады. Біліктілік дағдысын дамыту, сөздік қорын молайту Педагог оқытудың жаңа әдістерін барынша жетік меңгеріп, неғұрлым шығармашылығы жоғары болса, мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі соғұрлым кең болмақ. Қазіргі заманауи талапқа сәйкес өзіндік көзқарасы бар жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру мұғалімдер үшін маңызды мәселе болып отыр. Жас ұрпаққа білім беруде, оларды болашақ еліміздің тірегі етіп тәрбиелеу әр ұстаздың, әр мектептің жауапкершілікпен атқаратын міндетінде. Осы міндеттерді орындау мақсатында білім беру саласында өзгерістерді талап етіп отыр.

Физика пәнінің сабағында көптілде жүргізу арқылы үш тілді оқыту бағдарламасы іске асырылады. Жұмыс барысындағы басты мәселе – оқу материалын қазақстандық стандартқа сай сәйкестендіру. Бұл бағдарлама 7-11 сыныптағы физика курсын толық қамтыуы қажет. Сабақ көп тілде берілетіндіктен уақытты үнемдеу жолдарын қарастыру керек. Негізінен физика пәнін көптілде оқыту кезінде сабақта қолданылатын жаңа ұғымдарды ана тілі

және қарастырып отырған тілдерде таныстыру қажет. Сабақ барысында қосымша берілетін физика-техникалық терминдер сөздігі оқушының сөз қорын қалыптастырады. Практикалық жұмыстарға баса көңіл бөлінеді. Әр тараудың соңында міндетті түрде практикалық, бақылау жұмыстары жүргізіледі. Тарау мақсаттары, міндеттері, негізгі түйінді мәселелер және тірек ұғымдар мен қоса тарау мақсаттарына жетудің негізгі кезеңдері келтіріледі. Олар: қызығушылықты ояту, жаңа ұғымдарды енгізу, оқушының зерттеушілік және танымдық дағдыларын қалыптастыру кезеңдері. Физика пәнін көп тілде оқыту оқушылардың сөздік қорын кеңейте отырып ойын толық жеткізе білуге, әртүрлі бақылаулар мен тәжірибелер жүргізуге, физикалық құбылыстарды емін-еркін сипаттай білуге құлшындырады. Қарапайым көрсетулер оқушыны өздігінен ізденуге, танымдық және шығармашылық икемділіктерін дамытуға бағыттайды. Сонымен қатар, алған білімі өмірге деген қажеттілігін қанағаттандыру мақсатында меңгерілуі қажет екендігі оқушы санасына сіңіріледі. Ең бастысы оқушының көп тілді меңгерудегі сөздік қоры толығады, сөйлеу дағдысы қалыптасады. Ұлттық тілде оқытын мектептерде физика пәнін ана тілінде оқыта отырып басқа тілде де қолдана білуге үйрету оқытудың түрлі әдіс-тәсілдерін ұтымды пайдалану арқылы оқушылардың білім алуға ынта-ықыласын оятып, жауапкершілігін күшейтуге негізделеді. Сондықтан әр оқушының бойына жаңа, тың серпеліс туғызатындай әдістерін тауып, әрқилы әрекеттер арқылы олардың ақыл-ойын ұштау, жетілдіру көзқарасын, сенімділігін, жауапкершілігін дамыту жолдарын іздестіру-әр оқушының міндеті. Әрбір мұғалім, әсіресе физика пәнінің мұғалімі, көптілде сабақ жүргізу барысында жаңа технологияларға сүйене отырып тың идеялар мен пробле-

малық ой тудырып отырса, оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артып білімдері мен біліктерін адами іс-әрекеттердің әртүрлі салаларында, сондай-ақ тұлғааралық қарым-қатынас пен әлеуметтік қатынастарда өмірлік міндеттерді шешу үшін пайдалануды қамтамасыз етеді. Сондай технологияның бірі CLIL-әдісі деп ойлаймын. CLIL (Content and Language Integrated Learning – Пән және Тілді Кіріктіріп Оқыту) осы CLIL әдісі арқылы – әртүрлі пәндерді шет тілінде оқытады. CLIL термині қолшатыр сияқты, бірнеше пәндерді құрайды, мысалы: математика, биология, география және физика т.б пәндерді қолдана отырып, шет тілінде оқыта аламыз. Бұл ұғымды алғаш рет Дэвид Марш 1994 жылы ойлап тапты, көптеген зерттеу жұмыстары жүргізілді, семинарлар өткізілді, педагогикалық тұрғыдан дамыды, тек қана 2001 жылы CLIL термині енгізілді. Бұл ұғым Қазақстанға Болондық жүйесі бойынша 2010 жылдан бастап енгізілді, CLIL әдісі бізге үлкен өзгеріс әкелді, өйткені барлық оқу орындары (университет, колледж, мектеп) кіріктірілген білім беру әдістін қолдана бастады. Қазіргі кезде Назарбаев Зияткерлік университеті және Назарбаев Зияткерлік мектептері, Білім Инновация лицейлері, дарынды оқушыларға арналған «Жас Дарын» мектептері кіріктірілген білім беру әдісін қолданып жатыр.

Көптілді білім беру ісінде атқарылып жатқан жұмыстардан шығатын қорытынды менің ойымша мынадай: – әрбір мектеп бітірген Қазақстан Республикасының азаматы қазақ, орыс, ағылшын тілдерін жетік біліп шығады; – көптілді меңгерген оқушылар өзгермелі кезеңде еркін әрекеттер жасауға бейім болады; – көптілді меңгеру еңбек нарығында да жоғары бағаланады; – алыс және жақын шетелдерде тілдік көмекті керек етпейді.

Тіл – халықпен бірге өмір сүріп дамыды. Тіл үйренудің ешқандай зияны жоқ, керісінше пайдасы ұшан-теңіз. Туған тілінді білуге тиісті емессің, міндеттісің дер едім. Ал басқа мемлекеттің алдында өз еліңнің дәрежесінің биік екенін мойындату үшін, жеті тілді жетік меңгеру артық етпейді.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. 2011 жыл, № 5. «Қазақ тілін білу – әншейін бір ұран емес», Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқы ассамблеясының ХҮІІ сессиясында сөйлеген сөзі.

2. 2013 жыл, № 1. «Қазақстан – 2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауы.

3. Ұлттық тілде оқытылатын мектептерде «Физика» пәнін көптілді оқыту бойынша әдістемелік ұсынымдар. Астана 2013 4. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы (баптары бойынша түсіндірмелерімен) және оны жүзеге асыру жөніндегі құжаттар. Алматы. – «Дастан».

5. Кіріктірілген білім беру бағдарламасы: нәтижеге бағытталған оқу жүйесі: <http://kazmkpu.kz/kz/o-u-derisi-1/zhoary-o-u-ornynan-kejingi-bilim-beru-b-limi/bolasha-ba-darlamasy> (2013-2017) (қол жеткізілген күні: 10.03.2023 г.)

6. Предметноязыковая технология интегрированного обучения (CLIL). – <https://attestatika.ru/kursy/kurs-dlya-prepodavatelej-inostrannyh-yazykov-o-predmetno-yazykovom-integrirovannom-obucheni> (қол жеткізілген күні: 10.03.2023 г.)

УДК373.1.02:372.8
ГРНТИ 14.25.09

USING TIKTOK AS A TOOL FOR LEARNING ENGLISH LANGUAGE

Андатпа

Мақала тақырыптың материалын тереңірек зерттеу мақсатында сыныпта қысқа мерзімді мазмұнды және оқушыларға арналған тұлғаға бағытталған компоненттерді қолдануға баса назар аударады. Бұл әдіс мұғалімдерге пайдалы немесе қолдау көрсетпеуі мүмкін, бірақ әдіс студенттер мен олардың смартфондары арасындағы байланысты көрсетеді және олар бұл байланысты ағылшын тілін үйрену құралы ретінде қалай қолдана алады, әсіресе Микро және Нано - зерттеу салаларын байқаған жөн. Мақалада практикада қолданудың бірнеше мысалдары бар, сонымен қатар мұғалімдерге осы тақырыпты үйренуге және қабылдауға арналған ұсыныстар, сондай-ақ ағылшын тілі сабақтарында осы әдісті студенттік процеске енгізу. Мақала сонымен қатар осы әдісті жасау процесін сипаттайды, сонымен қатар біз осы тақырыпты не үшін таңдағанымызды егжей-тегжейлі түсіндіреміз.

Аннотация

Статья ставит в фокус использование короткосрочного контента в классе и на лично-ориентированном компоненте для учеников с целью изучения материала темы глубже. Эта методика может казаться не так уж и полезной или поддерживаемой учителями, но методика своим образом показывает связь между учениками и их смартфонами, и как они могут использовать эту связь как инструмент для изучения английского языка, особенно стоит отметить сферы микро- и нано-изучения. Статья имеет несколько примеров использования на практике и рекомендации для учителей для изучения и восприятия этой темы как имплементацию этой методики в ученический процесс на уроках английского языка. Статья также описывает процесс, за которым стоит создание этой методики, и подробное объяснение выбора темы.

Bukhmetov A.A.,
student of the 10th grade,
“Ozat” Specialized IT
Boarding School,
Kostanay, Kazakhstan,
Scientific Work Supervisor:

Kolycheva I.A.,
English teacher,
“Ozat” Specialized IT
Boarding School,
Kostanay, Kazakhstan.

Негізгі сөздер: микро-зерттеу, нано-зерттеу, қысқа мерзімді мазмұн, олимпиадаға дайындық, қатысу, тұлғаға бағытталған компоненттер.

Ключевые слова: микро-изучение, нано-изучение, короткосрочный контент, подготовка к олимпиаде, вовлеченность, лично-ориентированные компоненты.

Keywords: micro-learning, nano-learning, short-form content, olympiad preparation, engagement, personally-oriented components.

Abstract

The article focuses on the use of short-form content in the classroom as well as personally-oriented components for students to research the material further. This technique might seem neither useful nor appreciated by teachers, but it shows the connection between the students and their mobile phones, and how they could use this bond as a learning tool, especially focused in the micro- and nano-learning fields. The article has multiple examples and also suggestions for teachers to look at and take into consideration the implementation of this technique into the curriculum process for the English language lessons. The article also explains the main process for the creation of this technique, as well as an in-depth explanation to why we chose it over anything else.

As new advancements are made in the way of changing the learning process for students, more and more methods of teaching begin to arise. Not only the teaching side has new methods of teaching and hence progress, but also the students themselves. With how mobile phones are used today not such as a tool for making phone calls but as a communication device, more screentime is spent on a daily, instead of productive activities[1]. That's why it is important to reduce the screentime and incorporate the mobile phones and content related to them in the curriculum. With how English lessons are taught in today's schools, the need for student engagement during the lesson is increasing rapidly.

Our main goal is to achieve the use of short-form content during the teaching process inside the classroom, mainly the English lessons to increase the overall engagement of students into the material. TikTok being the main subject of our scientific work(tbe), it is widely used by students across the country, and the main target of this platform is catching viewer's attention, it is by far the best choice of incorporating short-form content into the teaching process. Teachers can also use TikTok to create short videos on specific subjects that students can watch. This is great for explaining lesson concepts x[2] or expanding onto the topic as the curiosity

of students might get into hold and ask questions slightly unrelated to the main aspect of the topic.

We think that the future progress related to this work will get an ever-impactful result as it would get approved by the curriculum committee.

The process at which we made the project was divided into three parts, each with its hardships and methods.

The first part was the collection of information regarding the student needs about the English language and their lacks in specific language skills through a questionnaire hosted at the school. After that comes the analysis of information that we've got from the questionnaire, the classification of specific problems that students had and their recommendations about the choice of the platform we would host content at.

The second part was the creation of short-term videos, associated with micro- and nano-Learning. The program that we used for creating short-form videos was CapCut due to its ease of use and the integration with TikTok.

The videos are cut into three parts, either representing three themed vocabulary units or one singular grammar unit, diving deeper into its definition and later examples(example image here with grammar).

The third and the last part was the analysis of information the videos have received on our account. With it come the recommendations and/or specific requests coming from the students and their teachers.

With all the steps completed comes the point at which we start to integrate the short-form content into the teaching process. At first the videos were used as an additional support for students to prepare for olympiad questions, to clear up misconceptions and learn new vocabulary, as well as a practice for speaking skills. Students would copy the link via the QR code and watch the video they have received. After that comes the questioning part, where teachers would question the students regarding the material and how well they had learned the topic. The videos specifically chosen for the olympiad preparation consisted mostly of advanced vocabulary and grammar practice, as well as speaking practice.

The method was also used with just students as well. The videos were presented in a manner of memorization and were later questioned on the topic. After that comes the part at which they research the topic further by manually using the student's book for the material. It has seemed to be very effective at helping students correct their previous mistakes or remember things they might have forgotten. With the progress going further on this project, it is recommended to use this tool not only as a memorization practice, but as a quick rundown of a new topic as well[3].

The students received the new approach to studying very well, especially the ones that were preparing for olympiad questions and had to quickly remember

topics they might have forgotten or misunderstood.

With how we presented the point of this method of learning for students, it might seem as it was only used for olympiad preparation. It was not only for that, but also for personally-oriented components, such as master English. With the personally-oriented component, students would get additional information for students that might prepare for a scientific work presentation, as it can be hard for students themselves to write the scientific work all alone. With the help of a teacher, students can get additional source information through short-form content videos, so that they can get an inspiration to improve their scientific work. The personally-oriented component regarding the English language is divided into preparation for scientific work and olympiad questions. The material inside the short-form content is made specifically for teachers that have students with the scientific work in their portfolio, as it gives an in-depth look at some of the topics for the English material that is usually not present in the student's book. It not only gives them the information they might encounter on the olympiad questions, but also acts as a researching tool for students that might have the idea of writing a scientific work flying around their mind. It boosts the morale of students and teachers too, since they have a more hard-working class of people interested in the material.

With how we have been talking about the uses of our method, we should present the example of how we used this method in the learning process.

As the lesson started, the teacher turned on the interactive whiteboard in order to show the students the new topic they have

received. As the video is being played, the teacher prepares the questions for students to answer, themed around the material of the short-form content. Also while students watch the video, their receptive skills begin to improve on a scale similar to the student's book. After the video has ended, the teacher presents students the questions they have prepared for them to fully memorize the topic they have just watched. While students answer the questions, they practice productive skills without even realizing it, which is good for the teacher, since they do not need to manually run down the topics for them.

Now after the end of a video, students now write the date and the topic of the material for today: a very quick dive into the topic for students to engage into, and be later interested for an in-depth look. It seems to be very effective for students that might seem apathetic about the topic or not fully engaged into the material, since they usually do not want to research the material themselves with this attitude.

The results for this practice were very sufficient and, in some cases, even impressive, almost all of the students were engaged into the topic and the percentage ratio of completed tasks has been significantly higher than the lessons before it, even if measuring with the naked eye. This method is very effective in these types of situations where students might not be really motivated to learn new material or revise the topic.

This method seems to be quite useful with taking easy approaches to kids and students that might have trouble researching the topic they have been given with a student's book or by themselves. It quickly gives them the main gist of information and later the full

rundown about the specifics of the topic. It is recommended to catch the attention of all students before watching the video, as sometimes it is just not enough for students to be interested into. The effect will show itself very quickly though, as children's curiosity will play its role in developing huge engagement profits and potentially better grades as well.

Not only is it effective as a teacher's tool, but also as a student's one, as it can be used by students in preparation for exams or presentations for specific school events, etc.

REFERENCES:

1. Alqahtani (2015). The Importance of Vocabulary in Language Learning and How to Be Taught. *International Journal of Teaching and Education*, 3, P. 21-34.
2. Lin, C.H., Warschauer, M., & Blake, R. (2016). Language learning through social networks: Perceptions and reality. *Language Learning & Technology*.
3. Risma Galuh, P. F. (2021). Student's Perception toward the Use of Tik Tok in Learning English Vocabulary. *Khazanah: Jurnal Mahasiswa*, 12.

УДК 373.1.02: 372.8
ГРНТИ 14.25.09

ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ-КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ИНФОРМАТИКА ПӘНІНДЕ ҚОЛДАНУ

Аңдатпа

Қазіргі білім беру саласында сабақтарда ақпараттық технологиялар үнемі қолданылады. Дегенмен, бұл технологиялар біртіндеп жаңарып келеді және оларды пайдалану мүмкіндіктері әр түрлі болып келеді. Өз сабағыңызды эвристикалық деңгейде үйрету үшін мұғалім, әрине, осы ақпараттық технологияларды үйреніп, тиімді қолданған дұрыс. Мақала "Информатика" пәні бойынша оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдануды қарастырады.

Аннотация.

В современной сфере образования на уроках постоянно используются информационные технологии. Тем не менее, эти технологии постепенно обновляются, и возможности их использования становятся все более разнообразными. А для того, чтобы преподавать свой урок на эвристическом уровне, учителю, конечно же, лучше усвоить и эффективно использовать эти информационные технологии. Статья рассматривает применение информационно-коммуникационных технологий в обучении по предмету «Информатика».

Annotation

In the modern education, information technology is constantly used at the lessons. However, these technologies are gradually being updated, and the possibilities for their use are becoming more and more diverse. And in order to teach the lesson at the heuristic level, the teacher needs better learning and applying these information technologies effectively. The article considers the use of information and communication technologies in teaching and learning the subject "Computer science".

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев: «Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер - бүгінгі мектеп оқушылары, мұғалім оларды қалай тәрбиелесе Қазақстан сол деңгейде болады. Сондықтан ұстазға жүктелетін міндет ауыр» деген болатын. Қазіргі заман мұғалімінен тек өз пәнінің терең білгірі болу емес, тарихи танымдық, педагогикалық-психологиялық сауаттылық, саяси-экономикалық білімділік және ақпараттық сауаттылық талап етілуде. Ол заман

Қуаныш Н.Е.,
Қостанай облысы,
Арқалық қаласы,
А.Құнанбаев атындағы
мектеп-гимназиясының,
информатика пәні
мұғалімі

Негізгі сөздер: АКТ, жаңарту, инновация, тиімділік, информатика.

Ключевые слова: педагог, физическое обучение, инновационный подход, система образования, педагогические компетентности.

Keywords: ICT, renewal, innovation, efficiency, Computer science.

талабына сай білім беруде жаңалыққа жаны құмар, шығармашылықпен жұмыс істеп, оқу мен тәрбие ісіне еніп, оқытудың жаңа технологиясын шебер меңгерген жан болғанда ғана білігі мен білімі жоғары жетекші тұлға ретінде ұлағатты саналады.

XXI ғасыр – ақпараттық технология ғасыры. Жаңа қоғамның тізгінін берік ұстайтын еркін елдің ертеңі кемеңгерлерін оқыту, тәрбиелеу бесіктен баланың нәрестілік шағынан басталып, ұдайы үздіксіз даму барысында қалыптасатыны белгілі. Қазіргі әлемдік ауқымдағы қайта құрулар жедел ақпараттандыру білім саласындағы өзгерістер адамзат қоғамы алдында білім сапасын арттыру қажеттілігін туындайтыны анық. XXI – ғасыр білім ғасыры, тұлғаның ой-өрісін даму тенденциясын заман талабына сай дамыту әрбір ұстаздардың міндеті.

Қазіргі білім беру саласында ақпараттық технологияны сабақта пайдалану ұдайы қалыптасқан. Десе де осы технологиялар бірте-бірте жаңарып, жаңа үлгіде, оның пайдалану мүмкіншіліктерінде әр қилы болып келуде. Ал мұғалім өз сабағын өнімді эвристикалық деңгейде оқыту үшін әрине осы ақпараттық технологияларды жетік меңгеріп, тиімді пайдаланғаны дұрыс.

Қоғамды ізгілендіру білім мен мәдениет жүйесін дамыту процесінде ақпараттық технологиялар маңызды рөл атқарады. Қоғам дамыған сайын адамдардың өмірге деген көзқарастары өзгеруде, білім алуға тілдерді үйренуге деген ынтасы арта түсуде. Білім беруді ақпараттандыру, пәндерді ғылыми – технологиялық негізде оқыту мақсаттары алға қойылуда. Кез келген мемлекеттің дамуы ақпарат мәдениетінің деңгейіне байланысты. Білім беру жүйесін ақпараттандыру бағыты – жаңа ақпараттық-коммуникативтік технологияларды пайдалану арқылы дамытып және дистанциялық (қашықтан) оқыту, жеке тұлғаға бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу – тәрбие

үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын көтеруді көздейді. Интернет желісі мен электронды поштаның кеңеюі, оның күнделікті тұрмыста қолданысқа енуі оқушылардың ойлау жүйесінің артуына, ақпараттарды мол қабылдауына өз әсерін тигізіп отыр. Ақпараттық-коммуникативтік технологияның келешек ұрпақтың жан-жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, еркін дамуына жол ашатын педагогикалық, психологиялық жағдай жасау үшін де тигізер пайдасы аса мол. Сол сияқты ақпараттық технологияны пайдалана отырып сабақтың сапасын арттыруға болатыны белгілі.

Бүгінгі мемлекеттің білім беру саласындағы саясаттың тұжырымдамасындағы міндеттердің бірі – білім беру жүйесі мен оқытудың сапасын арттыру, сабақтың әдістерін және мазмұнын жетілдіріп, әдістемелік жағынан дамыту болып табылады. Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше, сауатты әрі жан-жақты маман болу мүмкін емес.

Сабақта ақпараттық-коммуникациялық технологияларды тиімді пайдалану тиімділігін атап өтсем:

- оқушының өз бетімен жұмысы;
- аз уақытта көп білім алып, уақытты үнемдеу;
- шығармашылық жұмыс;
- қашықтықтан білім алу мүмкіндігінің туындауы;
- қажетті ақпаратты жедел түрде алу мүмкіндігі;
- экономикалық тиімділігі;
- оқушының ой-өрісінің дүниетанымын кеңейтеді.

Электрондық оқулық пен оқытудың негізгі мақсаты — «Оқыту процесін үздіксіз және толық деңгейін бақылау, сонымен қатар ақпараттық ізденіс қабілетін дамыту».

Білім берудің кез келген саласында «Электрондық оқулықтарды» пайдалану оқушылардың танымдық белсенділігін

арттырып қана қоймай, ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды. Қазіргі уақытта электрондық WEB оқулықтың қандай екендігі туралы біртұтас ой жоқ. Электрондық оқулық дегеніміз – мультимедиялық оқулық, осы себепті электрондық оқулықтың құрылымы сапалы жаңа деңгейде болуға тиіс.

Электронды оқулықпен оқыту әдісі

- Модульдік жүйемен жазылған;
- Зертханалық-сарамандық жұмыстар

қамтылған

- Тест жұмыстары
- Сан есептері

Электрондық оқулықпен оқытудағы жетістіктер:

- Таным белсенділігінің деңгейін арттыру;
- Білімді актуалдандыру, компьютерді меңгеру;
- Пәнге қызығушылығын арттыру;
- Аналитикалық ой мен дағды деңгейін арттыру;
- Өз ойын шығармашылық тұрғыда компьютермен жеткізу.

Интерактивті оқыту әдісі

- Кез-келген педагогтың интерактивті білімі мен біліктілігін қалыптастыру;
- Интерактивті жабдықтармен жұмыс технологиясын меңгерту;
- Онлайн режимінде жұмыс жасауды ұйымдастыру;
- Ақпараттық-коммуникациялық технологияларын қолдану бойынша біліктілік құзырлығын көтеру.

Ғаламтор арқылы оқыту әдістері: Онлайн-мектеп; Balapan.kz; Kundelik.kz; WhatsApp; Daryn.Online; ZOOM; Bilim Land; Distance Learning; Google Classroom; Twig, iTest, iMektep.

Мультимедиялық құралдары арқылы оқыту әдістері: мәтін, графика, мультимедиялық проектор, дыбыс, бейне, анимация, презентация-слайд.

Қазіргі кезде білім беру саласында оқытуда ақпараттық технологияларсыз елестету мүмкін емес. Дамыған елдердегі білім беру жүйесінде ерекше маңызды болып табылатын мәселердің бірі оқытуды ақпараттандыру, яғни оқу үдерісінде ақпараттық-технологияларды пайдалану болып табылады. Ақпараттық-коммуникациялық технологияны келешек ұрпақ жан-жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, дамуына жол ашатын педагогикалық үдеріс.

XXI ғасыр информатика ғасыры, яғни ақпараттандыру технологиясы дамыған заманда мемлекетіміздің болашағы – жас ұрпаққа заман талабына сай білім беріп, жан-жақты дамуына ықпал ету мұғалімнен шығармашылық ізденісті, үлкен сұранысты талап етеді.

Ақпаратты меңгерген – әлемді меңгерген деп бекер айтпайды. Мектептерде электрондық оқыту жүйесін енгізу, мұғалімдер мен оқушыларда АКТ қолдану дағдысының болуы жаһандық үрдіске ілесе алғанымызды білдіреді.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан өз дамуында алға жаңа серпіліс жасау қарсаңында» 2006 жыл.
2. Бөрібеков Қ.Қ. «Әдістемелік ұсыныстар жинағы» Астана, 2002 жыл.
3. Журнал «Информатика и образование», № 7 -2006 ж., 41-45 б.
4. Журнал «Информатика негіздері» № 1 – 2005 ж., 11-14 б.
5. Журнал «Мектеп» № 11, 6 бет.
6. Қазақстан және ТМД елдеріндегі білім беруді ақпараттандырудың IV Халықаралық форумының ғылыми мақалалар жинағы. - 18-19 бет, 38-39 бет, 118-119 бет, 460-461 бет.
7. Сайт: edu.gov.kz (қол жеткізілген күні: 02.02.2022 г.).

УДК 373.1.02: 372.8
ГРНТИ 14.25.09

XXI-ҒАСЫР – ЖАҢА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ҒАСЫРЫ

Аңдатпа

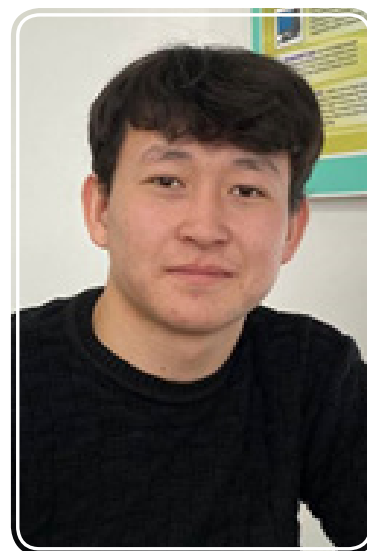
Мақалада автор 21 ғасыр - АКТ ғасыры деген идеяны растайды. Информатиканы оқытуда АКТ мүмкіндіктерін пайдаланудың өз тәжірибесімен бөліседі, атап айтқанда, бұл ACTIVstudio бағдарламасымен жұмыс істеу туралы. IT - құралдардың көмегімен қалыптасатын және жүзеге асырылатын оқушылардың ойлау қабілеті ескі технологиялар арқылы берілетін ойлау жүйесінен ерекшеленеді, сондықтан ойлау қабілетін түсіну ғана емес, қабылдау, есте сақтау да жоғары деңгейде.

Аннотация

В статье автор подтверждает идею, что 21 век – век ИКТ. Делится собственным опытом использования возможностей ИКТ в обучении информатике, в частности речь идёт о работе с ACTIVstudio программой. Мыслительная способность учащихся, формируемая и реализуемая с помощью IT- средств, отличается от мыслительной системы, передаваемой по старым технологиям, поэтому не только понимание мыслительной способности, но и восприятие, память находятся на высоком уровне.

Annotation.

In the article, the author confirms the idea that the 21st century is the ICT century. He shares his own experience of using ICT capabilities in Computer science, in particular, he is talking about operating with the ACTIVstudio program. The thinking ability of students, formed and realized with the help of IT tools, differs from the thinking system transmitted through old technologies, therefore, not only understanding of thinking ability, but also perception, memory are at a high level.

Дүйсенов Қ.А.,
Қостанай облысы,
Арқалық қаласы,
А.Құнанбаев атындағы
мектеп-гимназиясының,
информатика пәні мұғалімі

Негізгі сөздер: АКТ, информатика, ActivStudio бағдарламасы, ойлау қабілеті, жоғары деңгей.

Ключевые слова: ИКТ, информатика, ACTIVstudio программа, мыслительная способность, высокий уровень.

Keywords: ICT, computer science, ACTIVstudio program, thinking ability, high level.

Ақпараттық – коммуникациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті құралдарды қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді.

Ақпараттық әдістемелік материалдар коммуникациялық байланыс құралдарын пайдалану арқылы білім беруді жетілдіруді көздейді.

Ақпараттық – коммуникациялық технологияның келешек ұрпақтың жан – жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, еркін дамуына жол ашатын педагогикалық, психологиялық жағдай жасау үшін де тигізер пайдасы аса мол.

Қазіргі кездегі шапшаң жүріп жатқан жаһандану үрдісі әлемдік бәсекелестікті күшейте түсуде. Елбасы Н. Ә. Назарбаев Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы атты жолдауында « Білім беру реформасы – Қазақстанның бәсекеге нақтылы қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін аса маңызды құралдарының бірі» деп атап көрсетті.

XXI ғасыр – бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениеттілігіне мұқият қарайтын дәуір.

Білім беру үрдісін ақпараттандыру – жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу-тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарлатуды көздейді.

Біріккен ұлттар ұйымының шешімімен «XXI ғасыр – ақпараттандыру ғасыры» деп аталады. Қазақстан Республикасы да ғылыми-техникалық прогрестің негізгі

белгісі – қоғамды ақпараттандыру болатын жаңа кезеңіне енді.

Заманымызға сай қазіргі қоғамды ақпараттандыруда педагогтардың біліктілігін ақпараттық – коммуникациялық технологияны қолдану саласы бойынша көтеру негізгі міндеттерінің біріне айналды.

Қазақстан Республикасының Білім туралы заңында : «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – білім беру бағдарламаларын меңгеру үшін жағдайлар жасау керек» – деп көрсетілген. Солардың бірі білім беруді ақпараттандыру барысында дидактикалық және оқыту құралы болып компьютер саналады. Сондықтан кез келген білім беру саласында мультимедиялық электрондық оқыту құралдары барлық пәндерді оқытуға пайдаланады. Бұл бағытта ақпараттық технологияны оқыту үрдісіне екпінді түрде енгізу бағытында және қолданылатын жаңа құралдардың бірі - бағдарламалық – техникалық кешен болып саналатын «Активті экран» болып табылады.

Ақпараттық қоғамның негізгі талабы – оқушыларға ақпараттық білім негіздерін беру, логикалық - құрылымдық ойлау қабілеттерін дамыту, ақпараттық технологияны өзіндік даму мен оны іске асыру құралы ретінде пайдалану дағдыларын қалыптастырып, ақпараттық қоғамға бейімдеу.

Олай болса, ақпараттық бірліктердің білімге айналуы әлемнің жүйелік - ақпараттық бейнесін оқушылардың шығармашылық қабілеттері мен құндылық бағдарларын дамыту арқылы қалыптастыруды көздейтін, адамның дүниетанымының құрамдас бөлігі болып табылатын интеллектуалды дамуды қалыптастырудың бір жолы.

Ақпараттық бірлікті қалыптастыру: мектептің материалдық-техникалық базасына; ақпараттық қоғам саясатының мақсаты мен міндеттеріне; оқушылардың

ақпараттық мәдениетін қалыптастыру жүйесіне; оқушылардың жас ерекшеліктері мен меңгеру қабілеттеріне, педагог мамандардың информатикадан білім деңгейлерінің сапасы мен шеберліктеріне, оқу-тәрбие бағытының ақпараттық қоғам бағытымен өзара байланысына тәуелді.

Қазіргі уақытта жаратылыстану - ғылыми білім беруде сабақ барысында интерактивті құралдарды қолдануда. Интерактивті құралдардың көмегімен мұғалімнің, оқушының шығармашылықпен жұмыс істеуіне жол ашылып отыр.

Білім берудегі интерактивті технология – мұндағы интерактивті сөзі – *inter* (бірлесу), *act* (әрекет жасау) ұғымын білдіреді, сабақ барысында оқушының топпен жұмыс жасауға қатыспауы мүмкін емес, бірін-бір толықтыратын, сабақ барысында барлық оқушылардың қатысуын ұйымдастыратын оқыту барысы.

Интерактивті тақта – дегеніміз не?

Интерактивті тақта – бұл компьютердің қосымша құрылғыларының бірі және де дәріс берушіге немесе баяндамашыға екі түрлі құралдарды біріктіретін: ақпараттың кескіні мен қарапайым маркер тақтасын біріктіретін құрал. Бүгінгі күні бірнеше ИТ түрлері бар. Олардың ішінде білім саласында қолданып жүргендеріне қысқаша шолу жасайық.

ACTIVboard (Promethean компаниясы) – ACTIVstudio программасы арқылы іске қосылады. Бұл құрылғы компьютер, мультимедиялық проектор және ақпараттарды енгізуге арналған активті қаламнан тұрады.

Активті қалам – дегеніміз не?

Активті қалам – бұл меңзерді басқару құрылғысы және компьютер мен тақта арасындағы байланысты іске асырушы құрылғы.

ACTIVwandy казкасы

Электронды ACTIVwand указкасының ұзындығы 54 см тақтаның жоғарғы бөлігі-

нен кішкентайларға да қол жеткізуге мүмкіндік береді. Жанында орналасқан батырма ташқанның сол жақ батырмасының қызметін атқарады. ACTIVboard – интерактивті тақтасында жұмыс жасаушыға проектордың сәулесінен астынан шығуға мүмкіндік береді. "Оң қол" сонмен бірге "сол қолмен" жұмыс жасауға қолайлы құрал.

ACTIVpanelpro

ACTIVpanelpro (Активпанель) үлкен аудиторияларда қолдануға өте қолайлы, онда үлкен экранға проекцияға қолданады. ACTIVpanelpro арнайы қарындаштың көмегімен дисплейде жазылған жазулар компьютер арқылы тақтадан көруге мүмкіндік береді. ACTIVpanelpro (Активпанель) өте жеңіл зат, бөлмеден бөлмеге қиындықсыз – ақ алып жүре беруге болады, ал проектор болса кескінді үлкейтіп көрсетеді. ACTIVpanel-pro ДК басқарады, сурет салады, жазу жазады – бұл ақпаратты енгізетін құрылғыға жатады.

ACTIVslate

Радио портты ACTIVslate панель құрылғысы топпен жүргізілетін конференцияға қатысушылардың белсенді қатысуына мүмкіндік береді. Конференция немесе презентация кезінде аудиторияда еркін қозғалуға болады ACTIVslateXR панель аудиторияның кез келген жерінен тақтамен жұмыс жасай алады. ACTIVslateXR көмегімен қатысушылар өз шешімдерін орындарынан тұрмай-ақ тақтада жаза алады.

ACTIVtablet

ACTIVtablet планшет қарапайым тышқанның қызметін атқара алады, презентация мен конференция материалдарын ACTIVstudio2 немесе ACTIVprimary тақтасыз (ACTIVboard көмегенсіз) компьютерде дайындауға мүмкіндік беретін құрылғы. ACTIVtablet компьютерге USB порт арқылы қосылады, бағдарламаның барлық функцияларын қолдануға болады.

Арнайы батареясыз қаламмен флипчарт беттерінде жазу жаза алады.

ACTIVote

ACTIVote тестілеу жүйесі конференцияның барлық қатысушыларына сұрақтарға, бірнеше берілген жауаптардың нұсқаларынан желісіз радио пульттің батырмасын басу әдісімен жауап беруге мүмкіндік береді. Пульттің көмегімен ақпарат ACTIVboard қабылдайды және де өңделіп конференция қатысушысының жауабын қабылдайды. ACTIVote қарапайым тест жүргізуге өте қолайлы зат. ACTIVote 16 немесе 32 пульттан кішкене чемоданда тест жүргізу үшін қолданылады.

ACTIVote қолдана отырып:

«Тест дайындау шеберінде» ACTIVstudio бағдарламасында флипчартта мәтіндік немесе графиктік түрде тест сұрақтары кітапханада сақталады да, тестің нәтижесін кесте немесе диаграмма түрінде компьютердің жадында сақталады. Тестің нәтижесін EXCEL немесе WORD редакторларында экспорт жасауға болады

ACTIVstudio программасы

ACTIVstudio PE программасы арнайы презентацияларды өткізуге және оны сабақ барысында қолдануға негізделген программа. Бұл программа

ACTIVboard және ACTIVpen қаламымен жұмыс жасау үшін жасақталған. ACTIVstudio программасының мүмкіндіктері өте көп. Атап айтқанда, презентацияларды құруға, өткізуге, материалдарға арнайы эффектілер қосуға, негізгі кезеңдерді көрсетуге, көрсеткіштерді қосуға, қосымша ақпараттарды енгізуге және басқа да көптеген мүмкіндіктері бар.

Флипчарт

Флипчарт – бұл бірнеше қажетті беттерден тұратын негізгі жұмыс аймағы. Бұл аймақта презентацияны құруға және оны көрсетуге қажетті құралдардың барлығы көрсетіледі. Бірнеше флипчарттар-

ды бірден ашып, бір флипчарттан келесі флипчартқа, объектілерге сілтемелер қоюға немесе объектілерді бір мезетте келесі бетке көшіруге болады. Флипчартты басу құрылғысынан шығаруға немесе әртүрлі форматтарда экспорттауға болады.

«Активті экран» кешені білім үрдісінде қолданылатын ақпаратты көрсетуге және оны компьютермен басқаруға тағайындалған әмбебап интерактивтік жүйе болып табылады.

«Активті экран» бағдарламалық – техникалық кешенінің дидактикалық мақсатта пайдалану барысында олардың негізгі қызметі – жалпы ақпаратпен кәсіби біліктілікті жетілдіру бағытында қолданып, сонымен қатар бұл құралдың оқушылардың, ойлау және ойын қысқа және түсінікті түрде жеткізе білу қабілетін, арттырып өз ойларын жаңа технология құралдары көмегімен жүзеге асыруын қалыптастыруды қамтамасыз ете алатыны белгілі болды.

Бағдарламалық-техникалық кешеннің құрамына кіретін интерактивтік тақтаны оқытушыға сабақты қызықты және динамикалық түрде мультимедиялық құралдар көмегімен оқушылардың қызығушылықтарын тудыратындай оқуға мүмкіндік беретін визуалды қор деп те атауға болады. Сабақты түсіндіру барысында мұғалім тақта алдында тұрып, бір мезетте мәтіндік, аудио, бейне құжаттарды DVD, CD-ROM және Интернет ресурстарын қолдана алады. Бұл кезде мұғалім қосымшаны іске қосу, CD-ROM, Web- түйін мазмұнын қарастыру, ақпарат сақтау, белгі жасау тышқанды ауыстыратын арнайы қалам арқылы жазулар жазу және т.б. әрекеттерді жеңіл орындай алады.

Интерактивті құралдарды сабаққа пайдаланғанда дидактикалық бірнеше мәселелерді шешуге көмектеседі :

- Пән бойынша базалық білімді меңгеру;

- Алған білімді жүйелеу;
- Өзін-өзі бақылау дағдыларын қалыптастыру;
- Жалпы оқуға деген ынтасын арттыру
- Оқушыларға оқу материалдарымен өздігінен жұмыс істегенде әдістемелік көмек беру.

Бұл технологияны оқу материалын хабарлау және оқушылардың ақпаратты меңгеруін ұйымдастыру арқылы, көзбен көру жадын іске қосқанда арта түсетін қабылдау мүмкіндіктерімен қамтамасыз ететін әдіс деп қарауға болады.

Оқушылардың көпшілігі естігенінің 5 % және көргенін 20% есте сақтайтыны белгілі. Аудио – және видеоақпаратты бір мезгілде қолдану есте сақтауды 40-50% дейін арттырады.

Қазіргі кезде сабаққа дайындалу барысында мұғалім сабақ мазмұны оқушылар үшін танымдылығы жағынан қызықты әрі жаңаша өтуі үшін өзінің бағалы уақытын қажетті материалды іздеу мен жүйелеуге жұмсайды. Ал жекелеген курс бойынша мәселелік – бағдарлы оқу бағдарламалары пакетінің болуы мұғалімге «мұғалім – оқушы» жүйесінде ақпаратты беруді, өңдеуді және қайталауды жаңаша ұйымдастыруына мүмкіндік береді. Бірақ, мұның барлығы жүзеге асуы үшін мұғалім компьютерлік оқыту технологиясы бойынша білімдер мен іскерліктерді игеруі қажет. Бұл дайындық дифференциалды болуы тиіс. Себебі, әрбір пән мұғалімдері үшін компьютерді оқыту үрдісінде пайдалану әр түрлі сипатқа ие.

Ғылым ғасырының табалдырығынан аттағалы тұрған қазіргі таңда компьютер өмірдің барлық саласына кеңінен енуде.

Елбасы атап көрсеткендей «Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте – мөте қажет» – жас ұрпаққа білім беру жолында ақпараттық технологияны оқу үрдісіне

оңтайландыру мен тиімділігін арттырудың маңызы зор.

Білім берудің ақпараттандыру процесі пән мұғалімдеріне жаңа ақпараттық технологияны жан-жақты пайдалану саласына үлкен талап қояды.

Іс тәжірибемде интерактивті құрылғылардың барлық мүмкіндіктерін пайдалана отырып, оқушылардың шығармашылық даралығын қалыптастыру үшін сабақта төмендегі іс-шаралардың қолданудың маңызының зор екенін байқадым.

- Оқушының дайындық деңгейін, ынтасын және қабылдау жылдамдығын ескеру арқылы жаңа материалдарды меңгеруге байланысты оқытуды ұйымдастыру және оқыту процесіне интерактивті құрылғылардың мүмкіндіктерін пайдалану

- Оқытудың жаңа әдістері мен формаларын (проблемалық, ұйымдастырушылық іс-әрекетін компьютерлік ойындар және т.б.) сабақта жиі қолдану.

- Проблемалық зерттеу, аналитикалық және модельдеу әдістерін қолдану арқылы классикалық әдістерді жетілдіру.

- Жаңа ақпараттық технология құралдарын (жаңа типті компьютерлер, телекоммуникация, виртуальды орта және мультимедия – технология, интерактивті құрылғылар) пайдалану арқылы оқу процесінің материалдық-техникалық базасын жетілдіру.

Сабақ материалы Power Point презентациясы немесе мәтіндік ақпарат түрінде беріледі. Сонымен қатар, материалдың құрамына кесте, диаграмма, сурет, басқарушы батырмалар, гиперсілтемелер, графиктер болады. Түсіндіру барысында мұғалім тақтаның алдында тұрып жасырулы ақпаратты және объектілерді көрсете алады және өзгертеді. Сабақтың соңында қолданылған материалды есте сақтап, қажет жағдайда қайталап қолдана алады. Интерактивтік тақтамен жұмыс істеу барысында жасалған файлдар бел-

гілі бір форматпен сақталады, сонымен қатар PDF форматында да сақтап, оқушыға электрондық пошта арқылы жіберуге болады. Мұғалім алдын – ала дайындаған сабақты оқушының білімін, біліктілігін, дағдысын бақылауға бағытталған тапсырмаларды орындауға береді. Сабақтың барысында тапсырманы орындау бойынша ауызша түсіндіру жүргізіледі, интерактивтік тақтаны пайдалану арқылы теориялық материал қайталанады. Қажетті жағдайда, оқытушы тақта арқылы мысал есепті шығаруды, графиктерді кұруды, құрал – саймандарды қолдануды көрсетіп түсіндіреді. Мұғалім оқушыны тақтаға шығарып, оған жеке тапсырма береді, оған қалғандардың көңіл бөлу үшін бағыт береді және бақылап отырады.

Мұғалім алдыңғы сабақта өтілген материалды ашып, өткен сабақты қайталай алады. Мұндай әдістеме сабақта екпінді түрде өткізуге мүмкіндік береді. Тақтада жұмыс істеген мұғалім мен оқушының орындаған іс-әрекеттерін есте сақтап келесі сабақта қолдануға болады.

Сонымен, интерактивтік тақта сабаққа қатысушылардың барлығының ойын бір ортаға жинақтап, қажет ақпаратты өңдеу арқылы жалпыланған ақпараттық біліктілікті қалыптастыратын тиімді құрал болып табылады. Алдын ала дайындалған оқу материалдары – презентациялар, мәтіндік, графикалық ақпараттық объектілер – сабақтың жақсы өтуін және барлық ақпарат түрлерін қолдануды қамтамасыз етеді. Сонымен, «Активті экран» кешенін қолдану арқылы оқыту үрдісінде жаңа дидактикалық мүмкіншіліктерді ашуға мүмкіндік береді.

Сабақта уақытты үнемдеу, демонстрациялық материалдар даярлау мақсатында интерактивті тақтаны пайдаланған тиімді. Интерактивті тақтаның үш режимінде де жұмыс жасауға болады.

Ақ тақта режимі – ең қарапайым ре-

жим. Ақ тақта режимін қолданғанда оны ақ бет қағазбен жұмыс жасағандай және тақырыпқа қажетті жерін белгілеулермен, негізгі ұғымдарын ерекшелеу үшін түрлі түсті қаламды қолдануға болады. Ақ беттің артына фон ретінде мазмұнды суретті пайдалануға болады. Тақтаның бұл қасиеті, мысалы географиядан, физика, биологиядан және т.б. пәндерден сабақ жүргізгенде ыңғайлы. Фон ретінде географиялық картаны, физикалық аспаптардың суреттерін алуға болады және сабақ барысында қажет болса картаға белгі салуға, жазуға мүмкіншілік бар.

Екінші режим – Office режимі. Бұл режим сабаққа қажетті дайындық жұмыстарын, яғни материалдар даярлауға ыңғайлы. Сабаққа дайындық жұмыстары Word мәтіндік редакторының, Excel электрондық кестесінің құжаттары, Power Point – презентациясы болуы мүмкін. Мысалы, Microsoft Word құралдарымен төрт түрлі мәтіндік тапсырмаларды қамтитын құжат әзірлеуге болады. Осы құжатта тапсырмаларды қайталап, жауаптарының дұрыс нұсқаларын немесе амалдардың дұрыс тізбегін көрсету керек. Қайталанған тапсырмаларды сурет салу панелінің «төртбұрыш» объектілерімен жасырамыз. Сабақта қажет кезде бұл құжатты интерактивті тақтаның Office режимінде ашу қажет. Бұл режим Microsoft Office-нің барлық мүмкіншілігін ұсынады. Сондай мүмкіншіліктерінің бірі – құрылған құжатқа мәтінді қосуға болады, яғни экраннан түсірілген суретпен емес құжатпен тікелей жұмыс жасаймыз. Сонымен, мұғалім оқушыны тестілік тапсырмаға жазбаша жауап беруге тақтаға шығарып, оқушының жауабын дұрыс жауаптарымен салыстыра алады («тік төртбұрыш» объектісін жылжыту немесе жою арқылы) және дайындалған материалды шаблон ретінде келесі сабақтарды пайдалану үшін сақтап қоюға болады.

Үшінші режим – тақтаның интерактивті режимдегі жұмысы.

Сабақтарды жүргізуде өткен материалды қайталау қажет, сондай жағдайда интерактивті тақтаның сілтеме жасауға арналған компонентін қолдануға болады. Бұл компонент арқылы Microsoft Office құралдары арқылы құрылған құжаттарға, графиктік редакторлардың немесе программалау ортасының көмегімен құрылған файлдарға, интернет беттеріне сілтемелерді ұйымдастыруға мүмкіншілік береді.

Прожектор және Шторка құралдары экранның белгілі бір кішігірім аумағын көрсетуге арналған. Прожектор құралы аудиторияның назарын бір объектіге аударуға арналған. Экран бетінде бір мезгілде бірнеше объектілер орналасқан болса, оның қажет объектісін ерекшелеп, қалғанын жауып қоюға арналған. Шторка экранның бір бөлігін жауып қоюға арналған (есеп шығаруда дұрыс жауаптарын, оқушыларға әзір белгісіз ақпаратты) және материалды оқу барысында мүмкіндігінше тақтаның қажет бөлігін көрсету.

Қазіргі уақытта «қоғамды ақпараттандыру», «білім беруді ақпараттандыру» деген сөз тіркестері біздің сөздік қорымызға еніп кетті. Олай болса, қоғамды ақпараттандыру дегеніміз не? Қоғамдық ақпараттандыру дегеніміз – ғылыми техникалық прогресс жетістіктерінің күнделікті тұрмысқа ауқымды енуінің нәтижесі, яғни адам өміріне іс-әрекеттің интеллектуалды түрлерінің жан-жақты әсер етуі мен ролінің жоғарылауына байланысты объективті процесс.

Ол оқыту мазмұны, әдісі мен ұйымдастыру түрлерінің өзгерісін тездетеді. Бұл процестегі негізгі мәселе білім берудің мазмұны мен мақсатын өзгерту болып табылады, ал оны технологиялық жағынан қамтамасыз ету – өндірістік мәселе.

Қоғамды индустрияландыру кезеңінде

білім беру жүйесі алдыңғы кезекте, маманданған сауатты тұтынушыларды дайындауға бағытталса, ал білім беруді ақпараттандыру жағдайында бұл мәселе білім берудің негізгі мақсатына ауысады. Мұндағы негізгі мақсат – оқушының қоршаған әлем жайында табиғи ғылыми болжамын қалыптастырумен жалпы ізгілікті адамгершілікке дайындау болып саналады.

Қазіргі заман мұғалімнен тек өз пәнінің терең білгірі болуы емес, тарихи танымдық, педагогикалық-психологиялық сауаттылық, саяси экономикалық білімділік және ақпараттық сауаттылық талап етілуде. Ол заман талабына сай білім беруде жаңалыққа жаны құмар, шығармашылықпен жұмыс істеп, оқу мен тәрбие ісіне еніп, оқытудың жаңа технологиясын шебер меңгерген жан болғанда ғана білігі мен білімі жоғары жетекші тұлға ретінде ұлағатты саналады.

Орта білім беру жүйесін ақпараттандырудың негізгі мақсаты оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру. Осы мақсатты орындау барысында оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыруда жаңа әдістерді қолдану қажеттілігі туындап отыр. ХХІ ғасырда ақпараттанған қоғам қажеттілігін қанағаттандыру үшін білім беру саласында төмендегідей міндеттерді шешу көзделіп отыр: компьютерлік техниканы, интернет, компьютерлік желі, электрондық және телекоммуникациялық құралдарды, интерактивті құралдарды, электрондық оқулықтарды оқу үрдісіне тиімді пайдалану арқылы білім сапасын көтеру.

Еліміздегі саяси, әлеуметтік-экономикалық өзгерістерге сай білім беруді ақпараттандыру бағытында мектебімізде жүргізіліп жатқан жұмыстар ақпараттандырудың мемлекеттік бағдарламасына сәйкес жүзеге асырылуда.

ХХІ ғасыр – ақпарат ғасыры болғандықтан адамзатқа компьютерлік сау-

аттылық қажет. Бүгінгі таңда мектеп пәндерін компьютер, интерактивті құралдардың көмегімен оқыту нәтижелерін зерттеудегі ғылыми проблемаларды шешу ең басты орын алады. Бұған себеп оқыту процесінде туындайтын компьютерлендірудің педагогикалық-психологиялық жаңа проблемалары әлі толық шешілмегені.

Білім беру жүйесін ақпараттандыру білім беру үшін үлкен перспективалар ашады. Соңғы жылдары компьютерлік, телекоммуникациялық техника мен технологиялардың қоғам өміріндегі ролі мен орнында түбегейлі өзгерістер болды. Ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды игеру қазіргі заманда әрбір жеке тұлға оқу және жазу қабілеті сияқты сапалармен бірге қатарға және әрбір адам үшін қажетті шартқа айналды.

Әрбір елдің технологиялық даму дәрежесіне оның экономикалық қуаты мен халқының тұрмыс деңгейі ғана емес, сол елдің әлемдік қоғамдастықта алатын орны, басқа елдермен экономикалық және саяси ықпалдасу мүмкіндіктері, сондай – ақ ұлттық қауіпсіздік мәселелерін шешуіне байланысты. Сонымен қатар, әлдебір елде қазіргі технологияның дамуы мен қолдануының деңгейі оның материалдық базасының дамуымен қатар емес, негізінен қоғамды парасаттандыру деңгейімен, оның жаңа білімді туындату, игеру және қолдана білу қабілетімен де анықталады.

Жедел дамып отырған ғылыми-техникалық прогресс қоғам өмірінің барлық салаларын ақпараттандырудың ғаламдық процесінің негізіне айналады. Ақпараттық-технологиялық дамуға және оның қарқынына экономиканың жағдайы, адамдардың тұрмыс деңгейі, ұлттық қауіпсіздік, бүкіл дүниежүзілік қауымдастықтағы мемлекеттің ролі тәуелді болады. Тұтас дүние қалыптастыру мен қоғамдастықтар, жеке адам мен бүкіл дү-

ниежүзілік қоғамдастықтың өмір сүруі үшін жаңа жағдайларды қамтамасыз етуде ақпараттық-телекоммуникациялық технологиялар маңызды роль атқарады.

Ғылым мен техниканың даму қарқыны оқу – ағарту саласының оқыту үрдісіне жаңа технологиялық әдістер оның ішінде интерактивті құралдарды кең көлемде қолдануды қажет етеді.

Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретінде қалыптасуы орта білім беру жүйесінің дамуымен тығыз байланысты. Қай халықтың, қай ұлттың болсын толығып өсуіне, рухани әрі мәдени дамуына басты ықпал жасайтын тірегі де, түп қазығыда – мектеп.

Мектептердің білім деңгейін көтеру және онда интерактивті құралдарды пайдалану арқылы оқу-тәрбие процесін тиісті деңгейге көтеру, мектеп ұстаздарының, басшыларының, педагогикалық ұжымның жүйелі басшылыққа алған бағыты деп есептейміз. Интерактивті құралдарды қолдану негізінде мектепте жаратылыстану бағытының пәндерін оқыту сапасын арттырып, білім беруді ақпараттандыру жүйелі түрде іске асады деуге болады.

Мектепті ақпараттандыруға осылай мемлекет тарапынан үлкен экономикалық қолдау көрсетіліп, оны оқыту, үйрету мәселесі бүкіл халықтық деңгейге көтерілсе ғана біздің еліміз өндірістің жоғары психологиясын меңгерген дүниежүзілік бәсекеге төтеп беретін, өндіріс өнімдерін өндіре алатын алдыңғы қатарлы мемлекетке айналады. Ол дәрежеге жетуге қажетті білім алуына біздің жас ұрпақтың қабілетінің жететініне сенім мол.

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп, Ел басы атап көрсеткендей жас ұрпаққа білім беру жолында ақпараттық технологияны оқу үрдісінде оңтайландыру мен тиімділігін арттырудың маңызы зор.

Компьютер және интерактивті құралдар арқылы жасалып жатқан оқыту процесі оқушының жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстармен заңдылықтарды табуға итеріп, нәтижесінде – өздерінің кәсіби потенциалдарының қалыптасуына жол ашу керек. Бүгінгі таңдағы ақпараттық қоғам аймағында, оқушылардың ойлау қабілетін қалыптастыратын және компьютерлік оқыту ісін дамытатын жалпы заңдылықтардан тарайтын педагогикалық технологияларды ғана тиімді деп санауға болады.

Оқушылардың интерактивті құралдар көмегімен қалыптасатын және жүзеге асырылатын ойлау қабілеті бұрынғы технологиялар арқылы берілетін ойлау жүйесінен өзгеше болатындықтан, тек ойлау қабілеті түсінігі ғана емес, қабылдау, есте сақтау жоғарғы деңгейде болады.

Интерактивті құралдардың келесі ерекшеліктерін атап өтуге болады:

1.Бормен тақтаға жазылған кескінді интерактивті тақтадағы түрлі – түсті айқын, ұқыпты кескінмен салыстыруға болмайды.

2.Тақта мен бордың көмегімен әр түрлі қосымшалары бар жұмысты түсіндіру қиын әрі мүмкін емес.

3.Слайдтарда, флипчартта қателер жіберілсе, тез арада түзетуге болады.

4.Сабақта ACTIVote тестілеу жүйесі арқылы тест алу мүмкіндігін қолдануға болады.

5.ACTIVwand указкасының көмегімен тақтаның жоғарғы бөлігіне кішкентайларға да қол жеткізуге мүмкіндік береді.

6.Сабақта көрнекілікті қолдану деңгейі артады.

7.Сабақтың өнімділігі артады.

8.Оқушылардың білім деңгейіне оң әсер етеді.

Біз бейбіт елде, мемлекеттік білімді жетілдіруге аса мән берген елде тұрамыз. Жалпы білім берудің мақсаты – те-

рең білімнің, кәсіби дағдылардың негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін-өзі дамытуға адамгершілік тұрғысынан жауапты шешімдерді қабылдауға қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру, яғни жеке тұлғаны қалыптастыруға негізделген, ақпаратты технологияны терең меңгерген, жылдам өзгеріп жататын бүгінгі заманға лайықты, жаңашыл тұлғаны қалыптастыру.

Бәсекеге қабілетті болу тікелей білімге байланысты. Біз жаңа технологияға, жаңа өркениетті дамуға байланысты басқа өркенді елдердің көптен бері пайдаланып келе жатқан нитерактивті құралдарды қолданып отырмыз. Бұл – біздің Қазақстанның алға қарай жылжуының нышаны болып табылады. Ғылыми білім беруде интерактивті тақтаның мүмкіндігі мол. Интерактивті құралдарды қолдану арқылы оқушы білім кеңістігіне еркін бойлай алады.

Жаратылыстану – ғылыми білім беруде интерактивті құралдарды қолданудың білімді игертуде оқушыларға берері көп. Интерактивті құрылғылардың Қызылорда облысының мектептеріне келуі білім алушылардың білімін жетілдіруіне көп мүмкіндік туғызып отыр.

Оқу процесінде, оның ішінде практикалық сабақтарда интерактивті құралдарды қолдану мұғалімнің жеке тәжірибесіне, шығармашылық ізденісіне байланысты. Интерактивті құралдар оқыту формасын ұйымдастыруды түрлендіруге, дәстүрлі оқыту әдістеріне жаңа элементтер енгізуге мүмкіншіліктер жасайды. Бұл оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады. Қорытындылай келе интерактивті құралдарды орынды қолдану оқыту сапасын жетілдіруге көмектеседі.

УДК 373.1.02:372.8
ГРНТИ 14.25.09

ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКИЕ ПРИЁМЫ В БАСКЕТБОЛЕ СТАРШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Андатпа

Бұл мақала жоғары сынып оқушыларына арналған баскетболдағы техникалық және тактикалық әдістерге шолу. Мақалада ойынның негізгі аспектілері, соның ішінде экрандарды орнату, қорғау, допты бөлу, ату, ойынды оқу, топтық жұмыс және өзін-өзі тәрбиелеу мен кондицияның маңыздылығы туралы егжей-тегжейлі қарастырылған. Оқырмандар баскетбол алаңында табысты әрі сенімді болуға көмектесетін құнды білім алады.

Аннотация

Данная статья представляет собой обзор технико-тактических приемов в баскетболе, предназначенных для старших школьников. В статье подробно рассматриваются ключевые аспекты игры, включая постановку заслонов, работу в защите, распределение мяча, работу над бросками, чтение игры, взаимодействие в команде, а также важность самодисциплины и физической подготовки. Читатели получают ценные знания, которые помогут им стать более успешными и уверенными на баскетбольной площадке.

Annotation

The article is an overview of technical and tactical techniques in basketball intended for high school students. The article goes into detail on key aspects of the game, including setting screens, defending, ball distribution, shooting, understanding the game, teamwork rules, and the importance of self-discipline. Readers will gain valuable knowledge that will help them become more successful and confident on the basketball court.

Цель данной статьи - предоставить старшим школьникам, занимающимся баскетболом, подробную информацию о технико-тактических приемах, которые помогут им улучшить свои навыки в этой командной игре. Эта статья должна стать практическим руководством, охватывающим следующие основные задачи:

Актуальность темы трудно переоценить, учитывая несколько важных аспектов:

1. Здоровый образ жизни: Все больше старших школьников и их родителей признают важность активного образа

Ясменко Р.А.,
педагог-эксперт,
учитель физической
культуры,
общеобразовательная
школа № 23
им. М.Козыбаева,
г. Костанай

Негізгі сөздер: баскетбол, тактика, тәсілдер, жоғары сынып оқушылары.

Ключевые слова: баскетбол, тактика, приёмы, старшеклассники.

Keywords: basketball, tactics, techniques, high school students.

жизни и физической активности. Баскетбол представляет собой прекрасную возможность для молодежи развивать физическую активность и заботиться о своем здоровье.

2. Командная работа: Баскетбол учит важности сотрудничества и командной работы. Эти навыки будут полезны как в спорте, так и в жизни в целом.

3. Популярность: Баскетбол остается одним из самых популярных видов спорта во многих странах. Знание технико-тактических приемов помогает старшеклассникам успешно выступать на соревнованиях и получать удовольствие от игры.

4. Спортивные амбиции: Многие школьники мечтают о карьере в профессиональном баскетболе. Понимание технико-тактических аспектов игры является ключевым элементом для достижения этой цели.

Итак, данная тема актуальна, так как она поднимает важные вопросы здоровья, командной работы и личного развития старших школьников через баскетбол и предоставляет им необходимые знания и навыки для достижения успеха в этой популярной спортивной дисциплине.

Баскетбол - это командная игра, в которой каждая команда стремится забросить мяч в корзину соперника и не допустить попадания мяча в свою корзину. Для этого необходимо овладеть определенными технико-тактическими приемами. Правильное использование тактики и техники может сделать команду более успешной на площадке. В этой статье мы рассмотрим несколько ключевых технико-тактических приемов, которые помогут баскетболистам добиваться успеха.

Технические приёмы - это действия, которые выполняются с мячом или без мяча. К техническим приёмам в баскетболе относятся:

- Ловля мяча: мяч ловится руками, как снизу, так и сверху.
- Ведение мяча: мяч перемещается по площадке с помощью рук.

- Передача мяча: мяч передаётся партнёру по команде.

- Бросок мяча: мяч бросается в корзину соперника.

Тактические приёмы - это действия, которые выполняются с целью достижения победы в игре. К тактическим приёмам в баскетболе относятся:

- Атака: действия команды, направленные на то, чтобы забросить мяч в корзину соперника.

- Защита: действия команды, направленные на то, чтобы не допустить попадания мяча в свою корзину.

Атакующие приёмы включают в себя:

- Выход на свободное место: игрок выходит на свободное место для броска или передачи.

- Пересечение: два игрока меняются местами, чтобы создать свободное место для броска или передачи.

- Заслоны: игроки создают препятствие для соперника, чтобы помочь партнёру выйти на свободное место.

- Позиционная атака: команда занимает определённые позиции на площадке, чтобы создать условия для броска или передачи.

Защитные приёмы включают в себя:

- Персональная защита: игрок опекает одного из игроков соперника.

- Зонная защита: игроки защищают определённые зоны на площадке.

- Переключение: игроки меняются местами, чтобы закрыть свободное место.

- Подстраховка: игроки помогают партнёру, который опекает соперника.

Владение технико-тактическими приёмами является основой успешной игры в баскетбол. Чем лучше игрок владеет этими приёмами, тем эффективнее он может играть в нападении и защите. Совершенствование технико-тактических навыков требует регулярных тренировок. Игрок должен тренироваться как с мячом, так и без мяча. Тренировки должны быть направлены на развитие всех

основных технических приёмов. В настоящее время в баскетболе используется большое количество различных технико-тактических приёмов. Игроки постоянно совершенствуют свои навыки, чтобы быть более эффективными на площадке.

Далее рассмотрим подробное описание технико-тактических приёмов, как с мячом и так и без мяча:

1. Движение без мяча: Один из основных аспектов в баскетболе - это умение двигаться без мяча. Эффективные движения и офф-бол (без мяча) приемы позволяют создавать места для бросков и передач. Понимание, когда и как выходить на позиции, а также использование скринов (заслонов) для создания свободных зон, является важным элементом тактики.

2. Передачи: Передачи в баскетболе могут иметь разную длину и направление. Умение выбрать правильный тип передачи в зависимости от ситуации и уровня защиты соперника - важный навык. Это может быть длинная передача, короткая передача, алллей-уп (наброс), или перекидная передача. Понимание, как создавать пассивные линии, и коммуникация с партнерами на площадке играют огромную роль в тактике передач.

3. Защита: Защитные приемы также играют важную роль в баскетболе. Они включают в себя правильную позицию тела, блокировку бросков, перехват мяча и подбора мяча. Важно понимать, как правильно защищаться против различных типов атак соперников и как уменьшить их эффективность.

4. Работа под щитами: Под щитами подразумевается атака под корзиной соперника. Тактика игры под щитами требует знания, как выбрать позицию под корзиной, использовать финты и движения, чтобы обойти защиту, и забивать легкие очки, а также использовать сопротивление защитника, чтобы пробить штрафные.

5. Игра в контратаке: Быстрая игра в контратаке может стать оружием, особенно

если команда обладает быстрыми и ловкими игроками. Понимание, когда и как быстро двигаться к корзине соперника и как создать численное преимущество на контратаке, может быть ключом к успеху.

6. Игра в атаке "один на один": В некоторых ситуациях игра "один на один" может стать решающей. Это включает в себя умение обходить защитника и забивать очки или создавать моменты для передач своим партнерам. Игроки должны развивать навыки дриблинга и финта, чтобы стать эффективными в "один на один"-ситуациях.

7. Использование двух и трехочковых бросков: В современном баскетболе трехочковые броски стали ключевым элементом тактики. Игроки должны быть способными точно бросать трехочковые броски и понимать, когда это нужно делать, чтобы давать команде преимущество. Но не стоит забывать, что двухочковые броски - основа игры в баскетбол и являются быстрым способом набора очков. И значит, что развитие точности двухочковых бросков нужно ставить на первое место в обучении младших и старших школьников.

В завершение стоит отметить, что баскетбол - это спорт, который сочетает в себе физическую силу, выносливость и интеллектуальные способности. Эффективное применение технико-тактических приемов играет важную роль в достижении успеха на баскетбольной площадке, и игроки, которые посвящают время и усилия своей подготовке, обычно добиваются наилучших результатов.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Демин Г. Основы баскетбола. - с. 7-15.
2. Заводская Н. Баскетбол. Теория и методика обучения. - с. 32-40.
3. Чаадаев М. Техника и тактика игры в баскетбол. Учебное пособие. - с. 164-178.
4. Петров А. Баскетбол. Техническая и тактическая подготовка. - с. 83-91.

УДК 373.1
ГРНТИ 14.25.01

ОПЫТ СОЗДАНИЯ УЧЕБНО-РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ В ЛИЦЕЙСКИХ КЛАССАХ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Андатпа

Оқу-дамыту ортасы оқушылардың танымдық іс-әрекеттің Мета-пәндік деңгейіне көтерілуіне ықпал етеді, балалардың шығармашылық бейімділігі мен жасырын қабілеттерін жүзеге асырады; білімнің жоғары деңгейін және оларға деген тұрақты қызығушылықты, сондай-ақ оқытудың жаңа жағдайларына сәтті бейімделуді, атап айтқанда, негізгі мектепке сенімді көшуді қамтамасыз ете алады. Оқу-дамыту ортасын құрудың маңызды шарты-әр оқушының өз жұмысын үнемі бағалай білу қабілетін қалыптастыру.

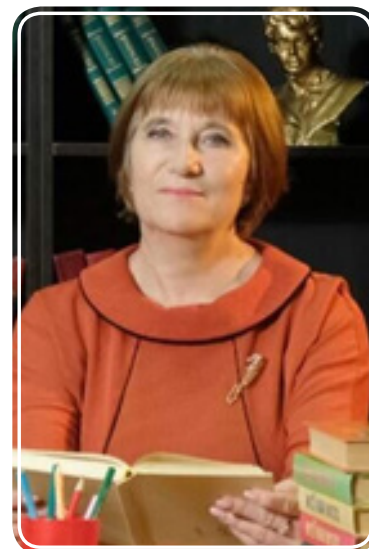
Аннотация

Учебно-развивающая среда способствует продвижению учащихся на метапредметный уровень познавательной деятельности, реализовывает творческие задатки и скрытые способности детей; может обеспечить более высокий уровень знаний и постоянный интерес к ним, а также – успешную адаптацию к новым условиям обучения, в частности более уверенный переход в основную школу. Важным условием создания учебно-развивающей среды является формирование умения у каждого ученика регулярно оценивать свой труд.

Annotation.

The educational environment contributes to the advancement of students to a meta-subject level of cognitive activity, develops creative goals and inner abilities of students; can provide a higher level of knowledge and constant interest in it, as well as successful adaptation to new conditions of study, in particular, a more confident transition to the main school. An important condition for creating an educational environment is the formation of the ability of each student to regularly evaluate his own performance.

Создание учебно-развивающей среды в лицейских классах начальной школы является важным аспектом образовательного процесса. Такая среда способствует продвижению учащихся на метапредметный уровень по-

Железнякова М.И.,
педагог-исследователь,
учитель начальных классов,
школа-лицей № 2,
г. Костанай

Негізгі сөздер: оқу-дамыту ортасы, шығармашылық қабілеттері, оқу-дамыту ортасын құру шарттары, өнімділік.

Ключевые слова: учебно-развивающая среда, творческие способности, условия создания учебно-развивающей среды, продуктивность.

Keywords: educational and developing environment, creative abilities, conditions for educational and developing environment, productivity.

знавательной деятельности, реализовывает творческие задатки и скрытые способности детей; может обеспечить более высокий уровень знаний и постоянный интерес к ним, а также – успешную адаптацию к новым условиям обучения, в частности более уверенный переход в основную школу.

За основу своей педагогической деятельности я принимаю принцип И. Г. Песталлоцци: «Мои ученики будут узнавать новое не от меня, они будут открывать это новое сами. Моя главная задача – помочь им раскрыться, развить собственные идеи» [1]. Педагог должен научить ребенка учиться, а тем самым овладеть универсальными учебными действиями, которые формируют фундаментальное ядро образования. Ведь именно в действии порождается знание. «Всякая школа, прежде всего, должна показать человеку то, что в нем есть самого драгоценного, заставив его познать себя частицей бессмертного и живым органом мирового, духовного развития человечества» [2]. Ориентируясь на современные требования к процессу обучения, часто задумываюсь о том, как построить урок так, чтобы каждый ребёнок продвинулся в развитии. Конечно, все уроки вносят свою частичку в развитие ребёнка и могут стать очередным шагом вперед. Хороший развивающий урок – это то время, когда ученик познаёт себя, делает открытия, ищет верные решения, сомневается, радуется, это небольшой, но важный отрезок его жизни.

Известное выражение В. Давыдова: «Плохой учитель преподносит истину, хороший – учит ее находить» [3] побуждает к поиску точек роста для каждого ученика и анализу урока с позиций личностного развития. Почти десятилетний опыт работы в лицейских классах помогает определить общий алгоритм создания учебно-развивающей среды на уроках, который, на мой взгляд, включает несколько аспектов.

Во-первых, важно создать на уроке ком-

фортную учебную среду для каждого ребенка, атмосферу взаимного уважения и доверия в классе. Ученики должны чувствовать себя комфортно и свободно, выражать свои мысли и идеи. Такая атмосфера способствует развитию творческого мышления и самовыражения учеников.

Всегда помню мысль Ш. Амонашвили о том, что «Урок – это лестница восхождения души и духовности растущего человека» [4]. Уроки в лицейском классе не могут быть хорошей накатанной гладкой дорогой, где каждый следующий отрезок плавно вытекает из предыдущего. Каждый новый урок – это новое, неожиданное. Планируя урок, обязательно надо предусмотреть «точки удивления», альтернативного мнения. Чем разнообразнее структура урока, тем эффективнее дети включаются в учебную деятельность, и тем она результативнее. «Ваш урок должен быть подарком для ребенка: «У меня есть для тебя что-то очень интересное. И для тебя тоже!» Каждому должно что-то достаться во время вашего урока. Не ищите науку в педагогике. В ней нет ни одного объективного закона. Лучшая ваша наука — присесть на корточки рядом с учеником и попросить тихонько прошептать вам на ухо ответ на вопрос, который вы задали всему классу и каждому ребенку одновременно» [4].

Во-вторых, важно создать условия для самостоятельной работы учеников. Для этого можно использовать различные методы и приемы, такие, как постановка проблемных вопросов, индивидуальные и дифференцированные задания, групповая, парная работа, решение исследовательских задач и т. д. Это развивает у учеников навыки самоорганизации, самоконтроля и самостоятельного мышления.

В-третьих, использование разнообразных образовательных материалов и технологий. Например, можно использовать интерактивную доску, различные образовательные платформы, аудио- и видеоматериалы и другие

цифровые инструменты обучения. Это помогает сделать учебный процесс более интересным и познавательным для учеников. В-четвертых, надо организовать систему взаимодействия между учениками и учителем. Учитель должен быть готов к индивидуальной работе с каждым учеником, помогать ему в решении задач, поддерживать его интерес к учебе. Также создать условия для сотрудничества и взаимопомощи между самими учениками.

Уверена, что у каждого учителя, моделирующего учебно-развивающую среду урока, есть свои «секреты». Вот некоторые «секреты», позволяющие мне связать фрагменты урока в начальной школе в единую сеть, обеспечив его логическую стройность и создать развивающую среду для учащихся.

1) В любом обучающем или управляющем действии стараюсь предоставлять ученику право выбора:

- взаимопрос: в течение 3-5 мин. ученики опрашивают друг друга по основным вопросам пройденной темы, повторяют ее;
- предоставляю ребенку возможности (без указания причин) сообщить о неготовности показать свои знания в настоящий момент и ответить позже по мере его готовности,
- использую на уроках разноуровневые задания: из множества заданий ученик выбирает тот уровень сложности, на который способен "замахнуться", отслеживая таким образом уровень своей компетентности.

2) На уроках стараюсь не только давать знания, но и показывать источники получения знаний и их границы, сталкивать ученика с проблемами, решения которых лежат за пределами изучаемого курса.

Например, на уроке естествознания во 2 классе при изучении темы "Вода" рассказываю историю:

«Однажды в одной африканской школе ребята читали рассказ об удивительной стране, в которой люди ходят по воде! И са-

мое интересное, что это был правдивый рассказ!».

А теперь посмотрите в окно! Разве мы с вами не ходим по воде? (дело происходит зимой, за окном – снег).

Мы так привыкли к воде, что не замечаем, а часто и не знаем её удивительных свойств.

3) Большое внимание уделяю работе с текстом. Часто использую прием «Инсерт», учу составлять толстые и тонкие вопросы по тексту. Обращаю при этом внимание на правильное построение вопросов, выявление самых интересных, сложных, важных, оригинальных. Ребятам очень нравится взаимопрос по составленным вопросам. Вопросы, рожденные на уроке, могут стать темой научного проекта учащихся.

4) Освоение учениками знаний, умений и навыков проходит преимущественно в форме активной деятельности:

- изучение новой темы при работе в группах и парах и представление изученной информации в разных техниках (карточки устного сообщения, пазлы, постеры, пиктограммы, алгоритмы, опорные схемы и т.д.)
- Причем, группы могут получать как одно и то же, так и разные, но работающие на общий результат, задания.

5) Приучаю учащихся к соблюдению временных промежутков при выполнении заданий.

Высокий темп урока способствует тому, что каждый ученик должен во время урока быть собранным, внимательным, мотивированным на быстрый и четкий ответ.

6) Применение заданий вида «Лови ошибку», когда при объяснении материала намеренно допускаются ошибки, позволяет научить школьников мгновенно пресекать ошибки условным знаком (жестом) или пояснением, проявить свою собранность и заинтересованность в изучении нового материала.

7) Учебно-развивающую среду помогают создать и разнообразные творческие зада-

ния:

- Вопросы, требующие неоднозначного ответа: «Что вы можете рассказать о слове «пальто»», «Найди лишнее: тетрадь, пенал, карандаш, краски».
- Театрализация, т.е. разыгрывание сценок на предложенную тему.
- Игры "Да" и "Нет", «Верно-неверно» и др.

Еще одним важным условием создания учебно-развивающей среды является формирование умения у каждого ученика регулярно оценивать свой труд.

На каждом уроке с этой целью используются приемы самооценивания, взаимооценивания, критериального оценивания, что позволяет ученику самому увидеть его достижения и оценить свою результативность проделанной работы.

Дополнительные возможности для развития интеллектуального потенциала учащихся в лицейском классе созданы на занятиях вариативных курсов «Математические ступени», «Развитие интеллектуальных способностей», «Развитие функциональной грамотности», где у учащихся формируется способность анализировать, синтезировать, обобщать и принимать решения, что позволит им в дальнейшем успешно решать различные проблемы и принимать самостоятельные решения, становиться творческими и мыслящими личностями.

Учебная работа интегрируется с насыщенной внеурочной деятельностью учащихся. Лицейсты имеют большой выбор кружков и секций дополнительного образования как в школе, так и за ее пределами. Практически все учащиеся класса посещают различные кружки, секции, музыкальную и художественную школы, ансамбль танца «Карнавал», школьную вокальную студию «Солнышко». Ребята добиваются высоких результатов в спорте (1 место в областном и городском шахматных турнирах, победитель Кубка Казахстана по классическим шахма-

там среди детей 8-10 лет, 2 место в республиканском турнире по кудо, обладатель титула "Лучший спортсмен области" в своей возрастной категории и др.), творчестве (победитель городского конкурса чтецов произведений на казахском языке, дипломанты городских конкурсов творческих поделок и рисунков).

Таким образом создается "открытая" образовательная среда для учащихся, которая не ограничивается только рамками учебного заведения, а предполагает реализацию таких принципов, как доступность знаний, свобода перемещения, возможность выбора, самообразование.

Открытость предполагает продуктивное взаимодействие с социальной средой, которое готовит к жизни в открытом обществе и создает ситуации принятия личных, собственных решений, что способствует формированию личной компетентности и предметной успешности каждого лицеиста.

ЛИТЕРАТУРА:

- 1.Источник: <https://www.ya-roditel.ru/professionals/pedagogika/pedagogicheskie-idei-ioganna-genrikha-pestalotstsi/> (дата обращения: 10.07.2023 г.).
- 2.Источник: <https://mamsila.ru/post/guman-naya-pedagogika-v-12-citatah-shalvy-amonashvili> (дата обращения: 10.07.2023 г.).
- 3.Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения: опыт теоретического и экспериментального психологического исследования. М.: Педагогика, 1986.
- 4.Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике. М: Издательский дом Шалвы Амонашвили, 1995.
- 5.Далингер В.А. Ученик – субъект личностно-ориентированного образования // Международный журнал экспериментального образования. – 2017. – № 3-2. – С. 198-200. URL: <https://expeducation.ru/ru/article/view?id=11294> (дата обращения: 10.07.2023 г.).

УДК 373.1.02:372.8
ГРНТИ 14.25.09

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧАЩИХСЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Аңдатпа

Мұғалімнің міндеті-баланы өзінің өмірлік жобаларын жоспарлауға және сәтті жүзеге асыруға үйрету. Мұғалімнің көзқарасы бойынша жоба-бұл белгілі бір жағдайда қарастырылған кезде осы мәселеден туындайтын мәселелерді шешу арқылы мәселені шешудің жолын табуға бағытталған іс-әрекетке мүмкіндік беретін дидактикалық құрал. Жобалық жұмыс проблемасы бар жағдайдан осы мәселені шешетін жағдайға көшу немесе оны шешудің жолдарын табу қажеттілігімен байланысты. Төменгі сыныптардағы жобалар қиын, өйткені балалар дизайн үшін әлі кішкентай. Бірақ бұл мүмкін.

Аннотация

Задача учителя – научить ребёнка планировать и успешно реализовывать свои жизненные проекты. Проект с точки зрения учителя – это дидактическое средство, позволяющее целенаправленную деятельность по нахождению способа решения проблемы путем решения задач, вытекающих из этой проблемы при рассмотрении ее в определенной ситуации. Проектная работа связана с тем, что возникает потребность перейти из ситуации, где есть проблема, в ситуацию, где я решу эту проблему или найду способы её решения. Проекты в младших классах – это трудно, так как дети еще слишком малы для проектирования. Но все-таки это возможно.

Annotation

The teacher's goal is to teach the student to plan and successfully implement his life projects. A project from a teacher's point of view is a didactic tool that allows to solve a problem when considering it in a certain situation. The project work is related to the fact that there is a need to move from a situation where there is a problem to a situation where this problem will be solved. Projects in primary school are difficult, as students are still too small to design, but it is possible.

Божко И.В.,

учитель
начальных классов,
школа-лицей имени Абая,
г. Житикара,
Костанайская область

Негізгі сөздер: бастауыш мектеп, жобалау, жоба, дидактикалық құрал, мәселені шешу.

Ключевые слова: начальная школа, проектирование, проект, дидактическое средство, решение проблемы.

Keywords: primary school, design, project, didactic means, problem solving.

Проектное обучение поощряет и усиливает истинное учение со стороны учеников, расширяет сферу субъективности в процессе самоопределения, творчества и конкретного участия.

В. Гузеев

Вся наша жизнь - череда различных проектов.

Успех в современном мире во многом определяется способностью человека организовать свою жизнь как проект: определить дальнюю и ближайшую перспективу, найти и привлечь необходимые ресурсы, наметить план действий и, осуществив его, оценить, удалось ли достичь поставленных целей. Задача учителя – научить ребёнка планировать и успешно реализовывать свои жизненные проекты. Важным становится воспитание свободной личности, формирование у детей способности самостоятельно мыслить, добывать и применять знания, тщательно обдумывать принимаемые решения, планировать действия, сотрудничать в группах, быть открытыми для новых контактов и культурных связей.

Проекты в младших классах – это трудно, это проблематично, т.к. дети еще слишком малы для проектирования. Но все-таки это возможно.

Практика проведения учебных исследований может рассматриваться как особое направление внеклассной или внешкольной работы, тесно связанное с основным учебным процессом и ориентированное на развитие исследовательской, творческой активности детей, а также на углубление и закрепление имеющихся у них знаний, умений и навыков. Эта работа может иметь и локальный, и фронтальный характер, ее можно проводить индивидуально и с большой группой детей.

Проект с точки зрения учащегося – это возможность делать что-то интересное самостоятельно, в группе или самому, максимально используя свои возможности; – де-

ятельность, позволяющая проявить себя, попробовать свои силы, приложить свои знания, принести пользу и показать публично достигнутый результат; – деятельность, направленная на решение интересной проблемы, когда результат носит практический характер, имеет важное прикладное значение и, что весьма важно, интересен и значим для самих открывателей.

Проект с точки зрения учителя – это дидактическое средство, позволяющее обучать проектированию, т.е. целенаправленной деятельности по нахождению способа решения проблемы путем решения задач, вытекающих из этой проблемы при рассмотрении ее в определенной ситуации.

Для развития интеллектуального и творческого потенциала каждого ребёнка нужно использовать новые образовательные педагогические и информационные технологии, тем самым вовлекая каждого ученика в активный познавательный процесс.

Сегодня в школе есть все возможности для развития проектного мышления с помощью особого вида деятельности учащихся – проектной деятельности.

Проектом могут называть работу самого различного жанра: от обычного реферата и нестандартного выполнения стандартного задания (ответ по литературному чтению или по естествознанию) до действительно серьезного исследования с последующей защитой.

Вовлечение учащихся в проектную деятельность происходит постепенно.

Как показывает опыт проектной деятельности в школе, интерес к такой в значительной степени самостоятельной работе появляется в начальной школе. Проектная деятельность позволяет удовлетворить важные потребности школьников, учесть их психологические особенности.

Именно работа над проектом позволяет задумать и поставить оригинальный опыт или провести опрос среди одноклассников, проявить собственное творческое видение процесса и результата работы, создать проектный продукт, которым смогут воспользоваться другие.

Шаг за шагом.

Самым важным и на первых порах самым трудным является постановка цели своей работы, поэтому для тех, кто делает первые шаги в проектной деятельности, хорошим опытом является работа над учебным проектом.

Роль учителя здесь весьма значительна, хотя основную работу все же учащийся выполняет самостоятельно. Основная помощь взрослого необходима на этапе осмысления проблемы и постановки цели.

Необходимо помочь автору будущего проекта найти ответ на вопрос, зачем я собираюсь делать этот проект.

Ответив на этот вопрос, ученик определяет цель своей работы.

Затем возникает вопрос, что для этого следует сделать.

Решив его, ученик увидит задачи своей работы.

Следующий шаг – как это делать.

Поняв это, ученик выберет способы, которые будет использовать при создании проекта. Также необходимо заранее решить, чего ты хочешь добиться в итоге. Это поможет представить себе ожидаемый результат.

Только продумав все эти вопросы, можно приступать к работе.

Понятно, что ребенок, не имеющий опыта подобной работы, нуждается в помощи педагога именно в этот момент. Для формирования такого алгоритма проектной работы подходят небольшие проекты, которые можно предлагать ребятам уже с первого класса, кстати, проект – прекрасный способ проверки знаний учащихся.

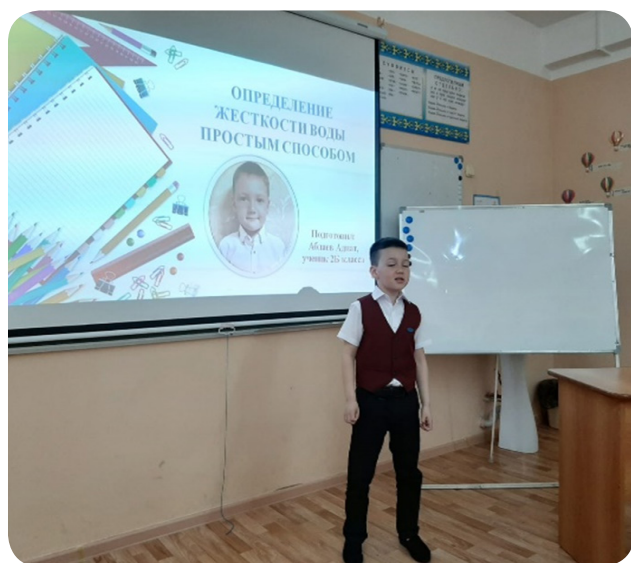
Начиная работу над проектом, взрослый здесь выступает в роли консультанта, источника информации, вдохновителя. Такое взаимодействие дает ребятам совершенно новый опыт общения с учителем, и это представляется очень важным.

Серьезные требования предъявляются к письменной части проекта.

Это и оформление титульного листа, и библиография, и размещение иллюстраций.

Замечательный опыт самопрезентации дает ребятам процедура защиты проекта. Она имеет свой строгий регламент – 7-10 минут на выступление и 3-5 минут – ответы на вопросы.

Автор должен подготовить аннотацию своего проекта, ознакомить с ней представителей жюри, позаботиться об оформлении аудитории, приготовить технику для демонстрации слайдов, видео- или аудиофрагментов, компьютерной презентации и т.п. Необходимо также пригласить зрителей, а может быть, заранее договориться, какие вопросы они зададут, чтобы выступление выглядело еще более убедительным.

На протяжении нескольких лет в нашей школе наблюдается, что проектная деятельность может научить детей умению:

- увидеть проблему и преобразовать ее в цель собственной деятельности;
- поставить стратегическую цель (отдаленную по времени, но значимую) и разбить ее на тактические шаги;
- оценить имеющиеся ресурсы, в том числе собственные силы и время, распределить их;
- добывать информацию, критически оценивать ее, ранжировать по значимости, ограничивать по объему, использовать различные источники;
- планировать свою работу;
- выполнив работу, оценить ее результат, сравнить его с тем, что было заявлено в качестве цели работы;

• увидеть допущенные ошибки и не допускать их в будущем.

Кроме того, проектная деятельность способствует:

- развитию адекватной самооценки, формированию позитивной Я-концепции (опыт интересной работы и публичной демонстрации ее результатов);
- развитию коммуникативной и информационной компетентности, других социальных навыков.

Проектную деятельность, пожалуй, можно рассматривать как один из немногих видов школьной работы, позволяющей преобразовать академические знания в реальный жизненный и даже житейский опыт учащихся.

Все выше сказанное подтолкнуло создать учебно-методический комплекс, в который вошли: программа, методическое пособие для учителя и рабочая тетрадь для ученика. Особенностью является реализация педагогической идеи, формирования у младших школьников умения учиться – самостоятельно добывать и систематизировать новые знания. Каждое занятие поможет детям шагать по ступенькам создания собственного проекта, познакомит с проектной технологией, с алгоритмом построения проекта и с правилами публичного выступления перед независимой аудиторией, расширить кругозор и обогатить их словарный запас новыми понятиями из мира проекта.

В заключение хочется отметить, что проектная работа связана с тем, что возникает потребность перейти из ситуации, где есть проблема, в ситуацию, где я решу эту проблему или найду способы её решения. Особенность состоит в том, что нет готовых рецептов. Когда нет известных средств для решения проблемы, запускается ситуация проектирования. Таким образом, в проектной работе основная задача - найти пути достижения цели.

УДК 373.2.02
ГРНТИ 14.23.09

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Андатпа

Балабақша үздіксіз экологиялық білім беру құрылымының бірінші кезеңі ретінде қызмет етеді, сондықтан мұғалімдердің алдында мектеп жасына дейінгі балаларды табиғат ресурстарын ұтымды пайдалануға үйрету міндеті тұр. Экологиялық оқыту балабақшада ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде де, күнделікті өмірде де жүзеге асырылады. Мектеп жасына дейінгі балалардың экологиялық тәрбиесі адамгершілік тәрбиесі ретінде қарастырылуы керек, өйткені адамгершілік сезімдер адамның қоршаған табиғат әлемімен қарым-қатынасының, табиғатты сақтауға деген ұмтылысының негізінде жатыр.

Аннотация

Детский сад служит первой ступенью структуры непрерывного экологического воспитания, поэтому перед педагогами стоит задача обучения дошкольников разумному использованию ресурсов природы. Экологическое обучение реализуется в детском саду как в организованной учебной деятельности, так и в повседневной жизни. Экологическое воспитание дошкольников следует рассматривать как нравственное воспитание, потому что гуманные чувства лежат в основе отношения человека к окружающему миру природы, стремления сберечь природу.

Annotation.

Kindergarten is the first stage of the structure of continuous environmental education, so teachers are faced with the task of teaching preschoolers how to use nature's resources wisely. Environmental education is implemented in kindergarten, both in organized educational activities and in everyday life. Environmental education of preschoolers should be considered as moral education, because humane feelings underlie a person's attitude to the surrounding natural world, the desire to preserve nature.

Мариниченко И.М.,

воспитатель,
ясли /сад «Алтын бесік»,
г. Караганда,

Сунко Н.В.

воспитатель,
ясли /сад «Алтын бесік»,
г. Караганда,

Негізгі сөздер: экологиялық мәдениет, тәрбие, мектепке дейінгі жас, адамгершілік.

Ключевые слова: экологическая культура, воспитание, дошкольный возраст, нравственность.

Keywords: ecological culture, education, preschool age, morality.

Мир, окружающий ребенка - это прежде всего мир природы с безграничным богатством явлений, с неисчерпаемой красотой. Здесь, в природе, вечный источник детского разума.

В.Сухомлинский

Удивительный мир природы. Он встречает ребенка тысячами загадок и тайн, морем запахов и звуков, заставляет останавливаться, прислушаться, присмотреться, задуматься. Детство – это время неиссякаемого развития ребенка, значительного углубления представлений об окружающей реальности, формирования отношений к природе. Первое отношение к природе складывается у малышек на основе эмоций, чувств, возникших в ходе созерцания ее красоты. Но одного эмоционального восприятия для формирования экологической культуры недостаточно. Поэтому необходимо соединить эти чувства детей со знаниями.

Детский сад служит первой ступенью структуры непрерывного экологического воспитания, поэтому перед педагогами стоит задача обучения дошкольников разумному использованию ресурсов природы. Воспитание бережного отношения к окружающей среде у детей с ранних лет начинается в семье и развивается в дошкольном возрасте в дошкольных учреждениях.

Дошкольный возраст – значимый этап в развитии природоохранной культуры человека. В этот отрезок времени закладывается источник индивидуальности, в том числе благоприятное отношение к природе. В этот период у ребенка зарождаются ценные чувства к окружающей реальности, развиваются источники нравственных убеждений, которые выражаются в общении дошкольника с природой, в понимании единства с ней. В результате этого очевидно установление у детей экологических знаний и правил сотрудничества с

природой, развитие сочувствия к ней, эффективность в суждении о некоторых природных ситуациях. При этом багаж знаний у дошкольников не является целью, а имеет огромное значение для развития эмоционально-нравственного и действенного отношения к миру.

Экологические знания – это сведения о взаимосвязи растений и животных со средой обитания, их приспособленности к ней, о человеке как части природы, о загрязнении окружающей среды. И чем больше будет знаний, умений, навыков у дошкольника, тем лучше будут сформированы основы экологической культуры личности.

Условия для создания экологического воспитания:

- наличие уголков живой и неживой природы в группе, экологического кабинета;
- создание внешних природных зон (сад, огород, экологическая тропа, зона отдыха, «птичья столовая»);
- взаимосвязь детского сада с родителями;
- использование исследовательской и природоохранной деятельности детей.

Экологическое обучение реализуется в детском саду как в организованной учебной деятельности, так и в повседневной жизни.

В «Типовой учебной программе дошкольного воспитания и обучения» воспитание у дошкольников любви и бережного отношения к природе предусмотрено в содержании образовательной области «Познания» разделом «Естествознания». Программа выделяет задачи: формирование представления в области естествознания, знания о живой и неживой природе, познавательные интересы и творческое воображение; формировать знания о роли человека в сохранении природы; знакомить с простейшими правилами поведения в природе; прививать эстетический вкус,

расширять кругозор детей; воспитывать бережное отношение к объектам живой и неживой природы.

Воспитание бережного и заботливого отношения к природе возможно тогда, когда дети будут располагать хотя бы элементарными способами выращивания растений, ухода за животными, научатся наблюдать природу, видеть ее красоту. На этой основе формируется любовь детей к природе, родному краю, Родине. Рассказывая о мире природы детям, мы открываем перед ними сказочный мир растений и животных, учим любить и внимательно относиться к ним. Воспитательное значение природы трудно переоценить. Общение с природой положительно влияет на ребенка, делает его добрее, мягче, будит в нем лучшие чувства и качества. Этому также способствуют уголки природы, природные зоны, экологические тропы. Как же сформировать у дошкольников гуманное отношение к природе? Прежде всего через взаимодействие ребенка с миром природы. Этому способствуют следующие методы и приемы:

- Наблюдения за животными, растениями и явлениями природы.
- Чтение художественной литературы.
- Беседы и рассказы воспитателя о природе.
- Экскурсии.
- Рассматривание картин и иллюстраций о природе, временах года.
- Изобразительная деятельность на экологическую тематику.
- Труд в уголке природы и на участке детского сада.
- Ознакомление с трудом взрослых в природе.
- Дидактические и экологические игры.
- Опыты и поисковую деятельность.
- Экологические опыты и праздники.

Дошкольный возраст является первым этапом экологического образования, по-

тому что в это время в ребенке закладываются индивидуальные основы личности, положительные позиции к вселенной, окружающему миру. Дошкольник начинает осознанно видеть и оценивать окружающий мир, формировать экологические суждения, которые необходимы ему для оценивания своей позиции к природе, сочувствия ей. Учится безошибочно вести себя в природе, начинает ощущать и понимать, что хорошо, а что – плохо.

Специфика экологического обучения заключается в использовании показа примера взрослых. Поэтому педагоги должны принимать во внимание это сами, но и существенное внимание предоставлять работе с родителями. Здесь используется взаимосвязь с семьей воспитанников. Взрослые должны понимать, что нельзя требовать от ребенка свершения какого-либо образа действий, если сами не всегда правильно поступают. Непросто доказать дошкольникам, что надо охранять природу, если родители этого не делают. Но прави-

ла, предлагаемые в дошкольном учреждении и дома, могут вызвать у них неуверенность, огорчение или даже враждебность. Необходимо проанализировать результаты и принять альтернативу важных правил, норм поведения и запретов. Развивать в дошкольниках позитивное отношение к природе возможно лишь тогда, когда сами родители отличаются образованностью, умением правильно вести себя в природе. Воздействие воспитания детей определено тем, в какой степени экологические показатели используются взрослыми как жизненно обязательные. Большое воздействие на развитие детей определяет особенности образа жизни семьи. Дети слишком чувствительны к тому, что замечают вокруг себя. Они копируют поведение взрослых. Родители обязаны признать и осознать это.

Формы работы с родителями, используемые в детском саду, подразделяются на:

- коллективные /семинары – практикумы, форумы, «круглые столы», тренинги, педагогические гостиные и брифинги,
- индивидуальные /беседы, консультации, опросы, почтовые ящики/,
- наглядно-информационные /стенгазеты, памятки, устные педагогические журналы.

Совместно проводимые мероприятия активизируют родителей, дают стимул для их участия. Это досуги и праздники, экскурсии, туристические походы на природу, соревнования, выставки работ родителей и детей, открытые просмотры занятий, организуются мини – библиотеки.

Экологическое воспитание дошкольников следует рассматривать как нравственное воспитание. Потому, что гуманные чувства лежат в основе отношения человека к окружающему миру природы, стремления сберечь природу. Критерии осознанного и гуманного отношения к природе:

- Осознанное понимание необходимости рационального и бережного отноше-

ния к окружающей природе.

- Усвоенные нормы и правила безопасного поведения в природе.
- Проявление активного участия в природе.

Изучая результаты развития экологической культуры дошкольника, С.Н. Николаева определяет три принципа познаний детей о природе. Это условия выживания организмов, их совершенствование и разнообразие. Она отмечает, что ознакомление с животным и растительным миром должны составлять единую форму.

С.Н. Николаева полагает, что в детстве происходит усвоение знаний, в большей степени направляющих процесс развития экологической культуры ребенка. Закладываются основы личности, дошкольник начинает осмысливать и чувствовать свое «Я» и справедливо себя анализировать, определять свое место в окружающем мире.

У детей дошкольного возраста быстро формируется воображение, которое выражается не только в игре, но и при прослушивании художественных произведений. Родители зачастую упускают из вида то, что самое сильное, самое интересное и самое увлекательное из всех наслаждений для дошкольника – это восприятие захватывающей книги. Начинание этому должно быть заложено в семье. Трудно переоценить значение, которое оказывают поэты, писатели и художники на внутренний мир дошкольников. Благодаря их творчеству ребенок погружается в восхитительный мир. Из стихотворений он узнает, как прекрасна и неповторима природа в любое время года, как лучезарно отражается солнце в лужице, как быстроходны кораблики в первых весенних ручейках. Глядя на картины, видит ее неповторимость. Привитие любви к природе через книги способствует формированию у детей лучших черт характера: патриотизма, трудолюбия, от-

ветственности, добросовестности, отзывчивости, сострадания, любознательности. Необходимо, чтобы книги, которые читают ребенку, были понятны по содержанию и соответствовали данному возрасту. Для дошкольников интересны произведения таких писателей, как К.И. Чуковского, С. Михалкова В. Бианки, М. Пришвина, С.Я. Маршака, и др. В книги для детей писатели и поэты вложили много удивительного, завораживающего, таинственного, потому детям и хочется очутиться в сказочных джунглях или на дне океана.

Проблема экологического образования, рационального использования природной среды и развитие экологической культуры является актуальной на сегодняшний день и нуждается в дальнейшей разработке ученых. Невзирая на исследования последних лет, приобщенные к развитию экологической культуры ребенка, в них не нашел отражения личностно-ориентированный подход в воспитании и образовании. Загрязнение окружающей среды, осложнение жизни людей остается большой проблемой всего населения.

Ученые пришли к заключению, что экологические катастрофы связаны с непросвещенностью, с отсутствием знаний, что привело к халатному отношению к природе. Решение этой проблемы может быть только в том случае, если люди повысят экологическое сознание, компетентность и цивилизованность. Научатся бережно и рационально использовать природные ресурсы, бережно относиться к ним, и это станет принципом поведения всего человечества.

Детский сад служит первой ступенью структуры непрерывного экологического воспитания, поэтому перед педагогами стоит задача обучения дошкольников разумному использованию ресурсов природы. В дошкольном возрасте формируются основы личности, в том числе положитель-

ное отношение к окружающему миру. С раннего возраста детям нужно наставлять, что беречь природу – значит творить добро, учить, чтобы «наш дом» – дом природы стал еще краше. От его условий зависит состояние детей, их здоровье. И помощниками педагогов должны стать родители.

Система работы по экологическому воспитанию ребенка должна идти одновременно с работой взрослых по повышению уровня собственной экологической грамотности и совершенствованию личностного роста, ведь только такой человек экологически перспективен, он более чуток к состоянию природы и способен «заразить» этим ребенка.

Таким образом, целью программы экологического воспитания в ДУ является формирование основ экологической культуры у детей и повышение экологической культуры у взрослых.

ЛИТЕРАТУРА:

- 1.Бобылева Л.Д. Экологические знания – дошкольникам. // Дошкольное воспитание. – 1997. - № 7.
- 2.Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. – М.: Просвещение, 1967.
- 3.Виноградова А.М., Нечаева В.Г. Воспитание чувств и формирование этических представлений. – М., 1991.
- 4.Николаева С.Н. Методика экологического воспитания дошкольников. – М., 1999.
- 5.Николаева С.Н. Юный эколог: Программа экологического воспитания в детском саду. – М.: МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2010.
- 6.Рыжова Н.А. Экологическое образование в детском саду. – М., 2001.

УДК 373.2.02
ГРНТИ 14.23.09

ҚАЗАҚ ХАЛЫҚТЫҚ ҚОЗҒАЛЫС ОЙЫНДАРЫ МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ДЕНЕ ТӘРБИЕСІНІҢ ТИІМДІ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Аңдатпа

Мақалада МДҰ-да дене тәрбиесі бойынша педагогтардың тәжірибесінде қазақ халықтық қозғалыс ойындарының ерекшеліктері мен қажеттілігі қарастырылады. Халықтық-ұлттық дене тәрбиесі құралдары мектеп жасына дейінгі балаларды дене тәрбиесі жүйесін көпмәдениетті байыту үшін құнды материал болып табылады. Халық ойындары олардың денсаулығын нығайту үшін қажет. Қозғалыс сапасын дамыту және қозғалыс мәдениетін қалыптастыру.

Аннотация

В статье рассматриваются особенности и необходимость использования казахских народных подвижных игр в практике педагогов по физическому воспитанию в ДО. Народно-национальные средства физического воспитания являются ценнейшим материалом для поликультурного обогащения системы физического воспитания детей дошкольного возраста. Народные игры необходимы для укрепления их здоровья, развития двигательных качеств и формирования двигательной культуры.

Annotation

The article considers the features and necessity of using Kazakh folk outdoor games in the practice of Physical education teachers in preschool education. Folk-national means of physical education are the most valuable material for the multicultural enrichment of the system of Physical education of preschool children. Folk games are necessary to improve their health, development of motor qualities and formation of motor culture.

Бекеев А.Б.,

дене шынықтыру жөніндегі
нұсқаушы,

Койшибаева Г.Ш.,

Қазақ тілі пәнінің мұғалімі,
Қостанай облысы
әкімдігі білім басқармасы-
ның «Қостанай қаласы білім
бөлімінің № 16 бөбекжайы»
коммуналдық мемлекеттік
қазыналық кәсіпорны
Қостанай қ.

Негізгі сөздер: қазақ халықтық қозғалыс ойындары, дене тәрбиесі, мектепке дейінгі білім, денсаулықты нығайту.

Ключевые слова: казахские народные подвижные игры, физическое воспитание, дошкольное образование, укрепление здоровья.

Keywords: Kazakh folk moving games, Physical education, preschool education, health promotion.

*Осы халықтық ойындарға назар аудару,
осы бай көзді әзірлеу, оларды ұйымда-
стыру және олардан тамаша және
қуатты тәрбиелеу құралы -
болашақ педагогиканың міндеті.*

К.Д. Ушинский

Біз қарастырып отырған мектеп жасына дейінгі балалардың физикалық қасиеттерін тәрбиелеу проблемасы терең әлеуметтік маңызға ие. Дәл осы бастапқы жаста тұлғаның болашақ қалыптасуын анықтайтын қасиеттер қалыптаса бастайды.

2022 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында еліміздегі білім беру жүйесін дамыту мәселелеріне қатысты Мемлекет басшысы Қ. Тоқаев "мектепке дейінгі жастан бастап балаларды тәрбиелеу саласы басым болуы тиіс" деп атап өтті. Үйлесімді тұлға мен жауапты азаматты қалыптастыру негіздері балалық шақта қаланады. Елдегі әрбір баланың бақытты және қауіпсіз балалық шағы болуы керек [1].

Бұл ретте ең маңызды рөл мектепке дейінгі ұйымдағы педагогтарға тиесілі. Осының бәрі бала кездегі тәрбиеге байланысты – деді педагог-новатор В.А. Сухомлинский [2].

Қазіргі балалар жаһандық өзгерістер дәуірінде өсіп келеді. Әлем өзгеруде, сонымен бірге балаға күшті әсер етуіне байланысты білім беру проблемалары да күрделене түседі, әр түрлі ақпарат көздерінен: интернет, теледидар, БАҚ, олардың мазмұнында қарама-қайшы құндылықтар мен дүниетанымдық көзқарастар жиі кездеседі. Біздің міндетіміз педагогтар ретінде балаға жақсылық, жамандық, мәдениет, дәстүр сияқты мәңгілік құндылықтардың бар екенін түсінуге көмектесу.

«Тәрбиенің тамыры мен жемісі қан-

дай», – дейді дана мақала.

Бұл жас мінез-құлық пен қызмет тетіктерін дамытуда, тұтастай алғанда мектеп жасына дейінгі баланың жеке тұлғасы мен физикалық қасиеттерін қалыптастыруда неғұрлым жауапты кезең болып табылады. Тәрбие барысында үлкен мектеп жасына дейінгі балалардың физикалық денсаулығының маңыздылығын қабылдау және түсіну балаларға тән жағдайды жоғалтады және мақсатты және саналы болады.

Мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс істейтін дене шынықтыру пәнінің оқытушысы ретінде өз қызметімді жоспарлай отырып, өзіме басты мақсат қоямын – ұлттық дәстүрлер, Қазақстан Халықтарының мәдени мұрасы негізінде дүниетанымдық ұстанымды, әлеуметтік және рухани дамыған тұлғаны қалыптастыру. Өз жұмысымда жеке даму құндылықтары, мәдени мұраны құрметтеу, әлеуметтік интеграция құндылықтары сияқты үш түрлі құндылықтарға бағдарланамын.

Қазіргі уақытта ұлттық дәстүрлерді сақтау, адамның ұлттық санасын қалыптастыру міндеті өзекті болып табылады. Байқаулар көрсеткендей, қала жағдайында өмір сүріп жатқан қазіргі баланың қазақ халқына жату сезімі нашар көрінеді. Сіз бен біз таңғажайып уақытта өмір сүріп жатқанымызбен, әртүрлі ашылулар көп болған кезде, біздің өміріміз бір орында тұрмайды. Адамдар мен балалар өзгереді, бірақ балалық шақтың табиғаты көптеген жылдар бұрынғыдай өзгеріссіз қалады: балалар өседі, ойнайды, әлемді біледі.

Сырттан келетін ақпарат ағыны үлкен және өте күрделі. Балалар да ересектер сияқты ағыс бойымен жүзіп жүреді. Біздің ойындарымызға деген қызығушылық жоғалып барады. Олардың

орнына шетелдік мультфильмдер мен ойындар келеді. Отбасында және балабақшада-үнемі сатып алынатын және семантикалық жүктемені көтермейтін және кейде балалардың денсаулығына зиян келтіретін ойыншықтардың көптігі. Баласының оларға деген көзқарасы айқын: ойнап, тастады, жыртып тастады және ұмытты. Ал ата-аналарға баламен бірге жөндеуден гөрі, адамның жұмысына деген сүйіспеншілік пен мейірімділікті ояту оңайырақ. Ересектер бүгінде өз тарихына қызықпайды, өз тектес ағашты білмейді және балаларға аға ұрпақтың дағдылары мен іскерліктерін жеткізбейді. Сонымен қатар, Қазақстандағы көптеген адамдар өздерінің тарихы мен дәстүрлерін құрметтейді және оларға құрметпен қарайды.

Баланы ойынсыз тәрбиелеу мүмкін емес. Баланың өміріндегі ойын-бұл қуаныш, көңілді, жарыс сәттері, ол баланы өмірге жетелейді [6]. Балалар ойындары әртүрлі: бұл ойыншықтар, қозғалыс ойындары, жарыс ойындары, доп ойындары және басқа да спорттық жабдықтар. Мектеп жасына дейінгі балалар үнемі ойнайды – бұл олардың табиғи қажеттілігі, қоршаған ортаны тану тәсілі.

Ойындар барлық уақытта Қазақстан халықтары үшін үлкен қоғамдық мәнге ие болды. Олардың барлығы ежелгі дәуірде пайда болды. Көптеген ойындарды мерекелерде, жарыстарда және дене шынықтыру сабақтарында ұйымдастырылған қызметтерде пайдалануға болады. Ойын мектепке дейінгі балалар қызметінің негізгі түрі болып табылатыны белгілі. Олар үшін ойын – бұл жай ойын-сауық емес, ойында халықтың тарихы өз көрінісін табады, ойын барысында халықтың әлеуметтік жинақталған тәжірибесін, оның салт-дәстүрлерін, әдет-ғұрыптарын

беру жүзеге асырылады. Ойын баланың ұстамдылығы мен ұстамдылығы, қағидаларға, ұжымға бағыну қабілеті, өз эмоцияларын меңгере білуі сияқты мінезінің белгілі бір қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етеді. Ойын баланың жеке басының жағымды қасиеттерін дамытуға және қалыптастыруға ықпал етеді. Қазақ халқында көптеген ерекше және әртүрлі ойын түрлері бар. Ежелгі заманнан бері қазақтардың ойындарында тастардан, жануарлардың сүйектерінен, ағаштан жасалған құрылғылар қолданылған. Ойындар жүгіру, лақтыру, салмақ көтеру элементтерімен байланысты болды – бұл ептілікті, жылдамдықты, күшті дамытты. Қазақ халқының дене тәрбиесі рухы мен тәні күшті батырларды, сымбатты және грациозды сұлуларды даярлауға бағытталды. Халық ойындарында балаларды тәрбиелеу ерте жастан бастап қоршаған табиғатқа, қоғамдағы өзара қарым-қатынасқа дұрыс көзқарас қалыптастыруға, қазақтардың моральдық-этикалық талаптарына сәйкес күнделікті қоғамдық өмірге белсенді қатысуға ықпал етті.

Қазақтың ұлттық спорт түрлерін, халықтық жылжымалы ойындар мен дене жаттығуларын өскелең ұрпақ арасында пайдалану және танымал ету қажеттілігі балалардың сұраныстарына, олардың дамуының ұлттық, өңірлік және жас ерекшеліктеріне ғана емес, сонымен қатар мемлекеттің салауатты ұрпақ қалыптастыру жөніндегі әлеуметтік саясатына да байланысты.

Ойын балалар үшін ғана емес, педагог үшін де өте маңызды. Ойын өз тәрбиеленушілерін, олардың мінезін, әдеттерін, ұйымдастырушылық қабілеттерін, шығармашылық мүмкіндіктерін жақсы білуге мүмкіндік береді, бұл оған балалардың әрқайсысына ықпал ету

жолдарын табуға көмектеседі. Ойындар балалар ұжымының қалыптасуы мен нығаюында ерекше рөл атқарады, өйткені оларға әрқашан да салауатты бәсекелестік, қызықты жарыс элементтері тән. Ойын қызметі әрқашан ойыншылар арасында белгілі бір қатынастардың туындауымен және дамуымен байланысты, ол балалардың қарым-қатынасына, байланыс орнатуға жәрдемдеседі. Кейбір балалар қарым-қатынас жасайтын, басқа да тұйық, ал ойын кезінде барлық тәрбиеленушілерді ұжымдық қызметке қосып, олардың құрдастарының арасында тиісті орын алуына көмектеседі. Ойында іс-әрекет процесінің өзі, үнемі өзгеріп отыратын ойын жағдайлары қызықты [3]. Күтпеген жағдайдан өз бетінше шығудың жолын табуға, мақсатты белгілеуге, жолдастармен өзара іс-қимыл жасауға, ептілік пен жылдамдық, төзімділік пен күш көрсетуге тура келеді. Алдағы ойын туралы бір түсінік оң сезім тудыра алады. Ойындар көңіл-күйді көтереді, ұстамдылықты, ептілікті, күш-жігерді дамытады және командада жұмыс істеуді үйретеді. Ең бастысы – денсаулық үшін өте пайдалы!

Қозғалмалы халықтық ойындарға жеке тоқталғым келеді. Баланың қозғалысқа деген қажеттілігі бұрыннан байқалған. Қозғалыс – бұл өмір. Бала кезімізден бізге аға буынның жақындары осылай үйретті. Ашық ойындар баланың физикалық қасиеттері мен ақыл-ой қабілеттерін дамытуға ықпал етеді, ерікті мінез-құлық дағдыларын дамытуға, сондай-ақ қозғалыс белсенділігін арттыруға көмектеседі. Жылжымалы халықтық ойындарда ептілік, жылдамдық, төзімділік, күш, қозғалысты үйлестіру, тепе-теңдік, кеңістікте бағдарлана білу сияқты психофизикалық қасиеттер тәрбиеленеді.

Жылжымалы ойындар баланың жүк-темені өз мүмкіндіктеріне сәйкес реттеуімен де жақсы. Ал бұл денсаулық үшін өте маңызды. Жылжымалы ойындарда қатаң регламенттелген ережелердің, күрделі техника мен тактиканың болмауы, сондай-ақ ойын үшін кез келген алаңды пайдалану мүмкіндігі жасына, қабілетіне және дайындығына қарамастан, барлық жігіттерді жылжымалы ойынға тартады. Сондықтан да жылжымалы ойындар шынайы жаппай, жалпыға ортақ дене тәрбиесінің құралы болып табылады.

Қазақ халқының балаларға арналған қызықты, қызықты және көңілді ойындары бар. Бұл ойындар ұымдасқан қызметті жоспарлау кезінде міндетті элемент болып табылады. Балалардың жас және жеке ерекшеліктерін сақтау міндетті шарт болып табылады. Балалар «Жапақтар және қарлығаш» («Ястребы и ласточка») қозғалмалы ойын ойнайды. Бұл – реакция жылдамдығы мен жүгіру жылдамдығына арналған ойын. Оған шектеусіз адам қатыса алады. «Ақ сүйек» немесе «Белая кость» – бұл өте көңілді қазақ балалар ойыны. Ақ сүйекке қатысушылардың шектеусіз саны қатыса алады. Жүргізуші сүйекті мүмкіндігінше алға қарай лақтырады: "Ақ сүйек-бақыттың белгісі, кілт, айға, ақ қарлы шындарға ұшыңыз! Сізді бірден тапқан адам тапқыр және бақытты!". Жүргізушінің бұйрығымен: "сүйекті іздеңіз-бақытты тезірек табыңыз! Ал оны тезірек және епті адам табады!" - балалар сүйек іздеп жүгіреді. Сүйекті ең жылдам тауып, оны жүргізушіге әкелетін адам жеңеді. Жеңімпаз жеңілген топтың немесе ойынға қатысушылардың біреуінің оған ән айтуы сияқты тілек білдіруге құқылы.

«Орамал» (Түйіні бар орамал) – бұл

төзімділік пен реакция жылдамдығына арналған тамаша қазақ балалар ойыны. «Ауэ-таяқ» – бұл балаларға арналған қазақ ойыны. «Айгөлек» – бұл балалардың шағын тобына жақсы сай келетін қазақ балалар ойыны. [4].

Қазақ ұлттық ойындары бастауыш мектеп жасындағы балалардың ақыл-ой дамуының міндеттерін жүзеге асыруға ықпал ететін эмоционалды-сауықтыру, танымдық және тәрбиелік кешендердің негізін қалайтын ұлттық және ойын фольклорының үлгісі ретінде халық даналығының бөлшегі ретінде әрекет етеді [5].

Жыл сайын біздің тәрбиеленушілеріміз «Ханталапай» байқауына (асық ойыны) қатысып, қазақ халқының мәдениетімен және әдет-ғұрпымен танысып, ептілік пен жылдамдықты дамытады. Балабақшада асық ойнайтын үйірмелер танымал. Мұндай іс-шаралар балаларға өз Отанының нағыз патриоттары ретінде толыққанды сезінуге мүмкіндік береді.

Дене шынықтыру және спорттық тәрбие жүйесіндегі жылжымалы ойындардың рөлі орасан зор. Жылжымалы ойын адамды оның барлық балалық жылдарында сүйемелдейді, ал халықтық жылжымалы ойындар денсаулықты нығайтып қана қоймай, ағзаны дамытады, сондай-ақ адамды мәдени-адамгершілік тәрбиелеу және қоғамға баулу құралы болып табылады. Ұлттық жылжымалы ойындар балаға қоғамның мәдени мұрасына құрмет көрсетіп, үлкен әлемге шығуға дайындық жасайды.

Осылайша, жылжымалы ойындар оқушылардың физикалық қасиеттерін дамытуға және денсаулығын сақтауға ықпал ететін тиімді құрал ретінде әрекет етеді. Осының барлығы болашақ азамат - жасампаздың басым қасиет-

терін, оның білімділігін, тәрбиелілігін, еңбекқорлығын, жауапкершілігін тәрбиелеудің перспективалық мақсатына бағытталған, олардың ел дамуының қазіргі кезеңінде маңыздылығын ҚР Президенті Қ.Тоқаев бірнеше рет атап өтті.

ӘДЕБИЕТТЕР:

- 1.Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Әділ Қазақстанның экономикалық бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы.
- 2.Сухомлинский В.А. Азаматтың тууы [Мәтін] / В.А. Сухомлинский // – М.: "Мол.Гвардия", 1979 – Б. 335.
- 3.Леонтьев А.А. Педагогикалық оқыту (сер.педагогика және психология) [Мәтін] / А.А. Леонтьев // – М.: "Білім" басылымы, 1979.- 48 б.
- 4.Білім беру әлеуметтік желісі "nsportal.ru".
- 5.Тотенаев Б.Т. Қазақтың ұлттық ойындары. – Алматы: Қазақстан, 1976. – 144 б.
- 6.Ушинский К.Д. адам тәрбие пәні ретінде. Таңдалған пед.оп.: В 2Т [Мәтін] / К.Д. Ушинский // – М., 1976.

УДК 373.2:379.8
ГРНТИ 14.23.17

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ УПРАЖНЕНИЙ ИГРОВОГО СТРЕТЧИНГА В ОРГАНИЗОВАННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ У ДОШКОЛЬНИКОВ (ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ)

Аңдатпа

Балабақшадағы тәрбиеленушілердің дене дамуын бақылау нәтижелері жыл сайын денсаулығының екінші, үшінші және төртінші топтары бар балалар санының артып келе жатқанын көрсетті. Негізінен жалпақ табан, сколиоз сияқты патологиялар байқалады. Балаларда бұлшықет корсеті әлсіреген, шымырлық пен икемділік дамымаған. Демек, баланың физикалық және психикалық денсаулығын сақтауға және нығайтуға, салауатты өмір салтын қалыптастыруға ықпал ететін сауықтыру іс-әрекетін білім беру іс-шараларына біріктіретін осындай жұмыс жүйесін құру қажеттілігі туындайды. Бұл мекеме қызметінің басты идеясы болды.

Аннотация

Результаты мониторинга физического развития воспитанников в детском саду показывали, что с каждым годом увеличивается количество детей, имеющих вторую, третью и четвертую группу здоровья. В основном наблюдаются такие патологии, как плоскостопие, сколиоз. У детей ослаблен мышечный корсет, не развита гибкость и пластичность. Следовательно, возникает необходимость создания такой системы работы, при которой происходила бы интеграция оздоровительной деятельности в образовательную, что в конечном итоге способствовало бы охранению и укреплению физического и психического здоровья ребенка, формированию привычки здорового образа жизни. Это и стало главной идеей деятельности учреждения.

Никитина Н.О.,
педагог-исследователь,
инструктор
по физической культуре,
ясли-сад № 7, г. Рудный,
Костанайская область

Негізгі сөздер: денсаулықты сақтау, Мектеп жасына дейінгі бала, ойын стретчингі, сауықтыру іс-әрекетін білім беру, балабақша қызметіне біріктіру.

Ключевые слова: сохранение здоровья, дошкольники, игровой стретчинг, интеграция оздоровительной деятельности в образовательную, деятельность яслей-сада.

Keywords: health preservation, preschoolers, game stretching, integration of health-improving activities into educational activities, nursery-garden activities.

Annotation.

The results of monitoring the physical development of children in kindergarten showed that every year the number of children with the second, third, and fourth health groups increases. Basically, pathologies such as flat feet, scoliosis are observed. Children have weak muscle corsets, flexibility and plasticity are not developed. Consequently, there is a need to create such a system of work in which the integration of health activities into educational activities takes place, which ultimately contributes to the preservation and strengthening of the physical and mental health of the children, the formation of a healthy lifestyle habit. This became the main idea of the preschool institution's activities.

Данный опыт возник в результате моей деятельности в качестве инструктора по физической культуре в КГКП «Ясли-сад № 7» отдела образования города Рудного» Управления образования акимата Костанайской области.

В нашем детском саду имеются все возможности для занятий физкультурой и спортом: имеется оборудованный спортивный зал, спортивная площадка. В каждой групповой комнате имеется физкультурный уголок, оборудованный в соответствии с возрастом. Детский сад тесно сотрудничает с физкультурно-оздоровительным комплексом «Горняк».

Результаты мониторинга физического развития воспитанников в нашем детском саду показывали, что с каждым годом увеличивается количество детей, имеющих вторую, третью и четвертую группу здоровья. В основном наблюдаются такие патологии как плоскостопие, сколиоз. У детей ослаблен мышечный корсет, не развита гибкость и пластичность.

Это привело меня к выводу о необходимости моделирования физкультурных занятий нового типа. Особое внимание привлекла методика игрового стретчинга. Задача стретчинга состоит в развитии гибкости, подвижности суставов, укреплении мышц без нагрузки на позвоночник, мягкой растяжки. Формируется правильная осанка, дети заряжаются энергией.

Увеличение числа детей с различными отклонениями в состоянии здоровья дела-

ют эту задачу приоритетной.

Актуальность опыта заключалась, прежде всего, в решении проблемы детской гиподинамии и ее последствий.

Современные дети испытывают «двигательный дефицит», проводя большую часть времени за столами, телевизорами, компьютерами. Это вызывает утомление определенных мышечных групп, а значит – нарушение осанки, гибкости, силы и координации движений. И поэтому сейчас главная задача взрослых – создать необходимые условия для утоления этого «двигательного голода», а для этого необходимо найти новые подходы в воспитании и оздоровлении дошкольников, чтобы занятия физкультурой и спортом стали любимым занятием каждого.

Задача раннего формирования культуры здоровья актуальна, ведь именно в дошкольном возрасте закладывается фундамент здоровья ребенка, его физического развития и культуры движений. Поэтому приоритетным направлением в дошкольном воспитании сегодня является повышение уровня здоровья детей, формирование у них навыков здорового образа жизни, а также устойчивой потребности в регулярных занятиях физическими упражнениями. Искусство долго жить состоит, прежде всего, в том, чтобы научиться с детства следить за своим здоровьем.

Изменения, происходящие сегодня в сфере образования, направлены, прежде всего, на улучшение его качества. Как по-

казывает практический опыт, одним из возможных способов решения задач физического развития детей дошкольного возраста является насыщение организованной деятельности по физической культуре новыми, нетрадиционными формами и методиками, способствующими самореализации ребенка, раскрытие их индивидуальных способностей и возможностей.

Для решения основной задачи: сохранения и укрепления здоровья ребенка - необходимо обеспечить оптимальный двигательный режим в детском саду, выделить в режиме дня достаточное время для осуществления оздоровительных мероприятий.

Следовательно, возникает необходимость создания такой системы работы, при которой происходила бы интеграция оздоровительной деятельности в образовательную, что в конечном итоге способствовало бы сохранению и укреплению физического и психического здоровья ребенка, формированию привычки здорового образа жизни. Это и стало главной идеей нашего опыта.

Для реализации идеи мною была выбрана технология игрового стретчинга.

Эффективность подражательных движений заключается в том, что через образы можно осуществлять частую смену двигательной деятельности из различных исходных положений и с большим разнообразием видов движений, что даёт хорошую физическую нагрузку на все группы мышц. Эта методика как нельзя лучше подходит для внедрения ее в работу с детьми.

Игровой стретчинг помогает:

- оптимизировать рост и развитие опорно-двигательного аппарата (формирование правильной осанки, профилактики плоскостопия);
- совершенствовать физические способности: развивать мышечную силу,

подвижность в различных суставах (гибкость), выносливость, пластичность, скоростные, силовые и координационные способности;

- повышать интерес к занятиям физкультурой.

Актуальность опыта заключается в создании системы работы с детьми в игровом стретчинге как новой формы в физкультурно-оздоровительной работе.

Поэтому практической целью данного опыта являлась разработка специальных игр и упражнений игрового стретчинга для оптимизации роста и развития опорно-двигательного аппарата, активизации защитных сил организма детей, овладения навыками совершенного управления своим телом и психоэнергетической саморегуляции.

Работа над опытом «Использование упражнений игрового стретчинга в организованной деятельности по физической культуре у дошкольников» велась в три этапа.

1-й этап – начальный (констатирующий).

2-й этап – основной (формирующий).

3-й этап – заключительный (контрольный).

Начальный этап предполагал обнаружение проблемы, анкетирование родителей, осмотр детей, а также:

- подбор методических пособий, наглядного материала,
- составление перспективного плана,
- разработка конспектов занятий.

На формирующем этапе велась:

- апробация нового материала, технологий, интерактивных форм работы с детьми,
- разработка конспектов занятий, игр, упражнений,
- работа с родителями,
- выступление на заседании педагогического совета яслей-сада,

- показ открытых занятий, игр, упражнений,
- самоанализ работы.

На третьем – заключительном – этапе проведены:

- выступления на заседании МО инструкторов по физической культуре города,
- показ открытых занятий на МО,
- выступление на семинаре,
- показ мастер-класса,
- оформление документации по описанию опыта работы,
- анкетирование родителей,
- итоговый мониторинг детей, с целью определения успешности выбранных методов и приёмов для решения обозначенной темы.

Диапазон опыта представлен системой работы инструктора по физической культуре на занятиях физкультурой и во внеклассной работе в детском саду. Организованная деятельность по игровому стретчингу проводится в старших группах 1 раз в 2 недели по перспективному планированию ОД и 2 раза в неделю по перспективному планированию кружковой работы.

Теоретическая база опыта.

Сегодня сохранение и укрепление здоровья детей – одна из главных стратегических задач развития страны. Она регламентируется и обеспечивается такими нормативно-правовыми документами, как Закон РК «Об образовании», Кодекс Республики Казахстан «О здоровье народа и системе здравоохранения»; Закон «О физической культуре и спорте».

Реализация важнейших положений законов, связанных с охраной и укреплением здоровья детей, активизировала поиск новых технологий физкультурно-оздоровительной работы, оценки состояния здоровья и физического развития детей.

Большую работу в этом направлении

провели такие известные в сфере дошкольного образования ученые, как Л.Н. Волошина, Л.А. Парамонова, Т.И. Алиева, О.М. Дьяченко, В.Г. Алямовская, М.Н. Кузнецова, Т. Кучер и многие другие. Благодаря их исследованиям, а также обобщению опыта практической деятельности, создано программно-методическое обеспечение для дошкольных учреждений, реализующих оздоровительные программы.

В организации физкультурно-оздоровительной работы в детском саду я также использую практические методические разработки этих авторов. Общетеоретической основой исследования явились труды педагогов Глазыриной Л.Д., Ефименко Н.Н., Моргуновой О.Н., Руновой М.А., Шебеко В.Н., Кудрявцева В.Т., Назаровой, А.Г., Горбатенко О.Ф.

Поэтому для нас актуальной задачей на современном этапе является осмысление накопленного опыта по сохранению и укреплению здоровья детей, оценке его эффективности и модернизация содержания физкультурно-оздоровительной деятельности в детском саду.

Технология опыта.

Началом работы по теме стало проведение диагностики по определению исходного уровня физического развития детей вторых младших групп. Для выявления уровня развития детей использовались критерии оценки умений и навыков воспитанников в стретчинговых упражнениях.

Высокий уровень:

1. Умение правильно принимать исходное положение по названию.

2. Умение самостоятельно выполнять изученные стретчинговые упражнения.

3. Умение самостоятельно придумывать новые сюжеты и композиции, используя знакомые упражнения.

4. Верно и качественно выполнять упражнения.

Средний уровень:

1. Умение принимать исходное положение при его расшифровке.

2. Умение выполнять изученные стретчинговые упражнения с возможным объяснением и показом взрослого.

3. Умение строить новый сюжет с небольшой помощью педагога.

4. Верно и качественно выполнять упражнения.

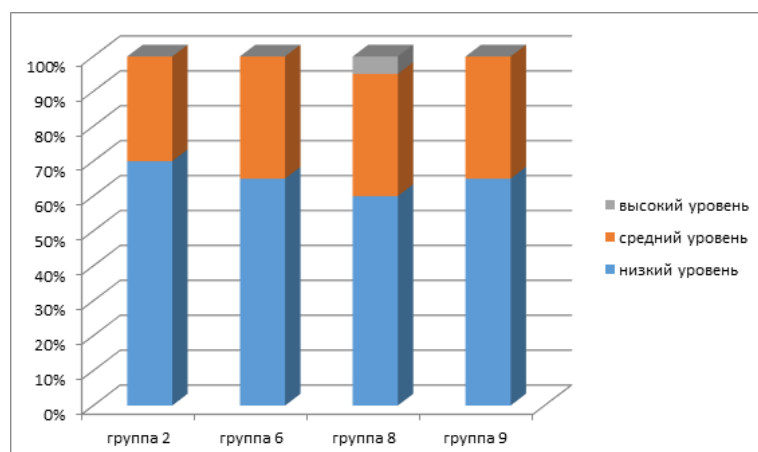
Низкий уровень:

1. Не может самостоятельно принять исходное положение и выполнить знакомое стретчинговое упражнение.

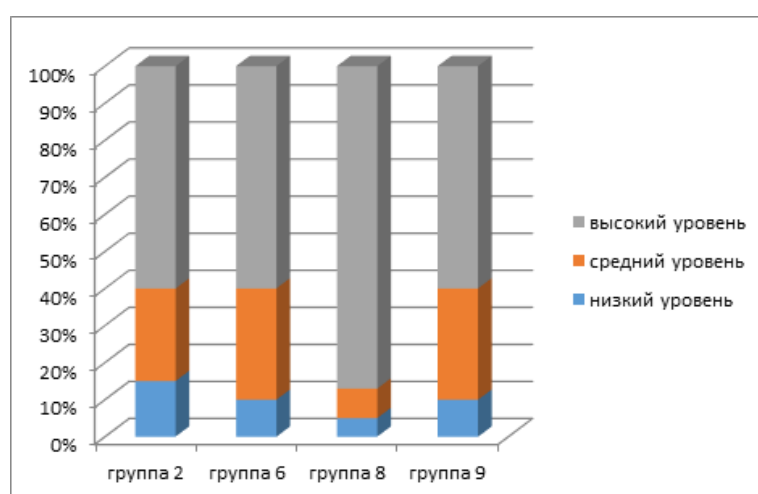
2. Не может построить новую сюжетную линию даже с небольшими подсказками педагога.

3. Неверно и некачественно выполняет упражнения.

Исходная диагностика

Итоговая диагностика

Итогом реализации данной технологии явилась положительная динамика состояния здоровья детей. На данный момент в детском саду среди старших групп имеют:

66,75% - высокий уровень,

23,25% - средний уровень,

10% - низкий уровень.

По полученным результатам диагностики видно, что только 23,25% воспитанников имеют средний уровень физического развития, 10% детей имеют низкий уровень физического развития. Хотя вначале опыта результат был очень низким:

1,25% - высокий уровень,

33,75% - средний уровень,

65% - низкий уровень.

Если в этот период не работать над точностью, ловкостью и координацией движений, то в процессе интенсивного роста ребёнка возникают диспропорции в управлении двигательным аппаратом. Неуклюжесть движений может быть причиной застенчивости, робости, скованности позвоночника, что в свою очередь ведёт к нарушению осанки и мешает социальной адаптации ребёнка. Но уже к концу первого года произошел качественный рост по всем показателям.

Здоровьеориентированная деятельность отдельно взятых групп детского сада осуществляется в конкретных условиях, которые определяются множеством фактов: социокультурной средой микрорайона, уровнем культуры здоровья данного педагогического коллектива, характером взаимоотношений «дети-взрослые», «дети-дети», «педагоги-родители», медицинским обслуживанием, предметно-развивающей средой и т.д. В опыте раскрыты особенности здоровьеориентированной деятельности в кон-

кретном детском саду. Определены, цели, задачи, средства их реализации.

Цели:

1.Повышение эффективности здоровьесориентированной деятельности в ДО путем организации здоровьесберегающего педагогического процесса, соответствующего возрастным и индивидуальным возможностям ребенка, использование адекватных технологий развития и воспитания, способствующих усвоению детьми ценностей здоровья и здорового образа жизни.

2.Создание надежной системы работы по новым технологиям.

Эта система работы должна гарантировать возврат затраченных ресурсов в виде крепкого здоровья и полноценного физического и психического развития воспитанников детского сада.

Задачи:

1.Повысить качество проводимых физкультурно-оздоровительных мероприятий во всех возрастных группах детского сада.

2.Разработать и апробировать систему работы с детьми с использованием упражнений стретчинга.

3.Осуществить выбор новых технологий с учетом требований общеобразовательной программы.

4.Создать оптимальные условия для всестороннего полноценного развития двигательных способностей, укрепления здоровья детей дошкольного возраста и формирования привычки здорового образа жизни.

5.Обеспечить эмоциональное благополучие каждого ребёнка, развитие его положительного самоощущения на основе личностно-ориентированного взаимодействия с ним.

Основные принципы ор-

ганизации занятий по игровому стретчингу:

1.Наглядность. Показ физических упражнений игрового стретчинга, образный рассказ.

2.Доступность. Обучение упражнениям игрового стретчинга от простого к сложному, от известного к неизвестному, учитывая степень подготовленности детей.

3.Систематичность. Регулярность занятий, повышение нагрузки, увеличение количества упражнений игрового стретчинга, усложнения техники их выполнения.

4.Закрепление навыков. Многократное выполнение упражнений игрового стретчинга. Умение выполнять их самостоятельно, вне занятий.

5.Индивидуально-дифференциальный подход. Учет особенностей возраста, состояния здоровья каждого ребенка.

6.Сознательность. Понимание пользы выполнения упражнений игрового стретчинга, потребность их выполнять.

Работа по формированию представления и навыков здорового образа жизни реализуется через все виды деятельности детей в детском саду. С учетом требований данных технологий была разработана модель организации физкультурно-оздо-

ровительной работы в детском саду.

При разработке данной модели и ее реализации были выбраны современные методические подходы к проблемам образования детей дошкольного возраста. В этом числе, использовали методические рекомендации. Для систематизации образовательной работы была разработана программа образовательного учреждения по формированию представления и приобщения дошкольников к здоровому образу жизни: взаимодействие с семьей, привлечение родителей к закреплению навыков здорового образа жизни.

Работая над проблемой создания устойчивого интереса к организованной деятельности по физической культуре, стало понятно, что само физическое воспитание и создание положительного эмоционального настроения в процессе двигательной деятельности - это 99% успеха в освоении предлагаемых заданий и 100% успеха в решении задачи по формированию желания выполнять физические упражнения ежедневно.

Так как же сделать физкультурное занятие радостным событием и потребностью в режиме дня дошкольника?

Я нашла выход, соединив положительные качества традиционной программы и внедрение технологий Назаровой, авторской программы Н.Н. Ефименко «Театр физического развития», Н.А. Фомина «Сюжетно-ролевая ритмическая гимнастика». С этой целью была разработана система использования технологии «Игровой стретчинг» в организованной деятельности по физической культуре. Эта система основана на повышении интереса к физической культуре и спорту за счет введения увлекательных форм работы во всех частях занятий.

УДК 374.02
ГРНТИ 14.27.09

ИЗУЧЕНИЕ ГЕОГРАФИИ, ИСТОРИИ И МАТЕМАТИКИ ПРИ ПОМОЩИ МАЛОБЛОЧНО- ГО КОНСТРУКТОРА ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО И МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Андатпа

LEGO classic (аз блокты конструктор) сияқты танымал конструктордың көмегімен сіз бастауыш сыныптарда бірден 3 пәнді оқи аласыз: бастауыш математика, әлем тарихы және әлемдік география. Сонымен қатар, ұсақ моториканың, табандылықтың, қызығушылықтың, қиялдың дамуы жүреді. Автор конструкторлардың көмегімен үш пәнді біріктіру мысалдарын келтіреді.

Аннотация

При помощи такого всем известного конструктора, как Lego classic (малоблочный конструктор), можно изучать сразу 3 предмета в начальных классах: начальная математика, история мира и мировая география. Параллельно происходит развитие мелкой моторики, усидчивости, любознательности, воображения. Автор приводит примеры интеграции трёх предметов с помощью конструкторов.

Annotation

With the help of such a well-known constructor as Lego classic (small-block constructor), you can study 3 subjects at once in primary grades: elementary mathematics, world history, and world geography. In parallel, the development of fine hand motility, discipline, curiosity, imagination takes place. The author gives examples of the integration of three subjects using constructors.

В современном мире насчитывается множество видов конструкторов, которыми увлечены как взрослые, так и дети. Самым известным из них является конструктор Lego, который делится на 3 категории:

1.Lego – Technic. Основные детали выглядят в виде балок с отверстиями, поршней, шестерёнок и осей разной формы и длины.

2.Lego – Classic. Маленькие блоки и плитки разных размеров для пазового крепления + различные дополнения в виде: сидений, рулей, колёс и т.д.

3.Lego – Duplo. Крупные блоки, предназначенные также для пазового крепления, но рассчитанные преимущественно для детей дошкольного возраста.

Пареев К.К.,

педагог дополнительного
образования,
Дворец развития и
творчества детей
и юношества",
г. Рудный,
Костанайская область

*Негізгі сөздер: аз блок-
тық конструктор, инте-
грация, бастауыш сынып-
тар, моторика, қиял.*

*Ключевые слова: ма-
лоблочный конструктор,
интеграция, начальные
классы, моторика, вооб-
ражение.*

*Keywords: small-block
constructor, integration, pri-
mary school, hand motility,
imagination.*

Но мало кто задумывается, что при помощи такого всем известного конструктора, как Lego classic (малоблочный конструктор), можно изучать сразу 3 предмета в начальных классах: начальная математика, история мира и мировая география. Параллельно происходит развитие мелкой моторики, усидчивости, любознательности, воображения.

Обычно в основе интегрированного урока находится 2 предмета. Но интегрированный урок может состоять и из 3 предметов, двум из которых (история и география) в начальной школе уделяется совсем немного времени.

Пример того, как можно интегрировать 3 предмета (математика, история и география) при помощи малоблочного конструктора. Возьмём в пример 1 класс. Как нам известно, программа обучения 1 класса математике рассчитана на обучение детей сложению и вычитанию чисел от 0 до 10 и далее; знакомство с величинами измерения длины и ширины, видами фигур и т.д. В процессе работы с математическими выражениями на сложение и вычитание от 0 до 10 мы можем взять плитку длиной 10 точек, прикрыть бумагой 4 точки и спросить у ребёнка: «Сколько точек осталось?» На что учащийся посчитает 6 точек и даст ответ, что остаток составляет 6 точек. Или же если мы возьмём плитки с 4 и 6 точками, положим их друг за другом, то можем задать вопрос: «Сколько всего стало точек?». Подсчитав общее количество точек, дети дадут ответ «10». Тем самым они поймут, что при сложении количество увеличивается, а при вычитании – уменьшается. Так же при помощи данного вида Лего мы можем начать знакомить детей с расчётом периметра и площади, используя плитки и брики (синонимы – Lego Classic, малоблочный конструктор) размерами 14x10 (плитки) и 2x4 (брики) или больше, или меньше. Да и, если изучать с учащимися величины метрического измерения, то можно заметить, что 1 точка = 1 мм, в 10 см у нас будет 10 точек. Параллельно у детей будет возникать зрительный

образ при вычислении длины, ширины чего-либо в будущем, что в свою очередь они будут делать с лёгкостью.

Взяв изучение фигур, учащиеся познакомятся с основными правилами квадрата, прямоугольника, круга.

Параллельно детям можно вкратце давать материал по различным странам мира используя политическую карту мира или политический глобус. В данный материал входит рассказ истории определенной страны и её расположение. Затем собирается либо народное жилище страны, либо военная техника или национальное животное, являющееся символом страны.

Пример:

Страна: Казахстан.

Народное жилище: Юрта.

Перед началом изучения нового материала детям приводятся 3 факта о стране. При помощи фактов и наводящих вопросов, они должны догадаться, о какой именно стране будет идти речь.

Затем демонстрируется на экране ноутбука «Колесо времени», состоящее из 3 частей. Каждая часть – это отрезок определённого времени. 1 – Современный Казахстан; 2 – История КазССР; 3 – краткая история Казахстана до вступления в Российскую империю и во времена нахождения в ней. Стрелочка колеса останавливается на цифре – 2 (пример). Детям даётся краткая информация (размером от 5 до 10 предложений) об истории КазССР от её начала до распада СССР в 1991 году. После этого показывается на политическом глобусе её расположение, последняя столица перед исчезновением Советского Союза – Алма-Ата, флаг Каз ССР и её соседи на данный период времени.

После происходит изучение образца юрты, сделанного из Лего. А именно: форма основания юрты – квадрат; сколько точек насчитывает площадка, на которой находится жилище, и сколько точек насчитывает сама юрта; высота юрты – 5 уровней до верхней части; техника крепления блоков, из которых

будут состоять стены, и верхняя часть юрты (шанырак); также учитываются цвета, которые присутствуют в основании постройки и в ней самой; разбирается основное внутреннее обустройство юрты: строение и форма сундуков, дастархана, курпешек и торб.

Затем ученики переходят к самой постройке юрты. При этом имеется общий образец в виде собранной модели юрты из малоблочного конструктора + оказание помощи со стороны учителя при сборке. Помимо этого есть магазин «Детали», в котором дети за вопросы математических, исторических и географических тем (касающихся Казахстана) могут приобретать недостающие детали для постройки.

По окончанию сборки все учащиеся кружка приносят поделки на проверку к педагогу, после чего создаётся 1 большая композиция со всеми юртами вместе. При этом детям разрешается вносить какие-то дополнительные детали в создание композиции (лошади, коровы, костры с казанами, озёра, цветы, деревья и далее по собственному желанию). Затем в качестве поощрения детям вручаются «Смайлики», которые служат источником мотивации. Ребята, наиболее отличившиеся при изучении данного материала, в дальнейшем участвуют в дополнительных занятиях, на которых дети собирают общие поделки большого масштаба.

Таким образом, историю можно изучать уже с 5 лет. В КГКП «Дворец развития и творчества детей и юношества» города Рудного Управления образования акимата Костанайской области, в кружке «Lego World» данная методика применяется уже на протяжении 4 лет. На данный момент кружок посещают более 30 человек. Многие дети в дошкольном и младшем школьном возрасте, посещающие занятия кружка, уже знакомы со многими странами мира. Их народными жилищами, военной техникой и животными которые являются символами тех или иных государств.

Хотелось бы отметить, что Lego Classic можно использовать ещё и при работе с детьми с особыми образовательными потребностями, у которых плохо развита мелкая моторика, усидчивость, мышление. Ведь благодаря увлекательной работе с «бриками» (название крупных деталей малоблочного конструктора) в дальнейшем постепенно ребёнок овладеет мелкой моторикой, усидчивостью, хорошим мышлением (научится различать цвета, формы фигур, счету до 10).

Если снова немного затронуть тему самого кружка «LEGO WORLD», в дальнейшем планируется внедрение изучения схем сборки определённых моделей; расширение тематики изучаемых материалов (виды зданий, автомобилей, основного внутреннего интерьера и т.д.). А также принятие участия в Lego-конкурсах, проводимых в странах дальнего зарубежья (США, Южная Корея, Китай) и проведение городских выставок и конкурсов.

В завершение хотелось бы сказать, что учитель – это главный проводник ребёнка через дремучий лес и, чем больше учитель использует возможностей для обучения учащегося, тем ближе становится выход из леса во взрослый мир. Так и совмещение конструктора Lego Classic с учебной деятельностью даёт ребёнку более широкий научный кругозор, который является выходом в мир взрослой жизни. И хочется привести в пример цитату известного американского философа и педагога Джон Дьюи:

«Мы лишаем детей будущего, если продолжаем учить сегодня так, как учили этому вчера.» [1].

ЛИТЕРАТУРА:

1.Электронный ресурс. ПЕДАГОГИКА. ЦИТАТЫ ОБ ОБРАЗОВАНИИ. [Электронный ресурс] <http://www.itmathrepetitor.ru/pedagogika-citatu-ob-obrazovanii/> (дата обращения: 10.06.2023 г.).

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ОБРАЗОВАНИИ

УДК 373.1.02 : 372.8
ГРНТИ 14.25.09

СПЕЦИФИКА ЯЗЫКОВЫХ ПРЕДМЕТОВ В ОБУЧЕНИИ ДЕТЕЙ С ООП

Андатпа

ҚР Конституциясына сәйкес еліміздің барлық азаматтары мемлекеттік мекемелерде тегін орта білім алуға құқылы. Біз ЕБҚ бар балалардың өсу тенденциясын көріп отырмыз. Сондықтан бүгінгі таңда бұл тақырып өте өзекті. Менің мектебімде де осындай оқушылар бар және олар әрине ерекше бір тәсілді қажет етеді, сондықтан мен мұндай балалармен жұмыс істеуде өзін-өзі оқытуға уақыт бөлемін.

Аннотация

Согласно Конституции РК все граждане страны имеют право на бесплатное среднее образование в государственных заведениях. Мы видим тенденцию увеличения детей с ООП. Поэтому на сегодняшний день эта тема очень актуальна. В моей школе тоже есть определенное количество учащихся, и, естественно, им нужен совершенно определенный подход, поэтому я уделяю время самообучению для работы с такими детьми.

Annotation

According to the Constitution of the Republic of Kazakhstan, all citizens of the country have the right to free secondary education. We see a trend of increasing of children with SEN. Nowadays, this topic is very actual. There are a certain number of students at my school. They need a certain approach, so I spend the time to self-training in working with such children.

Проблема инклюзивного образования актуальна во всем мире, Казахстан – не исключение. В нашей стране данному вопросу вопросу уделяется большое внимание, потому что с каждым годом растет количество детей с врожденными и приобретенными пороками развития. Уже на ранней диагностике можно

Мартынова С.Н.,
общеобразовательная
школа № 4,
г. Костанай

Негізгі сөздер: инклюзивті білім беру, КҚБ, тіл пәндері.

Ключевые слова: инклюзивное образование, ООП, языковые предметы.

Keywords: inclusive education, PLO, language subjects.

изучить отклонения в развитии у детей и начать корректировать особые отклонения. В последнее время организации, работающие с данными детьми, стараются включить данную категорию детей в процесс обучения в общеобразовательных школах.

Еще Л.С. Выготский указывал на необходимость создания такой системы обучения, в которой ребенок с ограниченными возможностями не исключался бы из общества детей с нормальным развитием. И вот такая система обучения вроде бы создана – инклюзивное обучение (термин, используемый для описания процесса обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных школах) включает в себя коррекцию психической деятельности, коррекцию определенных нарушений физического характера, развитие речи, расширение представлений о мире, формирование общеинтеллектуальных умений. Реализация данной технологии проходит в условиях максимального погружения ребенка в речевую среду, повышения его двигательной деятельности и эмоционального тонуса, а также формирования самоконтроля и мотивации учебно-познавательной деятельности.

В школах работают логопеды, дефектологи, сурдопедагоги и т.д., но также,

в связи с тем, что государство старается таких детей обучать в общеобразовательных школах, на самих учителей ложится ответственность работать с такими детьми, чтобы они могли изучить предметы наравне с остальными учащимися, не находясь дома.

Ведь обучение в общеобразовательной школе среди сверстников даст

возможность ребенку с особо образовательными потребностями чувствовать себя обычным, таким же, как его друзья, одноклассники, мальчишки и девчонки. Общество не имеет право лишать детей с ограниченными возможностями права получить образование, развить свои способности, талант и, главное, иметь среду общения со сверстниками.

Инклюзивное образование стремится к разработке подхода к преподаванию и обучению, который будет более гибким для удовлетворения различных потребностей в обучении. Оно направлено на:

- вовлечение детей с ограниченными возможностями в образовательный процесс;
- адаптацию детей-инвалидов в современном обществе;
- создание активной поведенческой установки у детей-инвалидов на уверенное позиционирование себя в современном обществе;
- умение превращать свои недостатки в достоинства;
- изменение отношения современного общества к людям с ограниченными возможностями.

Создание нормативно-правовой базы, обучающих материалов, подготовка преподавательского состава, изучение отечественного и зарубежного опыта

внедрения инклюзивного образования позволит Казахстану постепенно выстроить грамотную систему обучения.

Приступая к занятиям по английскому языку, нужно помнить о том, что дети не владеют на достаточном уровне лексическим материалом на родном языке, предложения грамматически построены неправильно, понятно, иностранный язык им не освоить в полной мере. Это значит, что они смогут изучать иностранный язык, но только на уровне своего развития.

Сложные конструкции и клише такими учащимися усвоены в полном объеме не будут, так как у них низкий уровень развития родного языка. На уроках иностранного языка необходимо развивать у учащихся память, речь, внимание, мышление, кругозор. Иногда можно вводить эти конструкции, но только с целью ознакомления. Коррекционная задача должна четко ориентировать педагога на развитие способностей и возможностей ребенка и на исправление имеющихся недостатков специальными педагогическими и психологическими приемами. Педагог, планируя занятие, должен задуматься, какие психические процессы (внимание, восприятие, память, мышление, речь) будут наиболее задействованы в ходе занятия.

Обучение английскому алфавиту и звукам проводится в игровой и соревновательной форме постепенно, готовя учащегося к чтению.

Работа с текстом – это наиболее простой и, в то же время, эффективный вид деятельности на уроке английского языка в классах для детей с особыми образовательными потребностями. Таким детям очень комфортно работать в группе при обсуждении, в паре с более сильными детьми, узнавать от сверстников информацию и при желании

ответить легкими фразами ответ.

Поэтому стоит учитывать задачи при проведении уроков английского языка:

- максимально увеличить самостоятельную деятельность учащихся;
- развить у них интерес к английскому языку;
- стимулировать коммуникативно-речевую активность.

Дети с особыми образовательными потребностями особенно утомляемы, поэтому очень важно отойти от однообразия в планировании учебных занятий. Для успешного выполнения учебных заданий необходимо привлекать все органы чувств: зрительные, слуховые, речевые и двигательные. Использовать разнообразные приемы при составлении упражнений, использовать визуализацию, ролевые игры, музыкальный фон – всё, что будет способствовать подключению воображения учащихся при выполнении заданий.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Есиргепова В.Ж. Инклюзивное образование в Казахстане: состояние, перспективы, АркГПИ имени Ы. Алтынсарина, г. Аркалык. – 2012 г.
2. Митчелл Д. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. РООИ «Перспектива», 2011. – с.67.
3. Терновая А.Е. Принципы, методы и технологии работы с детьми с ОВЗ на уроках английского языка. – 2001 г.
4. Грузинова Т. Дети с ограниченными возможностями: мифы, реальность, пути интеграции / Т. Грузинова // Директор школы. Экспресс-опыт. – 1999. – № 4.
5. Сухова М.А. Эффективные методики преподавания английского языка в школе детям с ограниченными возможностями здоровья. – 2010 г.

УДК 373.2.02
ГРНТИ 14.23.09

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ПРОЕКТОВ В КОРРЕКЦИОННО-РАЗВИВАЮЩЕЙ РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Аңдатпа

Мақалада балалардың шығармашылық ойлау қабілетін дамытуды көздейтін түзету-дамыту жұмыстарында жобалар әдісін пайдалану қарастырылады. Жобалық қызметті жүзеге асырудың ерекшелігі сипатталып, нұсқалары қаралды. Ерекше білім беру қажеттілігі бар балалармен түзету-дамыту жұмысында қызметтің осы түрін қолданудың тиімділігі негізделген.

Аннотация

В статье рассматривается использование метода проектов в коррекционно-развивающей работе, предполагающего развитие творческого мышления детей. Описана специфика и рассмотрены варианты осуществления проектной деятельности. Обоснована эффективность применения этого вида деятельности в коррекционно-развивающей работе с детьми с особыми образовательными потребностями.

Annotation

The article considers the use of the project method in correctional and developmental work, which involves the development of children's creative thinking. The specifics are described and options for implementing project activities are considered. The effectiveness of using this type of activity in correctional and developmental work with children with special educational needs is substantiated.

В Послании Президента РК народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050»: новый курс состоявшегося государства» большое внимание уделяется вопросам сферы образования. «Чтобы стать развитым конкурентноспособным государством, мы должны стать высокообразованной нацией» отмечено в послании [2]. Поэтому одна из главнейших целей сферы обра-

Степанова Я.А.,
дефектолог,
ясли-сад №16,
г. Костанай,

Ким Е.В.,
методист,
ясли-сад №16,
г. Костанай

Негізгі сөздер: түзету-дамыту, КҚБ, жоба, шығармашылық ойлау, тиімділік.

Ключевые слова: коррекционно-развивающая, ООП, проект, творческое мышление, эффективность.

Keywords: correction and development, OOP, project, creative thinking, efficiency.

зования – становление личности ребёнка, начиная с дошкольного возраста, развитие творческих способностей, подготовка мыслящих, творчески направленных специалистов в будущем.

Условия современности таковы, что ребенок, поступающий в школу, не может просто обладать определенной суммой умений и навыков, необходимых для обучения. Он должен уметь приобретать эти знания самостоятельно и пользоваться ими для решения новых познавательных задач.

Одной из актуальных проблем дошкольного образования детей с особыми образовательными потребностями (далее с ООП) является создание адекватной возможностям ребенка предметно-развивающей среды, то есть системы условий, обеспечивающих полноценное развитие всех видов детской деятельности, коррекцию недостатков познавательной деятельности и становление личности ребенка.

Следовательно, организация воспитания и обучения дошкольников с ООП предполагает внесение изменений в формы и содержание коррекционно-развивающей работы с целью формирования психологических механизмов, необходимых для достижения ребенком качественно нового уровня развития.

Дошкольный возраст характеризуется активизацией функции мышления. Сначала продуктивного (воссоздающее мышление, позволяющее представить образы), а затем и творческого (благодаря которому создаются принципиально новые образы). Этот период можно назвать сензитивным для формирования творческого мышления. Вопросы творчества, творческих способностей детей, их творческой деятельности рассматриваются в исследованиях Л.С. Выготским, В.В. Давыдовым, З.М. Новлянской, В.Э. Чудновским, Л.В. Занковым, А.В. Хуторским и многими другими [7].

Мышление непосредственно связано со

всеми психическими процессами: восприятием, воображением, вниманием, памятью, речью. Оно не только углубляет и расширяет процесс познания, но и оказывает влияние на становление личности. Вся творческая деятельность строится при активном участии мышления, а именно творческого. Такой вид мышления открывает необычный взгляд на окружающий мир. Если мышление отстает в развитии, ребенок оказывается не готовым к усвоению учебного материала, ведь любое обучение связано с необходимостью что-то представить, домыслить.

Особого подхода в этом плане требуют дети с задержкой психического развития (далее ЗПР). Она характеризуется парциальным недоразвитием высших психических функций, которое может, в отличие от олигофрении, носить временный характер и компенсироваться при коррекционном воздействии в детском или подростковом возрасте. Задержка психического развития обнаруживается в дошкольном возрасте. Значительное своеобразие отмечается в развитии мыслительной деятельности. Отставание отмечается уже на уровне наглядных форм мышления, возникают трудности в формировании сферы образов – представлений. Отмечается подражательный характер деятельности детей с ЗПР, медленнее формируется способность к творческому созданию образов [3].

У дошкольников с задержкой психического развития наблюдается отставание в формировании навыков общения, эти дети предпочитают работать в одиночестве. При выполнении практических заданий, предполагающих совместную деятельность, сотрудничество наблюдается редко, дети почти не общаются друг с другом [4]. В творческом процессе это проявляется в неумении взаимодействовать друг с другом, работать над одним делом. В связи с этим дети чувствуют себя скованно, напряженно, не уверенно в себе и своих возможностях.

Таким образом, творческие способности у дошкольников с задержкой психического развития формируются со значительным запаздыванием и имеют качественное своеобразие. Динамика развития особенного ребенка определяется интенсивностью коррекционно-развивающей работы. При сочетании с благоприятными социальными условиями и насыщенной предметно-развивающей средой прогноз развития ребенка будет благоприятен.

В формировании личности большое значение имеют механизмы саморазвития. В условиях дизонтогенеза эти механизмы работают не в полную силу. Нормально развивающийся ребенок очень многое усваивает в процессе повседневного общения с взрослыми, в самостоятельной деятельности. Ребенку с задержкой психического развития необходимо постоянное сотрудничество, когда взрослый шаг за шагом ведет его по «ступенькам развития», раскрывая потенциальные возможности маленького человека.

Для этого в настоящее время в педагогике используются инновационные педагогические технологии, которые открывают новые возможности воспитания и обучения дошкольников.

В этой связи большой интерес представляет «метод проектов» или интегрированная деятельность дошкольников, в результате которой предполагается получение определённого продукта и его дальнейшее использование [6]. Проектная деятельность основана, с одной стороны, на взаимодействии с взрослыми, а с другой, не менее важной, – на постоянно расширяющихся самостоятельных действиях ребёнка. По утверждению Песталоцци, каждый узнает лишь то, что сам пробует сделать [5].

Джон Дьюи, американский ученый, прогрессивный педагог XX столетия предложил использовать метод проектов, предусматривающий поэтапную последо-

вательность в организации обучения детей: от выявления их возможностей и прошлого опыта – к совместному с взрослыми (воспитателями и родителями) планированию и реализации намеченного [8].

Эта технология опирается на ряд принципов, созвучных принципам специальной педагогики: в центре творческой деятельности ребенок, который, проявляя активность, реализует свои знания и возможности; учет индивидуальности каждого ребенка (интересов, темпа работы, уровня обученности); связь исследования с реальной жизнью, т. е. единство знаний и практических действий); взаимодействие с родителями [8].

Метод проектов – это метод развития творческого познавательного мышления, форма организации воспитательного и учебного процесса, направленная на различные виды деятельности – индивидуальную, парную, групповую, которую участники выполняют в течение определенного срока. Данный метод предполагает решение какой-либо проблемы и получение конечного результата деятельности. Этот результат можно увидеть, осмыслить, применить в реальной жизни. Проектная деятельность широко применяется в обучении детей с задержкой психического развития и имеет свои специфические особенности, подходы к организации.

В совместной деятельности с взрослым ребенок способен к выполнению тех действий, которые самостоятельно он выполнить еще не может. Они образуют зону ближайшего развития ребенка, становясь его индивидуальным достоянием на следующем этапе развития, благодаря процессу интериоризации [5].

На наш взгляд, метод проектов в коррекционно-развивающей работе с детьми с ООП будет успешным при соблюдении следующих условий: учете психофизических и речевых возможностей детей, а также их интересов; деятельности детей без принуж-

дения; предоставлении детям самостоятельности и поддержании их инициативы; совместном с взрослым поэтапном достижении цели; тематике (проблеме), соответствующей зоне ближайшего развития ребенка.

В работе мы используем метод проектов, включающий в себя несколько этапов, выделенных Н.Ю. Пахомовой: погружение в проект; организация деятельности; осуществление деятельности; презентация результатов [5].

Специфика осуществления проектной деятельности в коррекционно-развивающей работе с детьми с ООП заключается в тесном взаимодействии не только воспитателя и ребенка, но и непосредственном участии дефектолога на всех этапах проектной деятельности.

Задачи коррекционно-развивающей работы дефектолога и воспитателей в рамках проектной деятельности тесно взаимосвязаны и решаются в рамках целостного подхода.

На этапе погружения в проект дефектолог совместно с воспитателями определяет адекватные психофизическим и речевым возможностям детей цель и задачи проекта, формы, методы и сроки его реализации, предполагаемый результат. Необходимо обозначить проблему, наиболее актуальную на данном отрезке времени. Дефектолог совместно с воспитателями вводит детей в проблему, активизирует интерес, «заряжая» стремлением решить эту проблему.

Цель этапа организации деятельности – создание условий для самостоятельной деятельности детей: определение возможных вариантов решения проблемы, которые важно исследовать в рамках намеченной тематики; обсуждение детального плана работы (к кому обратиться за помощью, какие предметы использовать). В процессе осуществления деятельности детям могут быть оказаны разные виды помощи: консульти-

рование, ответы на вопросы, обсуждение, в том числе и прямая помощь. Особое внимание необходимо уделять использованию направляющей помощи: разнообразная наглядность, простые инструкции, анализ допущенных детьми в ходе выполнения задания ошибок, эмоционально-положительный фон совместной деятельности.

На этом этапе творческий продукт создается при тесном взаимодействии с родителями. Многолетний опыт работы с семьями детей с ООП показывает, что родители в большинстве случаев не принимают активное участие в развитии и воспитании детей, выполняя с ребенком чаще всего индивидуальные рекомендации в домашних условиях. Чтобы родители помогали детскому саду, их надо заинтересовывать, мотивировать. Руководствуясь этим принципом, вовлекаем родителей в проектную деятельность. Таким образом, использование метода проектов значительно повышает интерес родителей к жизни детского сада. Совместная деятельность помогает родителям не только лучше понять ребенка, узнать его потенциальные возможности, но и принять его таким, какой он есть, позволяет раскрыть собственные возможности и таланты.

Большое значение имеет знание особенностей родителей воспитанников, умение предлагать задания, адекватные не только возможностям детей, но родителей. Организация работы с семьей на основе партнерских отношений способствует развитию личности дошкольника и является важнейшим условием коррекционно-развивающей работы.

Презентация результатов играет огромную роль в стимулировании всех участников проектной деятельности. Роль дефектолога сводится к грамотной оценке результатов: необходимо увидеть даже незначительные успехи каждого ребенка, участие каждого родителя, поощрить всех

участников, подобрав каждому свою номинацию. В процессе презентации продуктов деятельности у детей формируются навыки адекватной оценки собственных результатов, умения оценивать друг друга в деятельности. В процессе презентации дети демонстрируют понимание проблемы, умение осуществлять работу, доводить начатое дело до конца.

В практике дошкольной педагогики выделяются четыре группы проблем [8], которые актуальны и в работе с детьми с ООП: семья, патриотизм, природа, окружающий мир. Наиболее удачными в работе нашей группы были проекты «Моя семья» (фото – коллажи), «Казахстан – моя Родина» (конкурс рисунков), «Мир сказок», «Весёлые букашки» (лепбук).

Организация и проведение проектной деятельности оказала значительное влияние на стиль взаимодействия с детьми. Произошёл переход от передачи готовых знаний к инициированию активизации поисковой деятельности и творческого мышления воспитанников, к совместному поиску решения поставленной проблемы.

Дети стали справляться с заданиями более быстрее, за выполнение творческих работ приступали с удовольствием, работали самостоятельно и в парах, деятельность сопровождалось хорошим эмоциональным настроением.

Использование проектной деятельности в организованной деятельности дало возможность делать что-то новое, интересное самостоятельно, максимально используя свои возможности. Включение проектной деятельности учит детей размышлять, прогнозировать, предвидеть, формирует адекватную самооценку. Некоторые из воспитанников сначала были нерешительными, бросали работу не доделывая, но в процессе работы над проектом у детей начал накапливаться опыт, у большинства воспитанников отмечена положительная динамика в раз-

работке проектов, применялся творческий подход в создании проекта.

Использование метода проектов в системе коррекционно-развивающей работы стимулирует познавательную активность детей с ООП, способствует развитию коммуникативных умений, позволяет наиболее успешно систематизировать знания по выбранной теме, воспитывать такие качества, как организованность, добросовестность.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2077 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями от 27.03.2023 г.) [Электронный ресурс]: https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319_ (дата обращения: 12.03.2023 г.).
2. Послание Президента Республики Казахстан Стратегия "Казахстан-2050": новый политический курс состоявшегося государства. 17 января 2014 г. [Электронный ресурс]: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/K1200002050/links> (дата обращения: 12.03.2023 г.).
3. Борякова Н.Ю. Клиническая и психолого-педагогическая характеристика детей с задержкой психического развития. // Журнал «Коррекционная педагогика». - 2003. - № 2. - 73 с.
4. Грибанова Г.В. Психологическая характеристика личности детей с задержкой психического развития // Дефектология. 1986. № 5. С. 13-20.
5. Деркунская В.А. Проектная деятельность дошкольников: учеб.-метод. пособие. – М.: ЦПО, 2012. – 144 с.
6. Морозова Л.Д. Педагогическое проектирование в ДО: от теории к практике. – М.: ТЦ Сфера, 2010. – с. 6-8.
7. Назаров О.В. Творчество как процесс разрешения противоречий: Материалы IV Всероссийского съезда психологического общества. М., 2007. - 353 с.
8. Черепанова Г.А. Формирование у детей интереса к семейным традициям / Ребенок в детском саду. – 2009. - № 5.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВОСПИТАНИЯ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ

УДК 373.1.02
ГРНТИ 14.25.05

БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕНІҢ РӨЛІ

Аңдатпа

Бұл мақалада жас ұрпақты тәрбиелеу саласындағы ұлттық құндылықтардың рөлі қарастырылады. Тәрбиенің бұл бағыты лайықты азаматтарды қалыптастыру, білікті және мықты Отан қорғаушыларды даярлау ісіне елеулі, ал кейбір жағдайларда шешуші үлес қосуы тиіс.

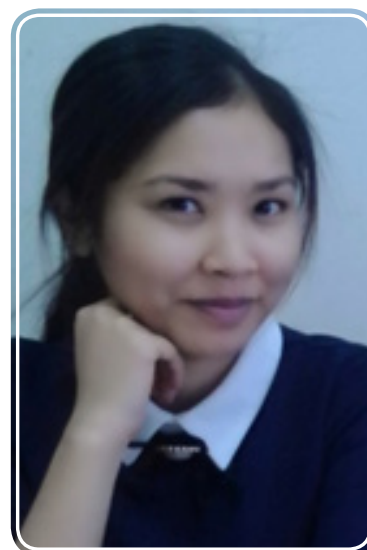
Аннотация

В данной статье рассматривается роль национальных ценностей в сфере воспитания подрастающего поколения. Это направление воспитания должно внести значительный, а в некоторых случаях, и решающий вклад в дело формирования достойных граждан, подготовки квалифицированных и сильных защитников Отечества.

Annotation

The article considers the role of national values in upbringing younger generation. Such education should make a significant and decisive contribution to raising worthy citizens, training qualified specialists of the country.

Қазіргі уақытта білім беру қарқынды дамып келеді, әрдайым жаңа технологиялармен байытылады. Педагогикалық процеске тиімді бағыттар мен жаңа әдістер мен тәсілдерді енгізу барысында инновациялық әдістер ерекше шабыт әкелді. Соған қарамастан, жаһандану дәуірінде әр мемлекет өзінің менталитетін, ұлттық ерекшеліктерін сақтауға тырысады.

Рахметалина А.М.,

Қостанай облысы әкімдігі
білім басқармасының
«Науырзым ауданының білім
бөлімі» ММ әдіскері
Қостанай облысы,
Науырзым ауданы

Негізгі сөздер: ұлттық құндылықтар, тәрбие, тұлға, қоғам, процесс, сапа, даму.

Ключевые слова: национальные ценности, воспитание, личность, общество, процесс, качество, развитие.

Key words: national values, education, personality, society, process, quality, development.

Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды дамытуға бағытталған қарқынды өзгерістер орын алуда. Білім деңгейі-мемлекет пен қоғамның табысты дамуының кепілі.

Ұлттық білім беру қазіргі әлемдегі өзекті мәселелердің біріне айналуда. Өркениет пен ел экономикасының тұрақтануына, патриотизмге байланысты ұлттық білім беруді ағарту қажет.

Ең бастысы-кең білімді үйлесімді тұлғаны тәрбиелеу, Қазақстанның жаңа азаматын қалыптастыру. Ұлттық мұраға (дәстүрлерге, әдет-ғұрыптарға, мәдениетке) деген мақтаныш пен терең құрмет сезімін тәрбиелеу, сабақтарда оқушылардың өз Отанына, туған жеріне құндылық қатынасын қалыптастыру бойынша жүйелі жұмысжүргізу өте маңызды [1].

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасында білім беру жүйесі жаңғыртылуда. Отандық білім беруді жетілдіру қажеттілігі бірқатар басым мемлекеттік міндеттерден туындады: әлемнің дамыған 30 елінің қатарына кіру үшін бәсекеге қабілетті адами капиталды қалыптастыру, әлемдік нарықтық экономика мен ашық азаматтық қоғамның қажеттіліктеріне сәйкес өскелең ұрпақты оқыту мен тәрбиелеудің деңгейі мен сапасын арттыру, өскелең ұрпақта этномәдени және азаматтық бірегейлікті қалыптастыру бойынша тиімді тетіктерді, инновациялық технологиялар мен әдістемелерді енгізу, мемлекет тарихын, мемлекеттік тілді білуге негізделген, Қазақстан халықтарының ұлттық мәдени құндылықтарын пайдалану, тәрбиеленушілерде патриоттық құндылықтарды қалыптастыру

бойынша шет елдердің тәжірибесін пайдалану, қазақстандық патриотизм идеяларында ұлттық тәрбие жүйесін байыту.

Бүгінгі таңда біздің елімізде қоғам мен тұтастай мемлекеттің заманауи қажеттіліктеріне бағытталған тұтас тәрбие жүйесі құрылды. Сондықтан соңғы жылдары Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде тәрбиені дамыту ең басым бағыттардың біріне айналды. Мемлекеттің білімді, адамгершілік, іскер, таңдау жағдайында өз бетінше шешім қабылдауға дайын, ынтымақтастыққа және мәдениетаралық өзара іс-қимылға қабілетті, елдің тағдыры үшін жауапкершілік сезіміне ие адамды тәрбиелеуге арналған әлеуметтік тапсырысы Қазақстан Республикасы Президентінің жыл сайынғы Жолдауларында көрініс табады [2].

Азаматтың жеке басының рухани-адамгершілік дамуы мен тәрбиесін қамтамасыз ету Қазақстан Республикасының қазіргі мемлекеттік саясатының негізгі міндеті болып табылады. Негізгі ұлттық құндылықтар рухани-адамгершілік құндылықтар жүйесінде ашылады: қазақстандық патриотизм-Отанға, халыққа, туған жерге деген сүйіспеншілік, азаматтық-Отанға қызмет ету, құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам, көпмәдениетті бейбітшілік, отбасы-махаббат пен денсаулық, ата – аналарға құрмет, еңбек пен шығармашылық-еңбекке, шығармашылыққа және жасампаздыққа құрмет, табиғатқа деген сүйіспеншілік - Туған жер, экологиялық тәрбие, басқа халықтардың мәдениетін құрметтеу, прогресс, ынтымақтастық.

Жалпы орта білім білім берудің барлық деңгейлеріне ортақ болып та-

былатын және білім алушының мінез-құлқы мен қызметін ынталандыратын тұрақты тұлғалық бағдарлары болуға арналған білім алушыларға ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды сіңіруге бағытталған [3].

Жалпы орта білім беру мазмұнындағы базалық құндылықтар ретінде: қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілік; құрмет; ынтымақтастық; еңбек және шығармашылық; ашықтық; өмір бойы білім беру айқындалды.

Білім беру құндылықтарын қалыптастыру негізінде білім алушыларда дамуға тиіс:

1) Қазақстан мүдделеріне қызмет етуге дайындық;

2) Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарының нормаларын құрметтеу және сақтау;

3) әлеуметтік жауапкершілік және шешім қабылдау қабілеті;

4) мемлекеттік тілді меңгеруге ынталандыру;

5) Қазақстан халқының мәдениеті мен дәстүрлерін, әлемнің мәдени әртүрлілігін құрметтеу;

6) Рухани келісім мен толеранттылық идеяларын ұстану;

7) қоршаған әлемге оң көзқарас және экологиялық тепе-теңдікті сақтау;

8) шығармашылық және сыни ойлау;

9) коммуникативтілік және ақпараттық-коммуникациялық құралдар мен технологияларды тиімді пайдалана білу;

10) өмір бойы оқуға және өзін-өзі жетілдіруге ынталандыру.

Осылайша, басты мақсат – жас ұрпақты ұлттық құндылықтар мен адами құндылықтарды, рухани және мәдени мұраның сабақтастығын сақтай отырып тәрбиелеу.

Біздің ұлттық құндылықтарымызды халықаралық деңгейге көтере алатын адамды тәрбиелеу:

- адамда ұлттық сананың қалыптасуы;

- жас ұрпақ үшін сана, махаббат, мақтаныш, ұлттық рухтың дамуы;

- ана тілі мен дініне, оның тарихы, мәдениеті, өнері, дәстүрлері, рухани және мәдени мұрасына құрмет;

- жомарттық, сенімділік және патриотизм сияқты жас ұрпақтың қиындықтарына тап болған кезде ғана түпкі мақсатқа жету.

Сондықтан ұлттық білім-елдің болашағы.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Сагынаева Г.Р. Национальные ценности – это основа системы непрерывного образования / Г. Р. Сагынаева. – Текст: непосредственный // Молодой ученый. – 2017. – № 10.1 (144.1). – С. 82-84.

2. Керімбаева М.С. «Ұлттық құндылықтарды қалыптастырудағы мектептің рөлі». Астана, 2007 ж.

3. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М. Педагогика. Алматы, 2002. – 244 с.

АВТОРЛАР

1. АГЗУМОВА АЙГУЛЬ ГАБДУЛМАНАПКЫЗЫ – директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, Жамбыл жалпы білім беретін мектебі, Қостанай ауданы, Қостанай облысы
2. АХМЕТЖАНОВА БОТАКОЗ ЖУСУПОВНА – педагог-зерттеуші, математика мұғалімі, директордың ОТЖ жөніндегі орынбасары, М.Қозыбаев атындағы № 23 жалпы білім беретін мектебі, Қостанай қ.
3. АХМЕТОВА ГУЛЖАЗИРА ДАУРХАНОВНА – бастауыш сынып мұғалімі, Міржақып Дулатұлы атындағы жалпы білім беретін мектебі, Рудный қ.
4. БЕКЕЕВ АРМАН БАХЫТОВИЧ – дене шынықтыру нұсқаушысы, № 16 бөбекжай-бақшасы, Қостанай қ.
5. БОЖКО ИННА ВАЛЕНТИНОВНА – бастауыш сынып мұғалімі, Абай атындағы мектеп-лицей, Жітіқара қ.
6. БУХМЕТОВ АЙТУАР АМАНЖОЛОВИЧ – 10 сынып оқушысы, «Озат» ақпараттық технологиялар мамандандырылған мектеп-лицей-интернаты», Қостанай қ.
7. ДҮЙСЕНОВ ҚУАНДЫҚ АЛДАБЕРГЕНҰЛЫ – информатика мұғалімі, Абай Құнанбаев атындағы мектеп-гимназиясы, Арқалық қ., Қостанай облысы
8. ЕСЕТОВА БАЛАУСА МАХАНБЕТОВНА – информатика мұғалімі, Міржақып Дулатұлы атындағы жалпы білім беретін мектебі, Рудный қ.
9. ЖЕЛЕЗНЯКОВА М.И. – педагог-зерттеуші, бастауыш сынып мұғалімі, № 2 мектеп-лицейі, Қостанай қ.
10. ЗЕМЦОВА НАТАЛЬЯ АНАТОЛЬЕВНА – педагог-сарапшы, математика мұғалімі, М.Қозыбаев атындағы № 23 жалпы білім беретін мектебі, Қостанай қ.
11. КЕНБАЕВА Ж.С. – математика және физика мұғалімі, Міржақып Дулатұлы атындағы жалпы білім беретін мектебі, Рудный қ.
12. КИМ Е.В. – әдіскер, № 16 бөбекжай-бақшасы, Қостанай қаласы
13. КОЙШИБАЕВА ГУЛЬМИРА ШЕГЕБАЕВНА – қазақ тілі мұғалімі, № 16 бөбекжай-бақшасы, Қостанай қ.
14. КОЛЫЧЕВА ИННА АРМЕНОВНА – ағылшын тілі мұғалімі, «Озат» ақпараттық технологиялар мамандандырылған мектеп-лицей-интернаты», Қостанай қ.
15. КУАНЫШ НУРБЕК ЕРМЕКОВИЧ – информатика мұғалімі, А.Құнанбаев атындағы мектеп-гимназиясы, Арқалық қ., Қостанай облысы
16. КУРМАНГАЛИЕВ АЛИБЕК АМАНГЕЛЬДЫЕВИЧ – ғылым магистрі, ағылшын тілі мұғалімі, Абай атындағы жалпы білім беретін мектебі, Қостанай қ.

17. МАРИНИЧЕНКО И.М. – тәрбиеші, «Алтын бесік» бөбекжай-бақшасы, Қарағанды қ.
18. МАРТЫНОВА СВЕТЛАНА НИКОЛАЕВНА – № 4 жалпы білім беретін мектебі, Қостанай қ.
19. МОЛДАГАЛИЕВА КАРЛЫГАШ УМРБЕКОВНА – № 2 гимназия, Рудный қ.
20. НИКИТИНА Н.О. – педагог-зерттеуші, дене шынықтыру нұсқаушысы, № 7 бөбекжай-бақшасы, Рудный қ.
21. НУРМУХАМБЕТОВА А.Ж. – математика мұғалімі, № 13 негізгі орта мектебі, Қостанай қ.
22. ПАРЕЕВ КИРИЛЛ КОНСТАНТИНОВИЧ – қосымша білім беру педагогы, «Балалар мен жасөспірімдердің даму және шығармашылық сарайы», Рудный қ.
23. ПЕТРОВЕЦ АЛИНА АНДРЕЕВНА – ағылшын тілі мұғалімі, № 19 жалпы білім беретін мектебі, Қостанай қ.
24. РАХМЕТАЛИНА А.М. – әдіскер, білім бөлімі, Науырзым ауданы, Қостанай ауданы
25. САДЫКОВ КАРАМАН СЕРИКБАЕВИЧ – менеджер, информатика мұғалімі, областная специализированная школа-лицей-интернат № 2 облыстық мамандандырылған мектеп-лицей-интернаты, Арал қ., Қызылорда облысы
26. САУЛАТОВА ЖАННА РОМАНОВНА – № 1 жалпы білім беретін мектебі, Тобыл қ., Қостанай ауданы, Қостанай облысы
27. СИПКО Н.В. – тәрбиеші, «Алтын бесік» бөбекжай-бақшасы, Қарағанды қ.
28. СМЕРНОВА АННА АЛЕКСАНДРОВНА – педагог-зерттеуші, математика мұғалімі, М.Қозыбаев атындағы № 23 жалпы білім беретін мектебі, Қостанай қ.
29. СТЕПАНОВА Я.А. – дефектолог, № 16 бөбекжай-бақшасы, Қостанай қ.
30. УТРАЛИНОВА ГУЛЬНУР СЕРИКОВНА – қазақ тілі және әдебиеті мұғалімі, № 12 жалпы білім беретін мектебі, Жітіқара ауданы, Қостанай облысы
31. ЯСМЕНКО РУСЛАН АЛЕКСАНДРОВИЧ – педагог-сарапшы, дене шынықтыру мұғалімі, М.Қозыбаев атындағы № 23 жалпы білім беретін мектебі, Қостанай қ.

АВТОРЫ

1. АГЗУМОВА АЙГУЛЬ ГАБДУЛМАНАПКЫЗЫ – заместитель директора школы по воспитательной работе, Жамбылская общеобразовательная школа, Костанайский район, Костанайская область
2. АХМЕТЖАНОВА БОТАКОЗ ЖУСУПОВНА – педагог-исследователь, учитель математики, заместитель директора по УВР, общеобразовательная школа № 23 им. М. Козыбаева, г. Костанай
3. АХМЕТОВА ГУЛЖАЗИРА ДАУРХАНОВНА – учитель начальных классов, общеобразовательная школа имени Миржакыпа Дулатулы, г. Рудный
4. БЕКЕЕВ АРМАН БАХЫТОВИЧ – инструктор по физической культуре, ясли-сад № 16, г. Костанай
5. БОЖКО ИННА ВАЛЕНТИНОВНА – учитель начальных классов, школа-лицей имени Абая, г. Житикара
6. БУХМЕТОВ АЙТУАР АМАНЖОЛОВИЧ – ученик 10 класса, СШЛИИТ «Озат», г. Костанай
7. ДҮЙСЕНОВ ҚУАНДЫҚ АЛДАБЕРГЕНҰЛЫ – учитель информатики, школа-гимназия имени Абая Кунанбаева, г. Аркалык, Костанайская область
8. ЕСЕТОВА БАЛАУСА МАХАНБЕТОВНА – учитель информатики, общеобразовательная школа имени Миржакыпа Дулатулы, г. Рудный
9. ЖЕЛЕЗНЯКОВА М.И. – педагог-исследователь, учитель начальных классов, школа-лицей № 2, г. Костанай
10. ЗЕМЦОВА НАТАЛЬЯ АНАТОЛЬЕВНА – педагог-эксперт, учитель математики, общеобразовательная школа № 23 им. М. Козыбаева, г. Костанай
11. КЕНБАЕВА Ж.С. – учитель математики и физики, общеобразовательная школа имени Миржакыпа Дулатулы, г. Рудный
12. КИМ Е.В. – методист, ясли-сад № 16, г. Костанай
13. КОЙШИБАЕВА ГУЛЬМИРА ШЕГЕБАЕВНА – учитель казахского языка, ясли-сад № 16, г. Костанай
14. КОЛЫЧЕВА ИННА АРМЕНОВНА – учитель английского языка, СШЛИИТ «Озат», г. Костанай
15. КУАНЫШ НУРБЕК ЕРМЕКОВИЧ – учитель информатики, школа-гимназия имени А. Кунанбаева, г. Аркалык, Костанайская область
16. КУРМАНГАЛИЕВ АЛИБЕК АМАНГЕЛЬДЫЕВИЧ – магистр наук, учитель английского языка, общеобразовательная школа имени Абая, г. Костанай

17. МАРИНИЧЕНКО И.М. – воспитатель, ясли-сад «Алтын бесік», г. Караганда
18. МАРТЫНОВА СВЕТЛАНА НИКОЛАЕВНА – общеобразовательная школа № 4, г. Костанай
19. МОЛДАГАЛИЕВА КАРЛЫГАШ УМРБЕКОВНА – гимназия № 2, г. Рудный
20. НИКИТИНА Н.О. – педагог-исследователь, инструктор по физической культуре, ясли-сад № 7, г. Рудный
21. НУРМУХАМБЕТОВА А.Ж. – учитель математики, ОСШ № 13, г. Костанай
22. ПАРЕЕВ КИРИЛЛ КОНСТАНТИНОВИЧ – педагог дополнительного образования, Дворец развития и творчества детей и юношества, г. Рудный
23. ПЕТРОВЕЦ АЛИНА АНДРЕЕВНА – учитель английского языка, общеобразовательная школа № 19, г. Костанай
24. РАХМЕТАЛИНА А.М. – методист, отдел образования, Наурзумский район, Костанайская область
25. САДЫКОВ КАРАМАН СЕРИКБАЕВИЧ – менеджер, учитель информатики, областная специализированная школа-лицей-интернат № 2, г. Аральск, Кызылординская область
26. САУЛАТОВА ЖАННА РОМАНОВНА – общеобразовательная школа № 1, г. Тобыл, Костанайский район, Костанайская область
27. СИПКО Н.В. – воспитатель, ясли /сад «Алтын бесік», г. Караганда
28. СМЕРНОВА АННА АЛЕКСАНДРОВНА – педагог-исследователь, учитель математики, общеобразовательная школа № 23 им. М. Козыбаева, г. Костанай
29. СТЕПАНОВА Я.А. – дефектолог, ясли-сад № 16, г. Костанай
30. УТРАЛИНОВА ГУЛЬНУР СЕРИКОВНА – учитель казахского языка и литературы, общеобразовательная школа № 12, Житикаринский район, Костанайская область
31. ЯСМЕНКО РУСЛАН АЛЕКСАНДРОВИЧ – педагог-эксперт, учитель физической культуры, общеобразовательная школа № 23 им. М. Козыбаева, г. Костанай

THE AUTHORS

1. AGZUMOVA AIGUL GABDULMANAPKYZY – deputy director of the school for upbringing work, Zhambyl comprehensive school, Kostanay district, Kostanay region
2. AKHMETZHANOVA BOTAKOZ ZHUSUPOVNA – teacher-researcher, teacher of Mathematics, deputy director for learning and upbringing work, comprehensive school No. 23 named after M. Kozybayev, Kostanay
3. AKHMETOVA GULZHAZIRA DAURKHANOVNA – primary school teacher, comprehensive school named after Mirzhakyp Dulatuly, Rudny
4. BEKEYEV ARMAN BAKHYTOVICH – instructor in physical culture, nursery garden No. 16, Kostanay
5. BOZHKO INNA VALENTINOVNA – primary school teacher, school-lyceum named after Abai, Zhitikara
6. BUKHMETOV AITUAR AMANZHOLOVICH – student of the 10th grade, "Ozat" Specialized IT Boarding School, Kostanay
7. DUYSENOV KUANDYK ALDABERGENULY – Computer science teacher, school-gymnasium named after Abai Kunanbayev, Arkalyk, Kostanay region
8. YESETOVA BALAUSA MAKHANBETOVNA – Computer science teacher, comprehensive school named after Mirzhakyp Dulatuly, Rudny
9. ZHELEZNYAKOVA M.I. – teacher-researcher, primary school teacher, lyceum school No. 2, Kostanay
10. ZEMTSOVA NATALYA ANATOLYEVNA – teacher-expert, teacher of Mathematics, comprehensive school No. 23 named after M. Kozybayev, Kostanay
11. KENBAYEVA ZH.S. – teacher of Mathematics and Physics, comprehensive school named after Mirzhakyp Dulatuly, Rudny
12. KIM E.V. – methodologist, nursery garden No. 16, Kostanay
13. KOYSHIBAYEVA GULMIRA SHEGEBAYEVNA – teacher of the Kazakh language, nursery garden No. 16, Kostanay
14. KOLYCHEVA INNA ARMENOVNA – English teacher, "Ozat" Specialized IT Boarding School, Kostanay
15. KUANYSH NURBEK ERMEKOVICH – Computer science teacher, school-gymnasium named after A. Kunanbayev, Arkalyk, Kostanay region
16. KURMANGALIEV ALIBEK AMANGELDYEYEVICH – Master of Science, English teacher, comprehensive school named after Abai, Kostanay
17. MARINICHENKO I.M. – preschool teacher, nursery garden "Altyn besik", Karaganda

18. MARTYNOVA SVETLANA NIKOLAYEVNA – comprehensive school No. 4, Kostanay
19. MOLDAGALIEVA KARLYGASH UMRBEKOVNA – gymnasium No. 2, Rudny
20. NIKITINA N.O. – teacher-researcher, instructor in physical culture, nursery garden No. 7, Rudny
21. NURMUKHAMBETOVA A.ZH. – teacher of Mathematics, secondary school No.13, Kostanay
22. PAREYEV KIRILL KONSTANTINOVICH – teacher of additional education, Palace of Development and Creativity of Children and Youth, Rudny
23. PETROVETS ALINA ANDREYEVNA – English teacher, comprehensive school № 19, Kostanay
24. RAKHMETALINA A.M. – methodologist, department of education, Naurzum district, Kostanay region
25. SADYKOV KARAMAN SERIKBAYEVICH – manager, Computer science teacher, regional specialized lyceum boarding school No. 2, Aralsk, Kyzylorda region
26. SAULATOVA ZHANNA ROMANOVNA – comprehensive school No. 1, Tobyl, Kostanay district, Kostanay region
27. SIPKO N.V. – preschool teacher, nursery garden "Altyn besik", Karaganda
28. SMIRNOVA ANNA ALEXANDROVNA – teacher-researcher, Mathematics teacher, comprehensive school No. 23 named after M. Kozybayev, Kostanay
29. STEPANOVA YA.A. – defectologist, nursery garden No. 16, Kostanay
30. UTRALINOVA GULNUR SERIKOVNA – teacher of the Kazakh language and literature, comprehensive school No. 12, Zhitikara district, Kostanay region
31. YASMENKO RUSLAN ALEXANDROVICH – teacher-expert, Physical education teacher, secondary school No. 23 named after M. Kozybayev, Kostanay

НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ!

«Педагогическая наука и практика» республикалық ғылыми-әдістемелік журналындағы басылымдарға қойылатын талаптар өзгертілді.

1. Папкаға: мақала мәтіні мен кестелер (егер бар болса), авторлар бойынша деректер (сауалнама) және үш тілдегі аңдатпалар (қазақ, орыс, ағылшын), автордың/авторлардың фотосуреті және жеке папкадағы фото/иллюстрациялар орналастырылады. Үлкен көлемдегі авторлық материалдар пакетін мұрағаттауға рұқсат етіледі (ZIP немесе RAR форматтары).

Папкада барлық файлдардың атауы автордың аты-жөнінен басталуы тиіс. Автордың аты-жөнінен кейін материалдардың түрін көрсету қажет: мақала / сауалнама / фото / 1сурет / 1 кесте және т.б. Файл атауында мақаланың атауы көрсетілмейді. Мысалы:

Иванов_И.И._мақала

Иванов_И.И._сауалнама

Иванов_И.И._1кесте

Иванов_И.И._тізімдеме

Файлдар жиынтығына тізімдеме қоса берілуі тиіс, онда: журналдың атауы, мақаланың атауы, автордың/авторлардың тегі мен инициалдары, үш тілде (қазақ, орыс, ағылшын) авторлар туралы толық мәліметтер, жіберілетін файлдардың тізімі көрсетіледі.

Бір файлда - бір мақала болу керек.

2. Мақалада: атауы; автордың/лардың аты-жөні және оның атағы, лауазымы және жұмыс орны туралы мәліметтер қысқартуларсыз және аббревиатураларсыз атау септікте, электрондық пошта; үш тілдегі аннотациялар мен түйінді сөздер (қазақ, орыс, ағылшын) мақаланың алдында орналасады; мақала мәтіні, әдебиеттер тізімі, ағылшын тіліндегі әдебиеттер тізімнің транслитерациясы.

Сызбалар, кестелер, диаграммалар мәтінге қойылмайды, бірақ мәтінде пайда болатын атаумен JPEG немесе TIFF форматындағы бөлек папкада сақталады. Мәтіннің өзінде олардың орны атауы көрсетілген сілтемемен белгіленеді.

Мақала көлемі – 25-40000 белгі.

Аңдатпа көлемі интервал арқылы 1000-1200 белгі (200 сөзге дейін). Аннотация мәтінін абзацтарға бөлуге болмайды.

Түйінді сөздер – мақалада қолданылатын 5-10 негізгі термин.

Мақала мәтіні MS WORD 6.0 редакторында Times New Roman 14 шрифтпен, 1 интервалмен теріледі, мәтін шекаралары – 2 см.

Мақалалар қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде қабылданады.

3. Суреттер, фотосуреттер және сканерленген суреттер JPEG немесе TIFF форматында беріледі. Ажыратымдылығы кемінде 300 dpi.

Автордың фотосуреті. Автордың портреттік фотосуреті сандық сапа түрде, JPEG немесе TIFF форматында беріледі. Фотосуреттің минималды ажыратымдылығы 300x400 пикс.

Кестелер, схемалар мен графиктер MS Word немесе MS Excel форматында беріледі. Автор кестелерді, схемаларды және графиктерді редакциялауға болатын деректері бар бастапқы файлды ұсынуға міндетті.

4. Автордың сауалнамасы. Автор туралы мәліметтермен толтырылған сауалнама MS Word форматында бөлек файлмен беріледі

Автор туралы мәліметтер	қазақ тілінде	орыс тілінде	ағылшын тілінде
Аты-жөні <i>Толық көрсетіледі</i>			
Ғылыми дәрежесі			
Атағы			
Жұмыс орны <i>Мекеме атауын толық, атау септікте көрсетіңіз</i>			
Қала <i>Қала атауын атау септікте көрсетіңіз</i>			
Елі <i>Ел атауын атау септікте көрсетіңіз</i>			
Лауазымы <i>Лауазым атауын толық, атау септікте көрсетіңіз</i>			
Бөлімше атауы <i>Бөлімше атауы толық, атау септікте көрсетіңіз</i>			
Оқу – статусы <i>Егер сіз студент, магистрант және т.б. болсаңыз, статусыңызды көрсетіңіз</i>			
Оқу – мекемесі <i>Егер сіз студент, аспирант және т.б. болсаңыз, оқу орнын атау септікте көрсетіңіз</i>			
E-mail			
Телефон (моб.)			

Автордың жарияланым белсенділігінің көрсеткіштері	
Ресейлік ғылыми дәйексөз индекстегі (РҒДИ) жарияланым саны	
РҒДИ автордың жарияланымдарының дәйексөз алу саны	
РҒДИ-де Хирш Индексі	
Web of Science-те жарияланымдар саны	
Web of Science-те дәйексөздерді алудың жалпы саны	
h-index Web of Science	

5. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі ГОСТ талаптарына сәйкес міндетті түрде қажет, мақала авторлары мәтінде пайдаланылған тәртіп бойынша көрсетіледі. Мәтін бойынша дереккөз төртбұрышты жақшада көрсетіледі, мысалы, [2, 3б.]. Міндетті түрде ағылшын тіліндегі әдебиеттер тізімінің транслитерациясы болуы тиіс.

6. Мақаланы жариялауға дайындау кезінде автор редакциямен белгілі нысан бойынша екі тілдің бірінде (қазақ және орыс) лицензиялық келісім-шарт жасасуы қажет болады.

7. Мақала рецензияланады және плагиатқа тексеріледі.

8. Журнал нөмірі шыққаннан кейін оның электрондық нұсқасы «Өрлеу» БАҰО» АҚ сайтында, PDF-файлын жүктеп алу үшін электрондық кітапханада орналастырылады.

9. Талаптар міндетті болып табылады.

Редакция мақалаларға редакциялық түзету жасау және оларға теріс сараптамалық баға алған жағдайда мақаланы қабылдамау құқығын өзіне қалдырады.

Редакция мақалаларды жариялау үшін izdat-orley-kost@mail.ru эл.мекенжайына қабылдайды

ВНИМАНИЕ!***Изменены требования к публикациям в республиканском научно-методическом журнале «Педагогическая наука и практика».***

1. В папку размещаются: текст статьи и таблицы (если имеются), данные по авторам (анкета) и аннотации на трёх языках (казахский, русский, английский), фотография автора/авторов и фото/иллюстрации в отдельной папке. В случае больших объемов допускается архивирование пакета авторских материалов (форматы ZIP или RAR).

В папке наименование всех файлов должно начинаться с фамилии и инициалов автора. После ФИО автора в названии необходимо указать тип материалов: статья / анкета / фото / рис. 1 / табл. 1 и т. д. Название статьи при наименовании файла указывать не нужно. Пример:

Иванов_И.И._статья

Иванов_И.И._анкета

Иванов_И.И._табл.1

Иванов_И.И._опись

К комплекту файлов должна быть приложена опись, в которой указываются: название журнала, название статьи, фамилия и инициалы автора/авторов, полные сведения об авторах на трёх языках (казахский, русский, английский), список направляемых файлов.

В одном файле – одна статья.

2. В статье должны присутствовать: название; ФИО автора/ов и сведения о его/их звании, должности и месте работы без сокращений и аббревиатур в именительном падеже, электронная почта; аннотации и ключевые слова на трёх языках(казахский, русский, английский) расположены перед статьёй; текст статьи, список литературы, транслитерация списка литературы на английском языке.

Схемы, таблицы, диаграммы в текст не ставятся, а сохраняются в отдельной папке в формате JPEG или TIFF под тем же названием, под которым они будут фигурировать в тексте. В самом тексте их место помечается ссылкой с указанием названия.

Объём статьи – 25-40000 знаков.

Объём аннотации 1000-1200 знаков с пробелами (до 200 слов). Текст аннотации не следует разбивать на абзацы.

Ключевые слова – это 5-10 основных терминов, которые использованы в статье.

Текст статьи набирается в редакторе MS WORD 6.0 шрифтом Times New Roman 14, 1 интервал, границы текста – 2 см.

Статьи принимаются на казахском, русском и английском языках.

3. Рисунки, фотографии и отсканированные изображения предоставляются в формате JPEG или TIFF. Разрешение не менее 300 dpi.

Фотография автора. Портретная фотография автора предоставляется в цифровом качестве, в формате JPEG или TIFF. Минимальное разрешение фотографии 300x400 пикс.

Таблицы, схемы и графики предоставляются в формате MS Word или MS Excel. Автор обязан предоставить исходный файл с данными, в котором возможно редактирование таблиц, схем и графиков.

4. Анкета автора. Заполненная анкета со сведениями об авторе подается отдельным

файлом в формате MS Word.

Сведения об авторе	на казахском языке	на русском языке	на английском языке
ФИО <i>Указывается полностью</i>			
Ученая степень			
Звание			
Место работы <i>Указывайте полное название учреждения в именительном падеже</i>			
Город <i>Указывайте название города в именительном падеже</i>			
Страна <i>Указывайте название страны в именительном падеже</i>			
Должность <i>Указывайте полное название должности в именительном падеже</i>			
Название подразделения <i>Указывайте полное название подразделения в именительном падеже</i>			
Обучение – статус <i>Если Вы являетесь студентом, аспирантом и пр., укажите свой статус</i>			
Обучение – организация <i>Если Вы являетесь студентом, аспирантом и пр., укажите место обучения в именительном падеже</i>			
E-mail			
Телефон (моб.)			

Показатели публикационной активности автора	
Число публикаций в РИНЦ	
Число цитирований публикаций автора в РИНЦ	
Индекс Хирша в РИНЦ	
Число публикаций в Web of Science	
Суммарное число цитирований в Web of Science	
h-index Web of Science	

5. Список использованной литературы обязателен в соответствии с требованиями ГОСТа, авторы статей указываются по порядку использования в тексте. По тексту источник указывается в квадратных скобках, например, [2, с.3]. Обязательна транслитерация списка литературы на английском языке.

6. Во время подготовки статьи к публикации автору будет необходимо заключить лицензионный договор с редакцией на одном из двух языков(казахский и русский) по форме.

7. Статья рецензируется и проверяется на плагиат.

8. После выхода номера журнала его электронная версия размещается на сайте АО «НЦПК «Өрлеу», в электронной библиотеке для скачивания PDF-файла.

9. Требования носят обязательный характер.

Редакция оставляет за собой право делать редакторскую правку и отклонять статьи в случае получения на них отрицательной экспертной оценки.

Редакция принимает статьи для публикации по адресу: izdat-orley-kost@mail.ru

ATTENTION!

The requirements for the articles in the republican scientific and methodological journal "Pedagogical Science and Practice" have been changed.

1. The file contains: the text of the article and tables/charts/ graphs/pictures (if any), information about the authors (form) and annotations in three languages (Kazakh, Russian, English); photos of the author/authors and photos/illustrations in the another file. When the article is long, archiving of a package of the author's materials (ZIP or RAR formats) is allowed.

In the file, the names of another files should begin with the surname and initials of the author. After the author's name, it is necessary to indicate the type of materials: article/questionnaire form/photo/Fig. 1/Table 1, etc. There is no need to write the title of the article when naming the file. Example:

Ivanov _ I.I. _ article

Ivanov _ I.I. _ questionnaire form

Ivanov _ I.I. _ table.1

Ivanov _ I.I. _ inventory

An inventory should be attached to the set of files, which indicates: the name of the journal, the title of the article, the surname and initials of the author/authors, full information about the authors in three languages (Kazakh, Russian, English), a list of the files.

There is one article in one file.

2. The article should contain: title; name of the author/s and information about his/their ranks; position and place of work without abbreviations in the nominative case; e-mail; annotations and keywords in three languages (Kazakh, Russian, English) are located before the article; text of the article, reference list, transliteration of the reference list in English.

Diagrams, tables, charts are not put in the text, but they are in the other file in JPEG or TIFF format under the same name with which they will appear in the text. In the text the place of diagrams, tables, charts is marked by their names.

The length of the article is 25 000-40 000 characters.

The annotation length is 1 000-1 200 characters with spaces (up to 200 words). The annotation text should not be divided into paragraphs.

Keywords are 5-10 main terms that are used in the article.

The text of the article is typed in the MS WORD 6.0 font in Times New Roman 14 font, 1 interval, text boundaries – 2 cm. The articles are written in Kazakh, Russian or English.

3. Pictures, photos and scanned images are provided in JPEG or TIFF format, at least 300 dpi.

The author's photo. The portrait of the author is provided in digital quality, in JPEG or TIFF format, minimum 300x400 pixels.

Tables, diagrams, and graphs are provided in MS Word or MS Excel format. The author should provide a file with data in which tables, diagrams, and graphs can be edited.

4. The author's form. A completed questionnaire form with information about the author is a separate file in MS Word format.

About the author	in Kazakh	in Russian	in English
Full name			
Science degree			
Academic title			
Place of work <i>(full name of the institution in the nominative case)</i>			
City <i>(name of the city in the nominative case)</i>			
Country <i>(name of the country in the nominative case)</i>			
Position <i>(full title of the position in the nominative case)</i>			
Department <i>(full name of the subdivision in the nominative case)</i>			
Training – status <i>(if you are a student, graduate student, etc., please indicate your status)</i>			
Training – organization <i>(if you are a student, postgraduate student, etc., specify the place of study in the nominative case)</i>			
E-mail			
Telephone (mobile)			

Author's publication activity indicators	
Number of publications in the RSCI	
Number of citations of author's publications in RSCI	
Hirsch Index in RSCI	
Number of publications in Web of Science	
Total number of citations in Web of Science	
h-index Web of Science	

5. The list of used literature is mandatory in accordance with the requirements of GOST, the authors of the articles are indicated by the order of using in the text. In the text, the literature is indicated in square brackets, for example, [2, p.3]. Transliteration of the reference list into English is obligatory.

6. During the preparation of the article for publication, the author will need to conclude a license agreement with the editors in one of the two languages (Kazakh and Russian) in form.

7. The article is reviewed and checked for plagiarism.

8. After the issue of the journal, its electronic version is placed on the website of JSC «NCPD «Orleu», in the electronic library for downloading a PDF file.

9. The requirements are mandatory.

The editors have the right to edit the articles or not to publish the articles if they receive a negative expert assessment.

The articles are accepted at: *izdat-orley-kost@mail.ru*

ҚОСЫМША

Құрметті әріптестер!
Библиографиялық тізімді жасау бойынша өзгерген талаптарға
назар аударыңыздар.

Библиографиялық суреттеу үлгілері

1. Бір автордың кітабы

- И.А.Василенко Батыс елдерінде әкімшілік-мемлекеттік басқару: АҚШ, Ұлыбритания, Франция, Германия: оқу құралы / И.А. Василенко. - М.: Логос, 2000. - 200 б.
- Р.В.Овчарова Әлеуметтік педагогтың анықтамалық кітабы /Р.В. Овчарова - М.: Сфера, 2001. - 480 б.

2. Екі автордың кітабы

- Г.Г. Смышкин Киномәтін (лингвомәдениеттік талдау тәжірибесі) / Г.Г. Смышкин, М.А. Ефремова. - М.: Водолей Publishers, 2004. -153 б.
- Латышев, Л.К. Аударма: теория, практика және оқыту әдістемесі: студенттерге арналған оқу құралы / Л.К. Латышев, А.Л. Семенов.- М.: «Академия» баспа орталығы, 2003. - 192 б.

3. Үш автордың кітабы

- Н.И. Супрун. Неміс тілінің практикалық курсы: 2 курсқа арналған оқулық / Н.И. Супрун, Т.И. Кулигина, В. Шмалыц. - М.: Шет тілі: Оникс 21 ғасыр, 2004. - 560 б.

4. Төрт және одан көп авторлардың кітабы

- Аударма негіздері / Г.М. Мирам [және т.б.]; ағылшын мәтінін ред. Н. Брешко. - Киев: Ника-Центр, 2002. - 245 б.

5. Редакцияланған кітап

- Қаржы. Ақша айналымы. Кредит.: ЖОО-ға арналған оқулық/ ред. проф. Г. Б. Поляк – М.: Юнити-Диана, 2003. - 512 б.

6. Параллель атауымен кітап

- Ерина, Е.М. Волга бойы немістерінің салттары = Sitten und Brauche der Wolgadeutschen / Екатерина Ерина, Валерия Салькова; суретші. Н. Стариков; [неміс мәдениетінің халықаралық одағы]. - М.: Готика, 2002. - 102 б.

7. Семинар, кеңес, конференциялардың материалдары

- Бүкіл ресейлік ғылыми-практикалық конференция «Әлем мәдениеті және оқушыларды тәрбиелеуде зорлық жасамау: Ресей аймақтарының тәжірибесі»: материалдар жинағы. – М., 1999. – 96 б.
- ЖОО аралық ғылыми-практикалық конференция «Ресей жоғары мектебіндегі тәрбие үдерісі», 26-27 сәуір 2001 ж.: [НГАВТ 50 жылдығына арналған материалдар] / ред. А. Б. Борисов [және басқалары]. – Новосибирск: НГАВТ, 2001. – 157 б.

8. Көп томды басылымдар

- Р.Грейвз Шығармалар жинағы: 5 т. / Р. Грейвз. - М.: ТЕРРА-Кітап клубы, 1998. - 5 т.

9. Көп томды басылымның жеке томы

- Р.Грейвз Шығармалар жинағы: 5 т. / Р. Грейвз. - М.: ТЕРРА-Кітап клубы, 1998. Т.1: Я. Клавдий. – 1998. – 394 б.

10. Заң актілері

- Қазақстан Республикасы. Конституция (1995). Қазақстан Республикасының Конституциясы: ресми мәтін. – А.: Маркетинг, 1995. – 39 б.

11. Мерзімді басылымнан мақалалар (журнал)

– В.А. Березина Білім беру үдерісінің тәрбиелік әлеуетін көтеру туралы / В.А. Березина, А.В. Баранников // Оқушыларды тәрбиелеу. – 2002. – № 7. – С. 2-5.

12. Газеттерден мақалалар

– С.А. Михайлов Европалық бойынша жүріс: Ресейде ақылы жол жүйесі дамудың алғашқы сатысында / Сергей Михайлов // Тәуелсіз газет. – 2002. – 17 маусым.

13. Жинақтардан мақала

– Л.П. Биченок Әскери-гуманитарлық мәтіндер, олардың құрылымдық-мазмұндық компоненттері / Л.П. Биченок // Қазіргі кезеңдегі русистика. – М., 1999. – 174-179 б.

14. Кітаптан тарау

– А.П. Панфилова Коммуникативті кедергілер / А.П. Панфилова // Кәсіби қызметтегі іскерлік коммуникация: оқу құралы / А.П. Панфилова – 2-ші басылым – СПб., 2004. – Тар.5. – 49-75 б.

15. Энциклопедиядан мақала

– Н.А. Гвоздецкий Эльбрус / Н.А. Гвоздецкий // БСЭ. – 3-ші басылым – М., 1978. – Т. 30. – 151б.

16. Шығармалар жинағынан жеке шығарма

– Д.О. Локк Сөздерді теріс пайдалану туралы // Шығ.: В 3 т. – М., 1985 – Т 1. – 548-567б.

17. Диссертацияның авторефераты

– И.Ю. Кузина Актив және пассив құрылымдардың квантификаторлармен референалды ерекшеліктері: фил. ғылымдардың дис. автореф. ... канд. фил. наук: 10.02.04 / И.Ю. Кузина. – Иркутск, 1996. – 16 б.

18. Диссертациялар

– А.В. Кравченко Көрсеткіш теориясының ұстанымдары: фил. ғыл. докт. дис.: 10.02.19 / А.В. Кравченко. – Иркутск, 1995. – 335 б.

19. Электронды ресурс

– Шетелдік классикалық өнердің көркем энциклопедиясы. – М.: Рес. үлкен энциклопедиясы. [ж/е басқалары], 1996. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM).

20. Желілік ресурс

– И.А. Смольникова Мектепте ақпараттық технологияны енгізуге арналған жұмыс конспектісі / И.А. Смольникова. – «Информатика» орталығы, – <http://www.Informica.ru/text/school/irs/html>. (18 атд. 1999).

ПРИЛОЖЕНИЕ**Уважаемые коллеги!**

Обратите внимание на изменённые требования к составлению библиографического списка.

Образцы библиографического описания**1. Книга одного автора**

– Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах запада: США, Великобритания, Франция, Германия: учеб. пособие / И. А. Василенко. - М.: Логос, 2000. - 200 с.

– Овчарова Р. В. Справочная книга социального педагога / Р. В. Овчарова. - М.: Сфера, 2001. - 480 с.

2. Книга двух авторов

- Смышкин Г. Г. Кинотекст (опыт лингвокультурологического анализа) / Г. Г. Смышкин, М. А. Ефремова. - М.: Водолей Publishers, 2004. - 153 с.
- Латышев Л. К. Перевод: теория, практика и методика преподавания: учеб. пособие для студентов / Л. К. Латышев, А. Л. Семенов. - М.: Академия, 2003. - 192 с.

3. Книга трех авторов

- Супрун Н.И. Практический курс немецкого языка: учебник для 2 курса / Н.И. Супрун, Т.И. Кулигина, В. Шмальц. - М.: Иностр. язык: Оникс 21 век, 2004. - 560 с.

4. Книга четырех и более авторов

- Основы перевода / Г.М. Мирам [и др.]; ред. англ. текста Н. Брешко. - Киев: Ника-Центр, 2002. - 245 с.

5. Книга под редакцией

- Финансы. Денежное обращение. Кредит: учебник для вузов / под ред. проф. Г. Б. Поляка – М.: Юнити-Диана, 2003. - 512 с.

6. Книга с параллельным заглавием

- Ерина Е.М. Обычаи поволжских немцев = Sitten und Brauche der Wolgadeutschen / Екатерина Ерина, Валерия Салькова. - М.: Готика, 2002. - 102 с.

7. Материалы конференций, совещаний, семинаров

- Всероссийская научно-практическая конференция «Культура мира и ненасилия в воспитании учащихся: опыт регионов России»: сб. материалов. – М., 1999. – 96 с.
- Межвузовская научно-практическая конференция «Воспитательный процесс в высшей школе России», 26-27 апр. 2001 г. : [посвящ. 50-летию НГавт: материалы] / ред. А. Б. Борисов [и др.]. – Новосибирск: НГавт, 2001. – 157 с.

8. Многотомные издания

- Грейвз Р. Собрание сочинений: в 5 т. / Р. Грейвз. - М.: ТЕРРА-Книжный клуб, 1998. - 5 т.

9. Отдельный том многотомного издания

- Грейвз Р. Собрание сочинений: в 5 т. / Р. Грейвз. - М.: ТЕРРА-Книжный клуб, 1998. Т.1: Я, Клавдий. – 1998. – 394 с.

10. Законодательные акты

- Республика Казахстан. Конституция (1995). Конституция Республики Казахстан: офиц. текст. – А.: Маркетинг, 1995. – 39 с.

11. Статья из периодического издания (журнала)

- Березина В.А. О повышении воспитательного потенциала образовательного процесса / В.А. Березина, А.В. Баранников // Воспитание школьников. – 2002.– № 7. – С. 2-5.

12. Статья из газеты

- Михайлов С.А. Езда по-европейски: система платных дорог в России находится в начальной стадии развития / Сергей Михайлов // Независимая газета. – 2002. – 17 июня.

13. Статья из сборника

- Биченок Л.П. Военно-гуманитарные тексты, их структурно-содержательные компоненты / Л.П. Биченок // Русистика на современном этапе. – М., 1999. – С. 174-179.

14. Глава из книги

- Панфилова А.П. Коммуникативные барьеры / А.П. Панфилова // Деловая коммуникация в профессиональной деятельности: учеб. пособие / А.П. Панфилова – 2-е изд. – СПб., 2004. – Гл. 5. – С. 49-75.

15. Статья из энциклопедии

- Гвоздецкий Н.А. Эльбрус / Н.А. Гвоздецкий // БСЭ. - 3-е изд. – М., 1978. - Т. 30.- С.151.

16. Отдельное произведение из собрания сочинений

– Локк Д.О. О злоупотреблении словами / Д.О. Локк // Соч. : В 3 т. – М., 1985 – Т 1. – С. 548-567.

17. Автореферат диссертации

– Кузина И.Ю. Референциальные особенности активных и пассивных конструкций с квантификаторами : автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 /И.Ю. Кузина. – Иркутск, 1996. – 16 с.

18. Диссертации

– Кравченко А.В. Принципы теории указательности: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19 /А.В. Кравченко. – Иркутск, 1995. – 335 с.

19. Электронный ресурс

– Художественная энциклопедия зарубежного классического искусства. – М.: Большая Рос. энцикл. [и др.], 1996. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM).

20. Сетевой ресурс

– Смольникова И.А. Рабочий конспект для внедряющих информационные технологии в школе / И.А. Смольникова. – Центр «Информатика», – <http://www.Informica.ru/text/school/irs/html>

APPLICATION

**Dear colleagues,
pay attention to new requirements for references.**

Samples:**1. Book by one author**

– Vasilenko I. A. Administrative and public administration in Western countries: USA, Great Britain, France, Germany: textbook/I. A. Vasilenko. - M.: Logos, 2000. - 200 p.

– Ovcharova R. V. Reference book of a social teacher/R. V. Ovcharova. - M.: Sphere, 2001. - 480 p.

2. Book by two authors

– Smyshkin G. G. Kinotekst (experience in linguoculturological analysis)/G. G. Smyshkin, M. A. Efremova. - M: Vodoley Publishers, 2004. -153 p.

– Latyshev L.K. Translation: theory, practice and teaching methodology: manual textbook for students/L.K. Latyshev, A. L. Semenov. - M.: Academy, 2003. - 192 p.

3. Book by three authors

– Suprun N.I. Practical course in German: a textbook for 2d course/N.I. Suprun, T.I. Kuligina, V. Schmalz. - M.: Foreign. language: Onyx 21st century, 2004. - 560 p.

4. Book by four or more authors

– Basics of translation/G.M. Miram [et al.]; editing English text by N. Breshko. - Kyev: Nika-Center, 2002. - 245 p.

5. Book edited by

– Finance. Money circulation. Credit: textbook for universities/editing by Prof. G B. Polyaka - M.: Unity-Diana, 2003. - 512 p.

6. Book with a parallel title

– Erina E.M. Customs of Volga Germans = Siten und Brauche der Wolgadeutschen/Ekaterina Erina, Valeriya Salkova. - M.: Gothic, 2002. - 102 p.

7. Materials of conferences, meetings, seminars

- All-Russian science and practice conference "Culture of peace and non-violence in the awareness of students: the experience of the regions of Russia": col. of materials. - M., 1999. - 96 p.
- Intercollegiate science and practice conference "Educational process in the higher school of Russia," April 26-27, 2001: [to the 50th anniversary of the NGAVT: materials]/editing by A.B. Borisov [et al]. - Novosibirsk: NGAVT, 2001. - 157 p.

8. Multi-volume publications

- Graves R. Collected works: in 5 volumes/R. Graves. - M.: TERRA-Book Club, 1998. - 5 t.

9. A separate volume of the multi-volume publication

- Graves R. Collected Works: in 5 vols ./R. Graves. - M.: TERRA-Book Club, 1998. V.1: Me, Claudius. – 1998. - 394 p.

10. Legislative Acts

- Republic of Kazakhstan. Constitution (1995). Constitution of the Republic of Kazakhstan: official text. - A.: Marketing, 1995. - 39 p.

11. Article from the periodical (journal)

- Berezina V.A. On increasing the educational potential of the educational process/V.A. Berezina, A.V. Barannikov//Education of schoolchildren. – 2002.– № 7. - P. 2-5.

12. Article from the newspaper

- Mikhailov S.A. Driving In Europe: the system of toll roads in Russia is at the beginning of its development/Sergey Mikhailov//Nezavisimaya Gazeta. – 2002. - June 17.

13 Article from the collection

- Bichenok L.P. Military humanitarian texts, their structural and meaningful components/L.P. Bichenok//Rusistics at the modern stage. - M., 1999. - P. 174-179.

14. Chapter from the book

- Panfilova A.P. Communication barriers/A.P. Panfilova//Business communication in professional performance: textbook/A.P. Panfilova - 2nd ed. - St. Petersburg, 2004. - Ch. 5. - P. 49-75.

15. Article from the encyclopedia

- Gvozdetsky N.A. Elbrus/N.A. Gvozdetsky//BSE. - 3rd ed. - M., 1978. - V. 30. - P.151.

16. Separate work from the collection

- Locke D.O. Words abusing/D.O. Locke//Col.: In 3 vols. - M., 1985 - V 1. - P. 548-567.

17. Dissertation abstract

- Kuzina I.Yu. Reference features of active and passive structures with quantifiers: abstract. dis. ... Candidate of Philological Sciences: 10.02.04/I.Yu. Kuzina. - Irkutsk, 1996. – 16 p.

18. Dissertations

- Kravchenko A.V. Principles of the Index theory: dis. ... Dr. Philol. Sciences: 10.02.19/A.V. Kravchenko. - Irkutsk, 1995. - 335 p.

19. Electronic resource

- Art encyclopedia of foreign classical art. - M.: Bolshaya Ros. encycl. [et al.], 1996. - 1 electron. Opt. disk (CD-ROM).

20. Network resource

- I.A. Smolnikova Working summary for those who implement information technologies at school/I.A. Smolnikova. - Center "Informatics", – <http://www.Informica.ru/text/school/irs/html>

Издание зарегистрировано Комитетом государственного контроля в области связи, информатизации и средств массовой информации Министерства информации и коммуникаций Республики Казахстан (свидетельство № 16774-Ж) и Международным центром ISSN (ISSN 2312-8399).

Журнал «Педагогическая наука и практика» представлен в крупнейших научных электронных библиотеках и системах. Ежегодно, в целях информирования мировой научной общественности, сведения о рейтинге журнала публикуются в справочных системах по периодическим и продолжающимся изданиям, в таких, как:

- Казахстанская база цитирования – КазБЦ (АО «НЦГНТЭ», Казахстан).
Импакт-фактор 2020 г. – 0.004
- Научная электронная библиотека ELIBRARY.RU – контрагент проекта по созданию Российского индекса научного цитирования (РИНЦ), (Россия).
Двухлетний импакт-фактор РИНЦ за 2022 год – 0.191
- «КИБЕРЛЕНИНКА» (по модели открытого доступа), (Россия).
388635 просмотров, 53093 скачиваний (на 01.12.2023)
- Google Scholar – мировая бесплатная поисковая система по научным публикациям: h5-index (Индекс Хирша) журнала «Педагогическая наука и практика» – 9, h5-median – 13 (на 01.12.2023)

*С уважением и благодарностью за сотрудничество,
редакция журнала "Педагогическая наука и практика".
E-mail: izdat-orley-kost@mail.ru*

Ответственные за выпуск:

Заминова И.П., Жалгасбекова С.Б.

Дизайн и верстка:

Поплавская А.А.

Сдано в набор: 20.12.2023 г.

Подписано в печать: 27.12.2023 г.

Формат 60x84/8. Усл. печ. л. 17,5

Бумага офисная. Гарнитура: TimesNewRoman

Тираж 200 экз. Заказ № 23

Выходит 4 раза в год

Отпечатано в типографии филиала акционерного общества
«Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт профессионального развития по Костанайской области»

110000 г. Костанай, ул. Пролетарская, 86, тел. 8 (714-2) 54-32-66

Уважаемые читатели и авторы!

Опубликованные материалы в журнале не отражают точку зрения редакции.

Ответственность за достоверность фактов и сведений в публикациях,
а также за стилистические ошибки несут авторы.

Перепечатка материалов, опубликованных в журнале, допускается только с согласия редакции.